

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TÜRKÇEYİ YABANCI DİL OLARAK ÖĞRENENLERİN
DİNLEME BECERİLERİNİ GELİŞTİRMEDE STRATEJİ
ÖĞRETİMİNİN ETKİSİ

HAZIRLAYAN
MERVE UZUN GÜLKAYA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ANKARA-2023

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TÜRKÇEYİ YABANCI DİL OLARAK ÖĞRENERLERİN
DİNLEME BECERİLERİNİ GELİŞTİRMEDE STRATEJİ
ÖĞRETİMİNİN ETKİSİ

HAZIRLAYAN
MERVE UZUN GÜLKAYA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ HATİCE ÇİĞDEM YILDIRIM

ANKARA-2023

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı çerçevesinde Merve UZUN GÜLKAYA. tarafından hazırlanan bu çalışma, aşağıdaki jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 14 /07 /2023

Tez Adı: Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Dinleme Becerilerini Geliştirmede Strateji Öğretiminin Etkisi

Tez Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı - Soyadı, Kurumu)

İmza

Doç. Dr. Başak UYSAL, Gazi Üniversitesi

.....

(Tez Danışmanı) Dr. Öğr. Üyesi H. Çiğdem YILDIRIM, Başkent Üniversitesi

.....

Doç. Dr. Ümmühan TOPÇU, Başkent Üniversitesi

.....

ONAY

Prof. Dr. Servet ÖZDEMİR

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Tarih: ... / ... /

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 12/05/2023

Öğrencinin Adı, Soyadı: Merve UZUN GÜLKAYA

Öğrencinin Numarası: 22010183

Anabilim Dalı: Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Programı: Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans

Danışmanın Unvanı/ Adı, Soyadı: Dr. Öğr. Üyesi Hatice Çiğdem YILDIRIM

Tez Başlığı: Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Dinleme Becerilerini Geliştirmede Strateji Öğretiminin Etkisi

Yukarıda başlığı belirtilen Yüksek Lisans tez çalışmamın; Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç Bölümünden oluşan, toplam 58 sayfalık kısmına ilişkin, 12/05/2023 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 12'dir. Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar hariç
3. Beş (5) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

“Başkent Üniversitesi Enstitüleri Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Usul ve Esaslarını” inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Öğrenci İmzası:

ONAY

Tarih: 12/05/2023

Öğrenci Danışmanı Unvan, Ad, Soyad, İmza:

Dr. Öğr. Üyesi Hatice Çiğdem YILDIRIM

TEŞEKKÜR

Eğitim hayatım boyunca her daim yanımda olan, destekleriyle bana güç veren eşime, anneme, babama, ablama ve anneanneme,

Bana bu yolda ışık tutan ve büyük bir özveriyle çalışmanın her aşamasında desteğini esirgemeyen değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi H. Çiğdem Yıldırım'a,

İlkokul yıllarımdan bu yana üzerimde emeği geçen, bugünlere gelmemde büyük pay sahibi olan tüm öğretmenlerime ve Başkent Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Bölümü Türkçe Öğretmenliği Anabilim Dalı hocalarıma,

Ders planlarının ve dinleme anlama başarı testinin hazırlanma sürecinde görüş ve destekleriyle çalışmaya katkı sağlayan değerli meslektaşlarım Bahar Bilgiç ve E. Nurşen Aygün'e,

Dinleme anlama başarı testinin hazırlık sürecinde kıymetli görüşleriyle destek olan Doç. Dr. Özge Altıntaş'a ve Dinleme Başarı Testi'nin istatistiki çözümlemelerinde destek olan Doç. Dr. Sami Pektaş'a,

Araştırmaya gönüllü katılım sağlayan öğrencilere,

Çalışmada katkısı bulunan ve desteklerini esirgemeyen değerli hocalarım Prof. Dr. Timur Gültekin, Prof. Dr. Gülsün Leyla Uzun, Emel Araçlı, Dilek Suna Soy, Meltem Boy, Ömer Celep, Rana Tekin Ayırık, Zuhal Akın ve Muzaffer Ayata'ya;

Çalışmanın her aşamasında desteğini esirgemeyen Aygül Kurtoglu'na; Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) yetkililerine yürekten teşekkürlerimi sunarım.

Merve UZUN GÜLKAYA

ÖZET

Merve UZUN GÜLKAYA

Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Dinleme Becerilerini Geliştirmede Strateji Öğretiminin Etkisi

**Başkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı**

Mayıs 2023

Bu çalışmada, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi çerçevesinde güncel gelişmeler ve öğrenen ihtiyaçları göz önünde bulundurularak dinleme anlama etkinliklerinin dinleme stratejilerinin öğretimi ile desteklenmesinin faydalı olacağı düşüncesinden hareketle öğrencilerin dinleme anlama becerilerinin geliştirilebilmesi amacıyla Ankara’da bir yükseköğretim kurumu çatısı altında hizmet veren dil öğretim merkezinde Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen ve B1.2 düzeyinde bulunan, toplamda 26 öğrenciden oluşan iki ayrı gruptaki öğrencilerle sekiz hafta boyunca dinleme stratejileri öğretimi üzerine etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Uygulama yapılmadan önce her etkinlik için ders planı tasarlanmış, uygulama esnasında söz konusu plan takip edilmiştir. Öğrencilerin uygulama öncesi ve sonrasında dinleme anlama becerilerini ölçmek amacıyla A1, A2 ve B1 seviyelerinin kazanımlarını içeren sorular oluşturularak Dinleme Başarı Testi geliştirilmiştir. Test için 45 öğrenci ile pilot uygulama yapılarak uygulamanın verileri doğrultusunda testin uygulanabilirliği açısından gerekli düzenlemelerde bulunulmuş; ardından söz konusu test toplamda 52 öğrenciden oluşan deney ve kontrol gruplarına öğrenciler B1.2 seviyesinde bulunduğu zaman ve B1.4 seviyesini tamamladıklarında öntest ve sontest şeklinde uygulanmıştır. Test sonuçları SPSS-25 paket programına işlenmiştir. Uygulanan testlerin madde ayırt edicilik indeksi, madde güçlük indeksi ve testlere ait KR-20 güvenirlik istatistikleri TAP (Test Analysis Programı Version 14.7.4) paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Dinleme stratejileri uygulanan deney grubunda yer alan öğrencilerin B1 kazanımlarını içeren sorulara ilişkin süreç sonundaki uygulamada hesaplanan Türkçe dinleme anlama becerilerinin kontrol grubunda yer alan öğrencilerin becerilerine göre daha yüksek olmasından dolayı anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Uygulama sonunda deney grubundaki öğrencilerin sürece yönelik görüşlerinin belirlenmesi için yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla öğrenci görüşleri alınmıştır. Öğrenci görüşlerinden elde edilen bu nitel veriler içerik analiziyle değerlendirilmiştir. Değerlendirmenin sonucunda deney grubundaki bulunan ve dinleme stratejilerinin öğretimine dayalı etkinliklerle dinleme becerisindeki başarılarının geliştiği tespit edilen öğrencilerin, öğretim sürecine ilişkin olarak da olumlu görüş geliştirdikleri tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: dinleme becerisi, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, strateji öğretimi.

ABSTRACT

Merve UZUN GÜLKAYA

**Effect of Strategy Instruction for Developing Listening Skills of Learners of Turkish
as a Foreign Language**

Baskent University Institute of Educational Sciences

Master with Thesis, Turkish Language Education

May 2023

Considering the current developments and learner needs within the framework of teaching Turkish as a foreign language, it was thought that it would be beneficial to support listening comprehension activities with listening strategies, and in order to improve the listening comprehension skills of the students, in the language teaching centre serving under the roof of a higher education institution in Ankara, Turkish was taught as a foreign language. Activities on teaching listening strategies were carried out for eight weeks with students in two separate groups, consisting of 26 students in total, learning Turkish as a foreign language and at the B1.2 level. Before teaching each lesson, a plan was designed for each activity, and this plan was followed during the instruction. In order to measure the listening comprehension skills of the students before and after the instruction, the Listening Achievement Test was developed by creating questions containing the achievements of A1, A2 and B1 levels. For the test, a piloting was made with 45 students and necessary arrangements were made in terms of the applicability of the test in line with the data of the instruction; then, the test in question was applied to the experimental and control groups consisting of 52 students in the form of pre-test and post-test when the students were at B1.2 level and when they completed B1.4. The test results were processed into the SPSS-25 package program. The item discrimination index, item difficulty index and KR-20 reliability statistics of the tests were analysed using the TAP (Test Analysis Program Version 14.7.4) package program. There was a significant difference because the Turkish listening comprehension skills calculated in the instruction at the end of the process regarding the questions containing the B1 achievements of the students in the experimental group, in which listening strategies were applied, were higher than the skills of the students in the control group. At the end of the instruction, students' opinions were taken through a semi-structured interview form in order to determine the opinions of the students in the experimental group about the process. These qualitative data obtained from students' opinions were evaluated by content analysis. As a result of the evaluation, it was determined that the students in the experimental group, who were found to have improved their listening skills with activities based on teaching listening strategies, also developed a positive opinion about the teaching process.

Key words: listening skill, teaching Turkish as a foreign language, strategy instruction.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
TABLolar LİSTESİ	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ	vii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	7
1.3. Araştırmanın Önemi	8
BÖLÜM II.....	10
KURAMSAL ÇERÇEVE	10
2.1. Dinleme	10
2.2. Dinleme Becerisi	13
2.3. Dinleme Öğretimi	17
2.4. Strateji Öğretimi.....	18
2.5. Araştırma İle İlgili Alanyazındaki Çalışmalar	26
BÖLÜM III	32
YÖNTEM	32
3.1. Araştırma Modeli	32
3.2. Çalışma Grubu.....	32
3.3. Verilerin Toplanması	34
3.4. Veri Toplama Araçları	35
3.5. Verilerin Analizi	41
3.6. Araştırmanın Sınırlılığı.....	42

BÖLÜM IV.....	43
BULGULAR VE TARTIŞMA	43
4.1. Dinleme Anlama Başarı Testine İlişkin Bulgular	43
4.1.1. Birinci alt probleme ilişkin bulgular	44
4.1.2. İkinci alt probleme ilişkin bulgular	45
4.1.3. Üçüncü alt probleme ilişkin bulgular	47
4.1.4. Dördüncü alt probleme ilişkin bulgular	48
4.2. Strateji Öğretim Süreci Hakkındaki Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular	49
4.3. Tartışma	53
BÖLÜM V	55
SONUÇ VE ÖNERİLER	55
5.1. Sonuç.....	55
5.2. Öneriler	57
KAYNAKLAR.....	60
EKLER	
EK 1. DERS PLANLARI	
EK 2. ÇALIŞMA KAĞITLARI	
EK 3. ONAM FORMU, DİNLEME ANLAMA BAŞARI TESTİ VE GÖRÜŞME FORMU	
Ek 4. UYGULAMA FOTOĞRAFLARI	
EK 5. ETİK KURUL ONAYI	

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1.1. Bildirişimsel Dil Yeterlik Boyutları (D-AOÖÇ, 2013).....	7
Tablo 1.2. Ortak Öneri Düzeyleri Genel Basamaklar Kümesi (D-AOÖÇ, 2013).....	14
Tablo 1.3. B1 Düzeyinde Dinleme Anlama Kazanımları (D-AOÖÇ, 2013).	15
Tablo 1.4. B1 Düzeyinde Televizyon, Video ve Film İçeriklerini Anlama Kazanımları (CEFR, 2020).	17
Tablo 2. Ön Test-Son Test Kontrol Gruplu Deneysel Desen Modeli	32
Tablo 3. Türkçe Anlama-Dinleme Becerisi Kolay Başarı Testi 6 Maddelik Nihai Uygulama Verilerine Dayalı Madde İstatistikleri	35
Tablo 4. Türkçe Dinleme Anlama Becerisi A1 Düzeyi Başarı Testine İlişkin Test İstatistikleri (6 Madde)	36
Tablo 5. Türkçe Anlama-Dinleme Becerisi A2 Düzeyi Başarı Testi 5 Maddelik Nihai Uygulama Verilerine Dayalı Madde İstatistikleri	37
Tablo 6. Türkçe Dinleme Anlama Becerisi A2 Düzeyi Başarı Testine İlişkin Test İstatistikleri (5 Madde)	38
Tablo 7. Türkçe Dinleme Anlama Becerisi B1 Düzeyi Başarı Testi 9 Maddelik Nihai Uygulama Verilerine Dayalı Madde İstatistikleri	39
Tablo 8. Türkçe Dinleme Anlama Becerisi B1 Düzeyi Başarı Testine İlişkin Test İstatistikleri (9 Madde)	40
Tablo 9. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Farklı Seviyedeki Testlere Ait Öntest ve Sontest İlişkin Normallik Testi Sonuçları	43
Tablo 10. Deney ve Kontrol Grubunda Bulunan Öğrencilerin Farklı Test Seviyelerine Göre Öntest Puanları Arasında Farklılığa İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları	44
Tablo 11. Deney ve Kontrol Grubunda Bulunan Öğrencilerinin Farklı Seviyelerine Göre T Sontest Puanları Arasındaki Farklılığa İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları.	45
Tablo 12. Deney Grubunda Bulunan Öğrencilerin Farklı Test Seviyelerine Göre Öntest Puanları İle Sontest Puanları Arasında Farklılığa İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları.....	47
Tablo 13. Kontrol Grubunda Bulunan Yabancı Öğrencilerin Farklı Test Seviyelerine Göre Öntest Puanları İle Sontest Puanları Arasında Farklılığa İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları	48
Tablo 14. Strateji Öğretimine İlişkin Olumlu ve Olumsuz Görüş Bildiren Deney Grubundaki Öğrencilerin Niceliksel Dağılım.....	49
Tablo 15. Öğrenci Görüşleri Doğrultusunda Strateji Öğretimi Sonucunda Ön Plana Çıkan Stratejilerin Niceliksel Dağılımı	50
Tablo 16. Öğrencilerin “Diğer Başlıklar” Adı Altında Geliştirdikleri Görüşlerin Niceliksel Dağılımı.....	52

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1.1. Dinleme Sürecinin İşlem Boyutu (Güneş, 2021, s.81-82).	11
Şekil 2.2 Veri Toplama Süreci.....	34

KISALTMALAR LİSTESİ

D-AOBM	Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni
TDK	Türk Dil Kurumu
TÖMER	Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
YEE	Yunus Emre Enstitüsü

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bir milletin tarihini, kültürünü, varlığını asırlar boyu sürdürebilmesi; geçmişini anlayabilmesi, geleceğini inşa edebilmesi ve sahip olduğu kültürel birikimi gelecek nesillere aktarabilmesi açısından temel unsur olan dilin; gerek anadil gerekse yabancı dil olarak etkinliğinin sağlanıp varlığının korunması büyük önem taşımaktadır.

Aksan (2005) dilin tanımı ve önemi hususunda şu ifadeleri kullanmıştır: “Dil, sözlü ve yazılı olarak iletişimde kullandığımız, doğduğumuzda hazır bularak edinmeye başladığımız, doğrudan doğruya insana özgü, çok güçlü, büyümlü bir düzendir; düşünme ve düşünüleni aktarma dizgesidir” (s.13). Bu tanımdan hareketle binlerce yıldır bilim ve öğretim dili olarak etkinliğini sürdüren Türkçe bu özellikleri taşıyan başlıca diller arasındadır.

Dünyada en çok konuşulan dillerin başında gelen Türkçe (“Ethnologue”, 2023) tarihte kurulmuş Türk devletlerinin milattan önceki yüzyıllardan günümüze kadar gösterdiği siyasi ve kültürel varlık doğrultusunda nesilden nesile aktarılmakta; her geçen yılda yeni konuşurlar edinmektedir. Güzel ve Barın’ın (2016) belirttiği üzere “...binlerce yıldır varlığı bilinen Türkçenin bu süreç içerisinde ana dil ve yabancı dil olarak öğretimi de kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.” (s. 19). Osmanlı Devleti döneminde, Balkanlar ve Avrupa başta olmak üzere dünyanın çeşitli bölgelerinde yaşayan insanlar Türkçe ve Türk kültürüyle tanışarak kültürel ve akademik etkileşimde bulunmuşlardır. Dolayısıyla Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi önem kazanmaya başlamıştır (Barın, 2004; Durmuş, 2013; Erdem, 2009). Bu gelişmeler sonraki yıllarda alanını daha da genişletmiştir.

Cumhuriyet döneminde çeşitli üniversitelerde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi çalışmaları yürütölmüş, bu çalışmalar 1984 yılında kurulan ve halen eğitim faaliyetlerine devam etmekte olan Ankara Üniversitesi TÖMER çatısı altında kurumsal bir kimlik kazanmıştır (“Ankara Üniversitesi TÖMER”, 2022).

2022 verilerine göre Türkiye’de toplam yüz otuz iki üniversitede uygulama ve araştırma merkezi bünyesinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi çalışmaları yapılmaktadır (“TÜİK”, 2022).

Bunun yanı sıra 2009 yılından beri yurt dışında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi çalışmalarını üstlenen Yunus Emre Enstitüsü, şu an hala altmış altı ülkede faaliyetlerini sürdürmektedir (“YEE”, 2022).

Türkiye’de gerçekleşen bilimsel ve kültürel faaliyetler, Türkiye’nin jeopolitik konumu, Avrupa Birliğine geçiş süreci ve göçmen politikaları; Orta Doğu ülkeleri ve Afrika kıtası başta olmak üzere dünyanın dört bir yanında bulunan öğrencilerin Türkiye’deki lisans veya lisansüstü programlarda öğrenim görmek istemeleri, Türkçenin öğretim faaliyetleri konusundaki önemini artırmıştır. Türkçenin eğitimi ve öğretimi bu denli önem kazanmışken şüphesiz birtakım sorunları beraberinde getirmiştir.

Bu çalışmada Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi çatısı altında anlama ve anlatma becerilerinde en önemli işleve sahip olan dinleme becerisinin önemi ve öğretimi üzerinde durularak söz konusu becerinin geliştirilebilmesi için çeşitli stratejilerin kullanıldığı eylem odaklı uygulamalar konu edinilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Gelişmekte olan bir çalışma alanı olarak Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde güncel eğilimler ve dolayısıyla sorunlar pek çok araştırmada konu edinilmiştir. Yaşanan sorunları ele alan araştırmalar incelediğinde bu sorunların; Türkçenin yapısal özelliklerinden kaynaklanan sorunlar, bireysel sorunlar ve çevresel sorunlar gibi pek çok farklı başlık altında toplandığını görmek mümkündür (Açık, 2008; Arslan ve Özdemir, 2018; Durmuş, 2013; İkiz, 2019; Karababa, 2009).

Türkçenin sondan eklemeli yapısı ve ünlü uyumu açısından zengin bir dil olması, söz dizim sisteminin özne-nesne-yüklem şeklinde olması, sözcük ve sözcük gruplarının kattığı anlam çeşitliliği, ad durum eklerinin çeşitliliği, bürünsel ve biçimsel özelliklerinin beraberinde bireysel farklılıklar, dil psikolojisi, dilin öğrenildiği ortam, ders materyalleri ve öğretim görevlileri vb. pek çok etkenin oluşturduğu sorunlara ek olarak okuma,

dinleme, konuşma, yazma beceri alanlarında yaşanan zorlukların değerlendirildiği çeşitli araştırmalar da mevcuttur. Bu çalışmalarda, çeşitli öğretim stratejileri kullanılarak beceri alanlarında yaşanan sorunlara çözüm önerilerinin geliştirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Öğretim stratejilerinden herhangi birinin ilgili beceri alanına uygulandığı araştırmalarda strateji öğretiminin sürece olumlu yönde katkı sunduğu sonucuna ulaşılmıştır (Balcı ve Dünder, 2017; Halitoğlu, 2018; Melanlıoğlu ve Atalay, 2016; Memiş ve Erdem, 2013; Sefer, 2021; Şenel, 2021; Tok, 2012; Tüfekçioğlu, 2013; Yıldırım, 2018; Yorulmaz, 2009).

Öğrenme ve öğretme stratejilerin her beceri alanı için kullanılmasının oldukça yararlı olduğu bilinen bir gerçektir, ancak strateji kullanımının en gerekli olduğu beceri alanı dinleme alanıdır. Çünkü dinlediğini anlama becerisi artık *sözlü yeterlik için bir ön koşul*; bu doğrultuda dinleme anlama etkinlikleri dil bilgisel yapının öğelerini öğretmek için bir araçtır (Morley, 2001).

Bunun yanı sıra birey, anne karnındaki beşinci ayından itibaren (Güneş, 2021) hayatının her alanında baş başa olduğu dinleme yetisini gerek akademik gerekse sosyo-kültürel amaçlar doğrultusunda kullanır. Öyle ki, “Günlük yaşamda bireylerin en çok “dinleme” yapmaktadır; bireyler konuşulanan iki katı kadar, okunanın dört katı kadar, yazılanların ise beş katı kadar fazla dinleme eylemini gerçekleştirir.” ifadesi yer almaktadır (Rivers, 1981; Weaver, 1972; akt. Morley, 2001, s. 70).

Dinleme becerisinin önemini akademik yönden ele alan Peterson’ın (2001) çalışmasında da dil öğrenimi sürecinin başlangıç düzeyinde, öğrencilerin ilk olarak dinleme sayesinde yeni dil ile bağlantı kurabildikleri; orta düzeyde ise, bir yandan yabancı dilin gramer sistemini çözümlerken diğer yandan doğru konuşabilmek için dinlemeyi kullandıkları; ileri düzeyde de dinleme becerisini öncelikli olarak benimsemeleri gerektiği görüşü ileri sürülmüştür.

Karmaşık bir eylem olması nedeniyle en çok zorlanılan beceri alanlarından biri olan dinleme becerisinin gelişmesi; bireylerin kendilerini açıkça ifade edebilmeleri, iletişim kurabilmeleri ve Türkçeyi etkin kullanabilmeleri açısından büyük önem taşımaktadır.

Bunun yanı sıra Doğan (2022, s.8), bebekler üzerinde yapılan dinleme becerisiyle ilgili çeşitli araştırma sonuçlarını yorumlayarak şu sonuca ulaşmıştır: “Dinleme becerisi ilk

başta dili öğrenmek için bir araç olarak kullanılmaya başlanmakta, ilerleyen yıllarda başka bilgileri edinmek için, öğrenilen dil bir araç haline gelmektedir.” Bu saptamadan da anlaşılacağı üzere dış dünyayı algılamak, gerekli kültürel veya akademik bilgileri edinebilmek için dinleme becerisinin önemi göz ardı edilmemelidir. Bu bağlamda gerek anadilde gerekse yabancı bir dilde dinleme becerisiyle ilgili yaşanan sorunlar bireyin sosyal, kültürel ve akademik gelişimine ket vuracaktır.

Morley (2001), dinlemenin fizyolojik özelliğine dikkat çekerek, dinlemeyi “*refleks*” olarak tanımlamıştır. Anadilde dinlemenin nefes almak kadar olağan kabul edilmesinden dolayı dinleme becerisinin anadil öğretiminde de geri planda bırakıldığını belirtmiştir. Bu görüşün, ikinci dil öğretimine de yansyarak yine dinleme öğretiminin arka planda kalmasına neden olduğunu savunmaktadır. Bu durumun yanı sıra, dinleme becerisinin *ihmal edilmiş* ve *en zorlu beceri* (Graham ve Santos, 2015; Vandergrift ve Goh, 2012) olduğu görüşü alanyazında tartışılmakta iken Türkiye’deki öğretim programlarında ve Türkçenin anadil ve yabancı dil olarak öğretiminde de dinleme becerisi göz ardı edilmekte ve sınıf içinde uygulanan etkinlikler yetersiz kalmaktadır.

Doğan (2022), ana dili eğitiminde dinleme becerisinin ihmal edilme sorununu öğretim anlayışı ve öğretim programları açısından ele alarak dinleme becerisinin ikinci plana atıldığını, hatta hiç önem verilmediğini vurgulamaktadır. Bu görüş doğrultusunda, müfredatın yoğunluğu nedeniyle dinleme etkinliklerine çok fazla zaman ayırmamak, dersi okuma etkinlikleriyle sınırlı tutmak veya dinleme becerisini *doğal bir gelişim* olarak düşünmek yapılan en büyük hatalardandır.

Bu etkenler elbette Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için de söz konusudur. Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerindeki farklılıklar, sınav odaklı sistem ve belirli bir zaman diliminde hedef düzeye ulaşma zorunluluğundan dolayı genellikle dil bilgisi yapılarının edinimine odaklanılmış bir öğretim sistemi hâkimdir. Etkili ve verimli bir dinleme etkinliğinin uygulanabilmesi için, bu etkinliğin belirli bir süreç çerçevesinde planlı bir şekilde hazırlanmış olması gerekir. Dolayısıyla, bu da belirli bir zaman gerektirir. Derslerde bu zamanı ayırmak elbette mümkündür, fakat diğer becerilerin de ihmal edilmemesi için etkinliklerin gerekli hassasiyet gösterilerek düzenlenmesi gerekmektedir.

Bunun yanı sıra, Özbal ve Genç (2019) tarafından Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde A1 ve A2 seviyesi için kullanılan ders kitaplarındaki dinleme alıştırmalarının genellikle tek tip olduğu ve sayılarının diğer beceri alanları için hazırlanmış etkinliklere göre daha az olduğu saptanmıştır. B1 seviyesindeki kitaplarda bulunan dinleme etkinliklerinin özellikleri bu durumla benzerlik göstermektedir.

Dinleme becerisiyle ilgili yaşanan sorunlarda bir diğer etken olarak öğrenen kaynaklı sorunları ele almak gerekir. Bu sorunların başında “dinleme kaygısı” gelmektedir. Kaygı her öğrenme alanında olduğu gibi dil edinimini de engelleyen önemli faktörlerin başında gelmektedir. Caufield, Kidd ve Kocher’e (2002) göre eğer öğrenci bir öğrenme yaşantısını deneyimlerken bu yaşantı sürecinde kendini güvende hissetmiyorsa öğrenmenin gerçekleşmesi mümkün değildir (akt. Duman, 2008).

Günlük dinleme etkinliklerine zaman ayırmayan öğrencilerin dinleme metinlerini anlama ve çözümleme konusunda kaygılı hissettikleri bilinmektedir (Kılınç, 2018). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerde kaygı düzeyinin en aza indirilmesini sağlamak, doğru stratejileri kullanarak etkinlikleri ilgi çekici hale getirmek ve bu çerçevede öğrencilerin motivasyonlarını artırmak başlıca çözümlerdendir. Yurt dışında yabancı dil olarak İngilizce öğretimi alanında yapılan güncel çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda, öğretim programında değişiklikler yapılarak ve etkin dinleme stratejileri kullanılarak öğrencilerin yabancı dilde dinleme becerilerine ilişkin kaygı düzeylerinde azalma sağlandığı, öğrencilerin dinleme etkinliklerine ve sınavlarına ilişkin olumlu yönde tutum geliştirdikleri saptanmıştır (Chow vd., 2018; Zhang, Dai ve Ardasheva, 2020).

Yapılan araştırmalar, dinleme stratejilerinin önemini gözler önüne sermektedir. Dinleme sorunlarına çözüm sağlayabilecek en önemli yol, doğru stratejinin doğru yerde ve zamanda kullanılmasıdır. Öğrencilerin neyi, niçin dinlediklerinin farkına varmalarının; öğrendikleri bilgiler doğrultusunda akıl yürütmelerinin, problem çözmelerinin ve günlük hayatla ilişki kurmalarının sağlanması oldukça önemlidir. Dinlediğini büyük ölçüde anlayabilen ve etkinlikleri dikkatle takip ederek etkinliklere aktif katılan öğrencilerin dinleme etkinliklerindeki başarıları önemli ölçüde artacaktır.

Dinleme becerisinin diğer beceri alanlarıyla doğrudan veya dolaylı bir ilişkisi bulunmaktadır. Örneğin, dinleme becerisi gelişmemiş bir bireyin konuşma becerisinde sorunlar yaşaması kaçınılmazdır. Bu noktada öğretim sürecini etkili bir dinleme stratejisi ile planlamanın karşılaşılabilecek sorunları gidermeye yardımcı olacağı da açıktır (Güneş, 2021).

Ayrıca, dinleme etkinliklerindeki öğrenme veya edinme işlemi verimli bir hale getirebilmek için etkinliklerde uygulanacak stratejilerin *psikomotor, duyuşsal ve bilişsel* şeklinde sınıflandırmadan *bütüncül* bir yaklaşımla hazırlanması gerekir (Duman, 2008).

Söz konusu bütüncül anlayış D-AOBM’de (2013) ele alınmış; algısal ve üretimsel dil kullanımlarının öğeleri olan dinleme, okuma, yazma ve konuşma becerilerinin birbirini tamamlayıcı özelliğine dikkat çekilmiştir. Şüphesiz, iyi bir dinleyicinin öncelikle bulunduğu seviyedeki okuma kazanımlarını karşılayabilir olması ve yine konuşma kazanımlarını eksiksiz sergileyebilmesi beklenmektedir. Buna bağlı olarak, algısal dil becerisi kategorisinde bulunan dinlemenin gerçekleşip gerçekleşmediğinin ya da amacına ulaşip ulaşmadığının değerlendirilebilmesi ve dinleme becerisinin geliştirilebilmesi için üretimsel dil becerisi çatısı altındaki konuşma ve yazma becerilerine odaklanmak gerekmektedir. Bu bütüncül anlayış, D-AOBM’de (2013) “Bildirişimsel Dil Yeterlik Boyutları” başlığıyla daha geniş bir çerçevede ele alınarak belirlenmiş olan temalar çerçevesinde dil öğrenen bireyler tarafından yazılı veya sözlü olarak kullanılan metinlerdeki tutarlılık, sözcük seçimi, kullanılan dil bilgisel yapılar, bir diyalogu sürdürebilme adına kullanılan stratejilerden bahsedilmiştir. Tablo 1’de belirtilen her bir başlık Türkçenin yabancı dil olarak öğrenilmesi ve öğretiminde dikkate alınması gereken noktaların başında gelmektedir. Söz konusu başlıklar hem birbiri için ön koşul hem de birbirini tamamlayıcı özelliğe sahiptir.

Tablo 1.1.

Bildirişimsel Dil Yeterlik Boyutları (D-AOÖÇ, 2013).

	Çeşitlilik/ Alan	Doğruluk	Akıcılık	Etkileşim	Tutarlılık
B1	Bazen ara vererek ve başka tanımlamaların yardımıyla olsa bile; aile, hobiler, ilgiler, iş, yolculuk ve güncel olaylar gibi konular hakkında konuşabilecek yeterli sözcük dağarcığına ve dilsel araçlara sahiptir.	Genelde önceden tahmin edilen durumlar için sıkça kullanılan yapılar ve konuşma kalıplarından oluşan dağarcığını nispeten doğru kullanır.	Özellikle uzun süre serbest konuştuğunda anlatımlarını dil bilgisel ve sözcük seçimi açısından planlamak ya da düzeltmek için belirgin aralar vermesine rağmen, kendini fazla duraksamadan ifade edebilir.	Bilinen ya da kendi ilgi alanında olan konular hakkında basit ve doğrudan bir konuşmaya başlayıp sürdürür ve bitirebilir. Karşılıklı anlamayı kesinleştirmek için karşısındakinin söylediklerinden bazı kısımları tekrarlayabilir.	Bir kısım kısa, basit ögeyi bağdaşık ve dizinsel bir anlatımla bağlayabilir.

Dinleme becerisinin ilişkili olduğu diğer beceri alanları ve dinleme becerisinin gelişimini etkileyen tüm değişkenler göz önünde bulundurulduğunda, bu çalışmanın temelini oluşturan ve bütüncül bir anlayışla uygulanan strateji öğretiminin dinleme süreçlerinde yaşanan sorunların aşılması veya en aza indirilebilmesi adına anlamlı bir etki yaratıp yaratmadığını saptayabilmek amaçlanmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, strateji öğretiminin Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen B1 düzeyindeki öğrencilerin dinleme becerileri üzerindeki etkisini ve öğretim sürecine ilişkin öğrenci görüşlerini belirlemektir. Bu doğrultuda, araştırmanın problem cümlesi “Strateji öğretiminin Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen B1 düzeyindeki öğrencilerin dinleme becerileri üzerindeki etkisi nedir?” şeklinde ifade edilebilir. Araştırmanın alt soruları ise,

1. “Deney ve kontrol grubunda bulunan Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilere süreç başında uygulanan A1, A2 ve B1 düzeyindeki sorulardan oluşan ön test puanları arasında farklılık var mıdır?”

2. “Deney ve kontrol grubunda bulunan Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilere süreç sonunda uygulanan A1, A2 ve B1 düzeyindeki sorulardan oluşan son test puanları arasında farklılık var mıdır?”

3. “Deney grubunda bulunan Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin A1, A2 ve B1 düzeyindeki sorulardan oluşan son test ve ön test puanları arasında farklılık var mıdır?”

4. “Kontrol grubunda bulunan Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin A1, A2 ve B1 düzeyindeki sorulardan oluşan ön test ve son test puanları arasında farklılık var mıdır?”

5. “Deney grubunda bulunan Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen B1 düzeyindeki öğrencilerin dinleme stratejileri öğretimi sürecine ilişkin görüşleri nedir?” şeklindedir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Dinleme anlama becerisi, diğer beceri alanlarını besleyen ve gelişimini destekleyen bir niteliğe sahip olduğu için uygulanagelmekte olan etkinliklerin uygun stratejilerle düzenlenmesi ve öğrencilerin stratejiler konusunda farkındalıklarının artırılması gerekmektedir.

Morley (2011), karşılıklı konuşma, diyalog, bir ses kaydı dinlemenin yanı sıra üçüncü bir kategori olarak, planlamalar yaparken veya kararlar verirken kendi kendimizle konuştuğumuz zihinsel süreçlere dikkat çekmiştir. Aynı şekilde Güneş (2021, s. 80) kişinin “*zihin dili*”nin olduğunu ve kişinin kendi “*iç ses*”nin olduğunu belirterek dinlemenin zihinsel özelliğinin bulunduğunu vurgulamıştır. Bununla birlikte, dinlenen metindeki konuşma hızı ile kişinin anlama hızı arasında önemli bir fark olduğu bilinmektedir. Daha açık bir ifadeyle, kişinin dinleme esnasındaki bilgiyi işleme hızı, dinlenen/izlenen metindeki konuşma hızından daha fazladır (Doğan, 2022; Onan, 2020). Bu doğrultuda dinleme, en az okuma kadar beynin fiziksel ve zihinsel aktiviteleri organize etmesini

sağlayan bir süreçtir (Doğan, 2022). Dinleme eylemi ve dinleme sürecindeki zihinsel faaliyetler bu kadar önemliyken dinleme süreçlerinin kısmen ihmal edilmesi, öğrencilerin tüm beceri alanlarındaki başarılarını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle, derslerde uygulanan etkinliklerde dinleme anlama becerilerine yönelik stratejiler ön plana çıkarılmalıdır.

Alanyazında, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin dinleme anlama becerilerini geliştirmeye yönelik farklı yöntemlerin uygulandığı ve strateji öğretiminin yapıldığı önemli çalışmalar bulunmaktadır. Her bir çalışma Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi ve öğrenilmesi noktasında önemli başlıkları aydınlatmaktadır. Bu başlıkların yanı sıra B1 düzeyinde dinleme anlama yetkinliği ve yüz yüze dinleme stratejileri öğretimi hakkında yapılmış bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışmada, dinleme stratejileri öğretimi uygulamasının, Türkiye’de yüz yüze eğitim kapsamında Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin dinleme anlama becerilerine katkı sağlayıp sağlamadığını tespit etmek ve strateji öğretimi sürecindeki öğrenci deneyimlerini çözümlemek amaçlanmıştır.

Söz konusu çalışmada, alanyazında bulunan çeşitli dinleme türleri ve stratejileri kullanılarak öğrencilerin dinleme sürecine bizzat katılmaları; dinlediklerini/izlediklerini kendi bakış açılarıyla değerlendirip tartışabilmeleri, neden sonuç ilişkileri kurarak problem çözebilmeleri, çıkarım yapmaları, not almaları ve zihinlerinde düzenli şekilde organize edebilmeleri amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, öğrencilerin dinleme süreçlerini deneyimlerken sürecin farkında olmaları ve dinleme becerilerine katkı sağlayacak stratejileri benimseyip yaşam boyu kullanma eğilimine sahip olmaları hedeflenmiştir.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırma amacı doğrultusunda çalışmanın temelinde yer alan kavramlar, ilgili alanyazın ışığında ele alınıp açıklanmaya çalışılmıştır.

2.1. Dinleme

Dinleme, bireyin hem dış dünyayla bağlantı kurmasını sağlayan hem de anlama ve anlatma becerilerini besleyen bir eylemdir. Türk Dil Kurumu (TDK, 2022) tarafından “İşitmek için kulak vermek.” şeklinde tanımlanan dinleme için alanyazında çeşitli ifadelere yer verilmiştir:

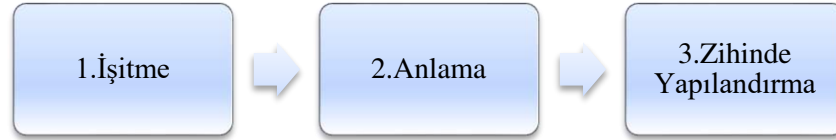
Güneş (2021), “Ses, müzik, gürültü, konuşma gibi sesli uyarıcıları işitmek, anlamak ve zihinde yapılandırmak için kulak ve beynimizde yürütülen karmaşık bir süreçtir” (s. 79). şeklinde bir tanımlama yaparak dinlemenin süreç boyutuna dikkati çekmiştir. Özbay (2006), dinlemenin anlama ve anlamlandırma özelliğine değinerek dinleme için “Konuşan ya da sesli okuyan bir kişinin vermek istediği sözlü mesajları doğru olarak anlayabilme etkinliğidir.” (s. 42) tanımlamasında bulunmuştur.

Demirel (2021) tarafından dinleme öğretiminin amacı vurgulanarak aynı zamanda dinleme eylemi ayrıntılı şekilde tanımlanmıştır: “...bir bağlam içinde yer alan vurgulama ve tonlamaların neden olduğu anlam değişikliklerini fark etmek ve en önemlisi de konuşmacıdan gelen mesajın tam ve doğru olarak anlamak...” (s. 98). Doğan (2022) ise dinlemenin *bilinçli* ve *çaba gerektiren* bir faaliyet olduğunu belirtmiştir. Diğer bir deyişle dinleme, anlamayı merkeze alarak belirli amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilen karmaşık bir eylemdir. Anlama işleminin gerçekleşmesinin ardından zihinsel veya fiziksel olarak harekete geçilerek süreç sonlandırılmaktadır (s. 5).

Doğan (2022) ayrıca dinlemenin “izleme” kavramıyla beraber ele alınması gerektiğine dikkat çekmektedir. Günümüz şartlarında, teknolojinin gelişmesiyle birlikte bireyin sosyal veya akademik ortamlarda iç içe olduğu görsel öğeler (Web 2.0 araçları ile izlenen veya takip edilen filmler, reklamlar, dil öğretim sitelerindeki etkinlikler vb.)

aracılığı ile dinlenen ögeler izleme faaliyetiyle bütünleşmektedir. Hengirmen'e (1995) göre de video içerikli dersler dinleme eğitimini daha zevkli ve faydalı hale getirmektedir.

Dinlemenin en az okuma kadar karmaşık süreçler barındığı bilinmektedir. Güneş (2021) tarafından insan beyninde gerçekleşen dinleme sürecinin işlem boyutu aşağıdaki şekilde ele alınmıştır:

Şekil 1.1.

Dinleme Sürecinin İşlem Boyutu (Güneş, 2021, s.81-82).

Dinleme ve işitme kavramları birbirinden farklı olsa da beynin kurduğu olağanüstü sistem sayesinde birbirine bağlıdır. İşitme, ses dalgalarının dönüştürülmesini ve algılamayı sağlayan *birincil fizyolojik sistem* olma özelliğine sahiptir (Rost, 2011, s. 11). Dinleme süreci işitmeyle, yani seslerin tanınıp algılanmasının ardından beyne iletilmesiyle başlar. Bu süreçte en önemli etken *30.000 duyu alıcısına sahip* olan kulağın fizyolojik durumudur. Bir sonraki adım, anlama aşamasıdır. Bu aşamada, ilgi duyulan ve belirli bir amaç doğrultusunda gerekli görülen iletiler dinleyici tarafından seçilerek bu iletilere anlam kazandırılır. Bu süreçte en önemli etken, *dikkati yoğunlaştırmadır*. Dinleyici dikkatini ne kadar yoğunlaştırabilirse anlama da bu yönde daha kolay hale gelecektir. Son aşama olan *zihinde yapılandırma*, anlama aşamasında seçilen iletiler *sıralama, sınıflama, ilişki kuma* vb. zihinsel işlemlerden geçirilerek ve ön bilgilerle bağ kurularak zihinde yerini almaktadır (Güneş, 2021, s. 81-82).

Alanyazında, “dinleme” eyleminin *karmaşık* olarak nitelendirilmesi hakkında Rost (2011, s. 17), şu ifadeyi kullanmıştır: “İşitme ve dinlemenin temel fizyolojisini anladığımızda anlama yeteneğimizin altında karmaşık bir sinirsel mimarinin yattığını fark ediyoruz.” Buradan da anlaşılacağı üzere, dinleme eyleminin karmaşık olmasının sebebinin temelinde birbiriyle bağlantılı doğal fizyolojik süreçler bulunmaktadır.

Beynin sol ve sağ yarıkürelerinde bulunan alanlar, aktif olarak bilgiyi işleme süreçlerini yürütür. Her bir alan farklı bir görevi üstlenmektedir: Söz dizimsel, anlamsal işleme, seslerin fonetik olarak işlenmesi, seslerin tonlama ve ritme göre anlamlandırılması, sözlüksel öğeler vb. (Rost, 2011). Beynin sol ve sağ yarıküreleri, adeta bir işbirliği içerisinde bu karmaşık süreci detaylı olarak analiz edip anlamlandırmaktadır. Bu süreç bireyin dikkati, motivasyonu, dinlenen/izlenen metnin veya konuşmacının özellikleri ve çevresel etkenler eşlik eder.

Dinleme eyleminin özelliklerinin yanı sıra, dinleme tür ve çeşit yönünden alanyazında şu şekilde ele alınmıştır:

Dinleme türleri Brown (2000) tarafından, “performans” kavramı açısından ele alınarak özellikle “seçici” ve “kapsamlı” dinleme üzerinde durulmuştur. Kapsamlı dinleme, uzun ve detaylı iletileri takip edebilmek ve bu iletilerden ana ve yardımcı düşünceleri çıkarım yoluyla elde edebilmektir. Seçici dinlemede ise belirlenen bilgileri daha uzun bir bağlamda kavrayabilmeleri, uzun diyalogları ve monologları takip edebilmeleri hedeflenmektedir.

Morley’in (2001) çalışmasında dinleme üç kategoriye ayrılmıştır: *Çift yönlü dinleme* (karşılıklı konuşmalarda), *tek yönlü* (ses kaydı) ve *otomatik yönlü* dinleme (kendi kendimizle iletişim kurmak, plan yapmak, düşünmek vb. Dinleme eylemini türler ve etkinlikler çatısı altında toplayan Güneş’in (2021) çalışmasında, dinleme türleri: *Metni takip ederek dinleme, sorgulayıcı dinleme, yaratıcı dinleme, pasif dinleme, katılımlı dinleme* ve *not alarak dinleme* şeklinde başlıklandırılmıştır. Dinleme etkinlikleri ise yapılandırıcı yaklaşım çerçevesinde değerlendirerek *etkileşimsel* ve *etkileşimsel olmayan* etkinlikler olarak ikiye ayrılmaktadır. Etkileşimsel dinlemede öğrencinin ön hazırlık yapmadan doğal ortamlarda oluşan dinleme türüdür. Etkileşimsel olmayan etkinlikler ise öğrenciler tarafından detaylı bir ön hazırlık yapmayı gerektiren dinleme türüdür (s. 100-101).

Doğan (2022) tarafından dinleme, şekil ve tür açısından kategorize edilmiştir. Dinleme şekilleri; *etkileşimli* ve *etkileşimsiz* olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. *Etkileşimli dinleme*, dinleyicinin ve dinleme sürecinin aktif olduğu, soru sormayı ve yöneltilen soruları

cevaplamayı içeren bir tür iken etkileşimsiz dinlemede dinleyicinin pasif olduğu, soru sormanın veya cevap vermenin çok imkan sağlamadığı koşullarda yapılan dinlemedir.

Dinleme türleri ise; *Ayırt edici dinleme, estetik dinleme, etkili dinleme, eleştirel dinleme* ve *empatik dinlemedir*. Ana dil eğitiminde *empatik dinleme* göz ardı edilmektedir. Bu türler arasında öne çıkan ve derslerde yaygın olarak kullanılan *etkili dinleme, sebep-sonuç ilişkilerini anlamak, ana fikri ve yardımcı fikirleri tespit etmek* için yapılmaktadır (s. 29-30). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde çoğunlukla ayırt edici dinleme ve etkili dinleme türleri tercih edilmektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de en az kullanılan tür empatik dinlemedir. Bu durum B1 düzeyi için değerlendirilirse, söz konusu düzeydeki metin türlerinin hemen hepsinin bilgilendirici metin özelliği taşıyor olması empatik dinleme yapılamamasının sebeplerden biri olarak kabul edilebilir.

2.2. Dinleme Becerisi

Dinleme becerisi, dış dünyayı algılayabilme, alınan bilgilere dayanarak çıkarımlar yapabilme; kodlama yoluyla mesajları beynin ilgili alanlarına ileterek eyleme dökebilme işidir. Söz gelimi, kişisel bir soru, kısa bir uyarı, dostane bir tavsiye, gerçekleşecek bir olayın zamanı vb. Bu iletilerin karşılığında yaptığımız çıkarımları organize ederek kimi zaman sadece düşünürüz; kimi zaman yazıyla ifade ederiz; kimi zamansa konuşuruz. Bu doğrultuda dinleme becerisi, doğası gereği konuşma ve yazma başta olmak üzere tüm beceri alanlarıyla etkileşim içinde olma özelliğine sahiptir.

Demirel'e (2004) göre öğretmek bir sanattır. Bu tanım, dinleme becerisine uyarlanacak olunursa, "dinlemeyi öğrenme" eyleminin de bir sanat olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü sanatın kişisel ve çoğu zaman göreceli özellikte etkinlikler barındırıyor olması, dinleme eyleminin karmaşıklığını ve ortaya çıkan sonuçların çeşitliliğini ele aldığımızda dinlemenin "işitme"den beslenerek hareket ettiği ve işitilen bilgilerin göreceli olarak yorumlanabileceği açıkça ortadadır.

Dinleme becerisi, yabancı dil öğrenme süreci açısından ele alınırsa, dil yeterlik düzeylerine göre belirlenmiş hedeflere ulaşabilme yetisidir. Öncelikle birey yakın çevresiyle ilgili uyaranları çözümleyebilmeli; daha sonra alanını genişleterek iş yeri, banka vb. resmi ortamlarda kendi sorunlarını çözebilecek seviyeye gelebilmeli; soyut kavramlar

üzerine akıl yürütebilmeli, dünya ve toplum açısından önem taşıyan belli başlı konu başlıklarını tartışabilmelidir. Dolayısıyla bunları gerçekleştirebilmek için dinleme becerisi birinci sırada yer almaktadır. Güzel ve Barın (2016), kişinin öğrenilen dil ile iletişim kurabilmesinin temelinde dinleme becerisinin yer aldığını, dinleme becerisi gelişmiş öğrencilerin kendilerini ifade etme, tartışma vb. konularda cesaretlendiklerini belirtmektedir.

Başlangıç seviyesinden en yüksek seviyeye kadar (A1-C1) dinleme becerisi birinci önceliği taşımaktadır. Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde (D-AOBM, 2013, s. 20) dinleme becerisi algısal etkinlikler kategorisinde değerlendirilerek, "Söyleneni dikkatle dinlemek, kültürlerarası ilişkilerde yanlış anlama riskine karşı özel bilince sahip olmak." şeklinde tanımlanmıştır. Diğer bir ifadeyle dinleme becerisi, *alıcı dil becerisi* kategorisindedir. Bu tanımlardan da anlaşıldığı üzere dinleme becerisi, bireyin gerek sosyal gerekse akademik yaşamında kendini doğru şekilde ifade edebilmesi, sorunlarla başa çıkarak kendisinin belirlediği veya kendisinden beklenen hedeflere ulaşabilmesi açısından oldukça önemlidir. Dinleme becerisi, konuşma ve yazma becerileri başta olmak üzere diğer beceri alanlarından beslenerek gelişir ve en az okuma becerisi kadar önem taşımaktadır.

D-AOBM'de B1 seviyesindeki öğrenciler için tüm becerileri kapsayıcı şu ifadelere yer verilmiştir:

Tablo 1.2.

Ortak Öneri Düzeyleri Genel Basamaklar Kümesi (D-AOÖÇ, 2013).

	1 Anlaşılır ve ölçünlü bir dil kullanıldığında, iş hayatı ve günlük yaşamda bilinen durumlar söz konusu olduğunda, konuşmanın temel noktalarını anlayabilir.
	Öğrenmekte olduğu dilin konuşulduğu ülkeye yapılan yolculuklarda karşılaşılan çoğu zorlukla başa çıkabilir.
B1	Bilindik konularda ve ilgilendiği alanlarda kendini basit ve bağlantılı bir biçimde ifade edebilir.
	Deneyim ve olaylar ile ilgili bilgi aktarabilir; hayal, beklenti ve amaçlarını anlatabilir, tasarlar ve fikirlerini kısaca açıklayabilir.

D-AOBM’de belirlenmiş dinleme anlama kazanımları ele alındığında söz konusu seviyenin ilk yarısında kısa ve basit bildirileri, bireyin yakın çevresinde karşılaşılabileceği basit bilgileri anlayabilmeleri amaçlanırken; ikinci yarısında ise bireyin yakın çevresinden adım adım uzaklaşmakta ve ilgi alanlarını, iş veya eğitim yaşamlarını konu alan bilgileri genel olarak anlayabilmeleri hedeflenmektedir. Ortak başvuru metninde dinleme anlama becerileri “genel, ana dili konuşurları arasında geçen konuşmaları anlama, seyirci ve dinleyici olarak anlama, duyuru ve talimatları anlama, radyo ve ses kayıtlarını anlama” (D-AOBM, 2013, s. 69-71) şeklinde ifade edilmiştir. Kazanımlar, kazanım cümleleriyle birlikte aşağıdaki tabloda bir araya getirilmiştir:

Tablo 1.3.

B1 Düzeyinde Dinleme Anlama Kazanımları (D-AOÖÇ, 2013).

Genel	Günlük yaşam, boş zamanlar ve iş hayatı hakkında alışlagelmiş ve basit bir konuyla ilgili bilgileri anlayabilir; anlaşılır ve alışılmış bir aksan ile konuşulduğunda hem ana bildirimi hem de ayrıntılı bilgileri anlayabilir. Genelde iş yaşamı, boş zamanlar ve eğitim hayatı gibi konularla karşılaşıldığında ve yeterli derecede ölçünlü bir dil konuşulduğunda, ana hatlarıyla anlayabilir. Kısa öyküleri anlayabilir.
Anadili Konuşurları Arasında Geçen Konuşmaları Anlama	Ölçünlü ve anlaşılır bir dil kullanıldığında kendinin bulunduğu bir ortamdaki uzun konuşmaları ana hatlarıyla takip edebilir.
Seyirci veya Dinleyici Olarak Anlama	Kendi uzmanlık alanından bildik bir konu sade ve iyi bir şekilde sunulduğunda bildiri ve konuşmaları anlayabilir. Anlaşılır ve ölçünlü bir dille konuşulduğunda kısa ve sade bildirileri genellikle anlayabilir.
Duyuru ve Talimatları Anlama	Günlük kullanılan araç gereçlere ait kullanım kılavuzundaki basit bilgileri anlayabilir. Ayrıntılı yol tariflerini anlayabilir.

Radyo ve Ses Kayıtlarını Anlama	Anlaşılır ve ölçünlü bir dil kullanıldığında kendi ilgi alanıyla bağlantılı konuları içeren ses kayıtları veya radyo yayınlarındaki bilgilerin çoğunun içeriğini anlayabilir. Oldukça yavaş ve anlaşılır bir dille konuşulduğunda bildik konularda sunulan radyo haberlerini ve basit ses kayıtlarını ana hatlarıyla anlayabilir.
Dil bilgisel Doğruluk	Alışlagelmiş durumlarda yeterli derecede doğru konuşarak anlaşılabilir; anadilinin etkisi belirgin olsa da genelde dil bilgisi yapısına iyice hakimdir. Genelde önceden tahmin edilebilecek durumlarda sık kullanılan basmakalıp sözleri ve deyimleri içeren bir dağarcığı, yeterli derecede doğru olarak kullanabilir.
Gösterge Belirleme ve Anlam Çıkarma	İşlenen konuya aşınaysa bilmediği sözcüklerin ve cümlelerin anlamını bağlamdan çıkarabilir.
Sözcük Dağarcığı	Aile, hobi, ilgi alanı, iş, gezi, güncel olaylar gibi birçok kendi günlük hayatından konu hakkında, zaman zaman başka sözcüklerle anlatsa da, kendini ifade edebilmek için yeterli genişlikte bir sözcük dağarcığına sahiptir. Karmaşık konularla ilgili olguları anlatmak ya da az alışılmış konularla ve durumlarla başa çıkmak için, bazı temel yanlışlar yapmasına rağmen, temel sözcük dağarcığına iyice hakimdir.

Öğrenciler, bu seviyede konu alanının genişlemesiyle birlikte mecaz anlamlar içeren, duygu değeri taşıyan sözcük ve sözcük gruplarının yer aldığı bağlamlar ile karşı karşıya kalmaktadır. Kuşkusuz bu durum temelde var olan dinleme güçlüğünü artırmaktadır.

Alanyazında yer alan “iyi dinleyici”lerin girdileri iyi çözümleyerek başarı elde ettikleri ifade edilmektedir. İyi dinleyiciler şüphesiz ki aynı zamanda kendilerini konuşarak veya yazarak doğru şekilde ifade edebilirler. Dolayısıyla, dinleme becerisinin gelişmesi genel dil hedeflerinin gerçekleşmesine de çok büyük katkı sağlamaktadır.

Teknolojinin durdurulamaz bir hızla gelişimi, her alanda olduğu gibi eğitim alanında da yeniliklere imza atarak dil öğrenme sürecine önemli katkılar sağlamıştır. 2020 yılında güncellenmiş ortak başvuru metninde, televizyon, film ve videoların sağladığı içerikler ile ilgili kazanımlar şu şekilde tanımlanmıştır:

Tablo 1.4.

B1 Düzeyinde Televizyon, Video ve Film İçeriklerini Anlama Kazanımları (CEFR, 2020).

	Kişisel ilgi alanına giren röportajlar, kısa dersler, vb. konulardaki TV programlarındaki ileti oldukça yavaş ve anlaşılır olduğunda, iletiyi büyük ölçüde anlayabilir.
B1	Görsellerin ve olayların fazlaca bulunduğu filmlerin iletilerini takip edebilir. Oldukça yavaş ve anlaşılır olduğunda aşına olduğu konulardaki televizyon programlardaki konuları ana hatlarıyla anlayabilir.

Bu kazanımlardan hareketle, dinleme öğretiminde televizyon, film ve videoların önemli bir yer teşkil ettiği anlaşılmaktadır.

2.3. Dinleme Öğretimi

Dinleme öğretimi, bireysel ve çevresel etkenlerin neden olabileceği her türlü durumun dikkate alınarak planlandığı, bilinçli ve kasıtlı öğrenme yaşantılarıdır. Dinleme öğretiminin verimli şekilde gerçekleşmesi, dinleme becerisini olumlu yönde geliştirecektir. Bu sebeple öğretimin her aşaması kendi içerisinde önemli süreçlere sahiptir. Dinleme öğretiminde süreç kavramı oldukça önemli bir yere sahiptir. Çünkü diğer becerilerle karşılaştırıldığında dinleme, bünyesinde oldukça fazla eylem barındıran zihinsel bir faaliyettir. Bu eylemlerin eksiksiz ve sorunsuz gerçekleşebilmesi için belirli aşamalar kat etmesi gerekir. Alanyazında dinleme becerisi ile ilgili yapılan çalışmalarda, dinleme öğretiminin süreçler çerçevesinde yapılması gerektiği savunularak “dinleme öncesi”, “dinleme sırası” ve “dinleme sonrası” şeklinde adlandırılan aşamalar ele alınmıştır (Demirel, 2021; Doğan, 2022; Güneş, 2021; Hengirmen, 1995; Melanlıoğlu, 2012; Underwood, 1989).

Dinleme öncesi süreç, öğrenciler tarafından dinlenecek/izlenecek metinle ilgili zihinsel hazırlık yapılmasını, odaklanılmasını sağlayabilmek için yapılan ilgi ve dikkat çalışmalarını; dinleme sırası süreç, metnin dinlendiği/izlendiği ve çeşitli zihinsel süreçlerden geçirilerek algılandığı, mesajların çözümlendiği ve gereken durumlarda gereken tepkilerin verildiği bir aşamadır. Dinleme sonrası süreçte ise öğrenciler tarafından

metin ile ilgili çıkarımlar ve değerlendirmeler yapılabilmesini, metnin özetinin oluşturulabilmesini, konusunun ve mesajının ifade edilebilmesini ve metin ile ilgili soruların yanıtlanmasını kapsamaktadır. Soru tipine bağlı olarak dinleme sırasında da dinleyici tarafından metinle ilgili sorular yanıtlanabilir. Ayrıca Temur (2010), metni dinlemeden önce soruların bilinmesinin metni çözümlemeye yardımcı olurken, dinleme sonrasında sorulan soruların dikkat çekme özelliği bulunduğunu belirtmiştir.

Buna ek olarak dinleme etkinliklerinin her aşamasında öğretmenler tarafından öğrencilere yöneltilen sorular, dinleme stratejilerinin uygulanmasında bir araç niteliği taşır. Bulut (2020) tarafından Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde, sınıf içinde öğretmenlerin öğrencilere yönelttiği sorular incelenmiş; B1 düzeyinde öğretim yapılan derslerde öğretmenler tarafından *yanıtı bilinen* ve *yanıtı bilinmeyen* sorular çoğunlukta olmak üzere *açıklayıcı*, *kavramayı kontrol edici*, *onay bekleyen*, *retorik* vb. özellikteki soruların sorulduğu saptanmıştır (s. 464).

Dinleme etkinliğinin her aşamasında yöneltilmesi faydalı görülen *yanıtı bilinmeyen sorular*, öğrencilerin dikkatini çekme ve akıl yürütme noktasında önemli işleve sahiptir. Ayrıca dinleme etkinliğinde araç niteliği taşıyan ve strateji öğretiminde de olmazsa olmaz bir öneme sahip olan ders materyallerinin, iyi nitelikte hazırlanması gerekmektedir. Görsel materyallerden destek alınması, sözel anlamaya katkı sağlayarak öğrencilerin dikkatinin çekilmesi, kavramların somutlaştırılması, bilginin organize edilmesine yardımcı olmaktadır (Seferoğlu, 2006). Günümüz teknolojisinde şüphesiz görsel materyal ihtiyacını Web 2.0 araçları karşılamaktadır.

Sonuç olarak dinleme öğretimi; bünyesinde diğer beceri alanları ve teknolojiyle olan etkileşimi, zihinsel süreçleri, bireysel ve çevresel değişkenleri barındıran çok boyutlu bir özelliğe sahiptir.

2.4. Strateji Öğretimi

Eğitim bilimleri çatısı altında strateji, öğretimin kalıcı ve verimli gerçekleşebilmesi, karşılaşılan öğrenme güçlükleriyle mücadele edilebilmesi için kullanılan; bireysel ve çevresel değişkenler gözetilerek gerektiğinde iç içe geçebilen yöntem ve teknikler

bütünüdür. Başka bir tabirle, “Beyinde depolanan bilgilerle çevreden alınan bilgileri entegre etmenin, düzenlemenin bir yolu” olarak açıklanabilir (Duman, 2008, s. 108).

Brown (2000) tarafından stratejiler, “Belirli bir soruna karşı yaptığımız ve her bireyde önemli ölçüde değişen spesifik saldırılar.” olarak tanımlanmıştır (s. 122). Chamot (2005) tarafından stratejiler için bir öğrenme görevini kolaylaştıran işlemler olduğu belirtilerek çoğu zaman bilinçli ve hedef odaklı olduğu vurgulanmıştır. Stratejilerin öğrenciler tarafından bilinçli ve kontrollü şekilde yapılmasının onları becerilerden ayıran en önemli özellik olduğu görüşü de bulunmaktadır (Peterson, 2001).

Strateji kavramının “yaklaşım” şeklinde ifade edilerek alanyazında kavram karışıklığına yol açtığını belirten Yıldırım’ın (2021) çalışmasında, stratejiler “öğrenme” ve “öğretim” açısından ele alınmıştır. Öğrenme stratejileri, kalıcı öğrenme için öğrenciler tarafından alınan bilinçli kararlar ve yapılan seçimlerdir. Diğer bir deyişle öğrenme stratejileri, zihinsel süreçlerden geçen öğrencilerin farkında olarak kendi eğilimleri doğrultusunda seçtikleri bir takım yollardır. Öğrenciler bu yolların tam olarak ne olduğunun ve bu yolları nasıl seçmeleri gerektiğinin farkına varabilmesi için öğretmenler rehberlik görevini üstlenirler. Dolayısıyla devreye öğretim stratejileri girer. Öğretim stratejilerinin “*sunuş yoluyla, buluş yoluyla ve araştırma inceleme yoluyla*” uygulanması gereklidir. Öğretim stratejileri, öğrenme stratejilerinin yerinde uygulanmasını sağlayarak öğretim sürecinin en önemli mekanizması olma özelliğini taşımaktadır.

Diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi’nde, güncel ifadesiyle Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni’nde (D-AOÖÇ, 2013, s. 19) öğrenme stratejisine yönelik “Bir bireyin kendi belirlediği ya da verilen bir görevi yerine getirmek için seçtiği, her bir düzenlenmiş amaç odaklı ve yönlendirilmiş eylemler ve süreçler dizisi.” ifadesi yer almaktadır. Bu doğrultuda, yabancı dil öğrenirken de stratejilerin önemli olduğu anlaşılmaktadır. Öğrenme stratejileri planlı şekilde yönlendirilmiş eylemlerin yanı sıra öğrenenlerin seçimlerine dayalı olması sebebiyle bireysellik özelliği de taşımaktadır. Diğer yandan belirli amaçların gerçekleşmesini hedefleyerek öğretimde her zaman önemli bir rol üstlenmektedir.

Dil öğretiminde kullanılmakta olan bu stratejiler şüphesiz ki her dil becerisi için çok önemli yer teşkil etmektedir. Fakat dinleme becerisi, bu anlamda diğer becerilerden bir

adım öndedir. Alanyazında bulunan stratejiler, dinleme etkinliklerini destekleyerek öğrencilerin dinleme sürecinde karşı karşıya kaldığı sorunların çözülmesinde kayda değer bir destek sağlar.

Dinleme stratejilerini kapsamlı bir şekilde tanımlayan Kurudayıoğlu ve Kiraz (2020) tarafından şu ifadeler kullanılmıştır: “Dinleyicinin kendi dinleme sürecini planlaması, izlemesi ve değerlendirmesi; dinleme süreci boyunca dinlemenin aşamalarına, amacına ve kendi özelliklerine en uygun tür ve teknikleri işe koşarak dinleme sürecini etkili hale getirmesidir.”(s. 390). Bu tanımdan yola çıkarak, dinleme stratejileri öğretiminin, stratejilerinin tanınarak uygun şekilde uygulanabilmesi ve temel amacının dinleme sürecinin verimli hale getirilmesi ve karşılaşılan sorunlarla başa çıkılabilmesi olduğu sonucuna varılmaktadır. Öğretmen ve öğrenciler, hangi durumlarda nasıl harekete geçecekleri noktasında doğru kararlar verebilirlerse stratejiler amacına ulaşmış olur. Bu hamlelerin belirli ilkelere dayandırılarak bir plan dâhilinde gerçekleştirilmesi gerekir. Dolayısıyla stratejilerin ait olduğu alanların, diğer bir deyişle sınıfların göz önünde bulundurulması, öğretiminin de bu ilkelere bağlı kalması büyük önem taşımaktadır.

Alanyazında var olan dinleme stratejileri ile ilgili birçok sınıflama çalışması bulunmaktadır. Buna karşılık bu çalışmalardan, O’Malley, Chamot, Küpper ve Oxford tarafından yapılan sınıflamalar dikkat çekmektedir.

O’Malley ve arkadaşları (1989) tarafından, dinleme stratejileri *bilişsel*, *sosyal-duyuşsal* ve *üstbilişsel* olarak sınıflandırılmıştır. Bilişsel stratejiler için, çıkarım yapma, not alma, özetleme vb.; üstbilişsel stratejiler için üst düzey hazırlanma ve organize olma, kendini denetleme ve değerlendirme, seçici dikkat vb.; sosyal-duyuşsal stratejiler için soru sorma, iş birliği ve zihinsel konuşma (kişinin iç sesi ile düşünme) olarak sınıflandırılmıştır.

Oxford (1990) tarafından bu sınıflandırmayı detaylandırır nitelikte bir çalışma yapılarak, stratejiler *doğrudan* ve *dolaylı* şeklinde ikiye ayrılmış; doğrudan stratejiler için *hafıza*, *bilişsel* ve *telaflı* edici stratejiler; dolaylı stratejiler için *üstbilişsel*, *duyuşsal* ve *sosyal* (*duyuşsal* ve *sosyal* kavramları özellikle birbirinden ayrılmıştır) başlıklarıyla sınıflandırılmıştır. Duyuşsal sınıflamada kaygıyı azaltma ve duyguları kontrol altına alma; sosyal stratejilerde ise empati kurma başlıkları dikkat çekmektedir.

Bu sınıflamalara ek olarak, stratejiler Cook (2008, s. 113) tarafından şu şekilde yorumlanmıştır: “Üstbilişsel stratejiler, öğrenmeyi genel bir düzeyde planlamayı ve yönlendirmeyi içerir. Bilişsel stratejiler, öğrenmenin bilinçli spesifik yollarını içerir. Sosyal stratejiler, diğer insanlarla etkileşimi içerir.”

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin dinleme becerilerinin gelişmesi için alanyazında yer alan öğrenme stratejilerini uygulayabilmeleri gerekmektedir, buna bağlı olarak öğretmenlerin de öğrencilere rehberlik etmeleri gerekmektedir. Çünkü strateji öğretimi, dinleyicileri bir dinleme metninden öğrendiklerinden daha fazla bilgi çıkaracak şekilde besler (Field, 2019). Dinleyiciler, dinlerken karşılaştıkları sorunlar ile daha kolay başa çıkabilirler.

Strateji öğretimi sürecinde, hangi stratejinin nasıl ve ne zaman uygulanacağını; hangi ağırlıkta uygulanacağına karar verme noktasında öğretmenler önemli rol oynarlar. Öyle ki sınıfın yaş ve dil seviyesine, metnin özelliklerine uygun olarak en uygun stratejiyi/stratejileri seçmelidir. Aynı şekilde dinleyiciler/öğrenciler de bireysel özellikleri, hazırbulunuşlukları ve metnin özelliği değişkenlerine bağlı olarak kendilerine en uygun stratejiyi seçmelidir. Dinleme becerisini geliştirmek için öğrenciler hangi stratejiyi ne kadar kullanacaklarının farkında olurlarsa, daha önce karşılaştıkları sorunların üstesinden gelebilirler. Diğer yandan Nunan (2015), öğrencilerin hemen her stratejiyi deneyimlemesi gerektiğini savunmaktadır. Çünkü başarılı dinleyicilerin *aşağıdan yukarıya* (metindeki seslerin kombinasyonuna ve metnin bürünsel özelliklerine odaklanan) veya *yukarıdan aşağıya* (dinleyicinin ön bilgilerine, metnin türüne, söylem özelliğine ve bağlamına odaklanan) fark etmeksizin tüm stratejileri kullandıklarını saptamıştır.

Her birey bir konuya, bir soruna karşı eşsiz bir bakış açısıyla yaklaşır ve dolayısıyla bu sorunlarla baş edebilmek için kullandığı stratejiler de farklıdır (Brown, 2000). Öğrenme yolları bu denli değişiklik gösterirken kuşkusuz ki bunu belirlemek zordur. Chamot (2004) ve Nunan (2015) tarafından “iyi/başarılı dinleyiciler”in farklı stratejileri sık aralıklarla kullandığı görüşü savunulmaktadır. Bunun yanı sıra, bireysel veya çevresel faktörlerin strateji kullanımını etkilediğinin bilinmesine karşın kesin olarak hangi stratejilerin ne sıklıkta kullanıldığına dair kanıtlanmış bir çalışma bulunmadığı görüşünü savunan araştırmalar da bulunmaktadır (Ellis, 1999; Field, 2019). Bu bilgilere bağlı olarak, dinleme öncesi, sırası ve sonrası süreçlerde metin ve öğrenen değişkenlerine bağlı olarak hemen her

stratejinin kullanılabileceğini, diğer bir deyişle stratejilerin kullanım zamanının, yerinin ve sıklığının değişmez olmadığını söylemek mümkündür.

Bu çalışmada, dinleme öncesi, sırası ve sonrası süreçleri dikkate alınarak bilişsel, üst bilişsel ve sosyal stratejilerin çoğunlukta olduğu karma bir strateji öğretimi uygulanmıştır. Akyol (2021), yalnız başına başarıya ulaştıracak bir teori ya da metot olmadığını belirtmektedir. Bu doğrultuda çalışmada kullanılan stratejiler gerek öğrenme stilleri gerekse öğretme stilleri açısından çeşitlilik göstermektedir. Bu süreçte, öğrencilere tahmin soruları yöneltilmiş; öğrencilerin grup içinde ve gruplar arasında metnin içeriğine yönelik tartışmaları istenmiş; yeni öğrenilen sözcük ve sözcük gruplarını konu alan canlandırmalar yapmaları; metni kendi cümleleriyle yeniden ifade etmeleri; çıkarımlar yapmaları ve dinlenen hemen her metin için Cornell not alma tekniğini kullanmaları sağlanmıştır. Özellikle dinleme sonrasında Web 2.0 araçlarının yardımıyla dinlenen metinlerdeki konu ve kavramları pekiştirici etkinlikler düzenlenmiştir. Dinleme etkinliklerinin öncesinde, sırasında ve sonrasında yapılan bu uygulamalar ile dinleme etkinliklerinin daha verimli hale getirilmesi ve öğrencilerin stratejileri kullanma noktasındaki farkındalıklarının artırılması amaçlanmıştır. Bu çalışmada, strateji öğretimi sürecinde bulunan stratejiler aşağıda açıklanmıştır.

Ön hazırlık yapma, öğrencilerin yapılacak etkinlik kapsamında dikkatlerinin çekilmesi, motivasyonlarının yükseltilmesi bakımından oldukça önemli yere sahiptir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecinde müfredatın yoğunluğu, mekanik dil bilgisi alıştırmalarına ve okuma anlama etkinliklerine daha fazla zaman ayırmak durumunda kalınması nedeniyle dinleme anlama etkinliklerine yeterli zaman ayrılamamaktadır. Dolayısıyla, daha fazla zaman ayrılması gereken ön hazırlık kısmı atlanarak soru çalışmaları odaklı uygulamalar yapılmaktadır. Çalışmada, öğrencileri metnin içeriğine ve sorularına hazırlamak amacıyla ön hazırlık etkinlikleri uygulanmıştır.

Tahmin etme, öğrencilerde dinlenecek/izlenecek içeriğe ilişkin merak duygusunu uyandırarak etkinliğin içine çekebilmek amacıyla planlı şekilde hazırlanan tahmin sorularıyla metinde yazılı veya görsel olarak bulunan ipuçlarını algılama ve ipuçlarından yararlanarak düşünme becerilerinin gelişmesi sağlanır. Çalışmada öğrencilere metnin konusunu, mesajını veya akışını tahmin etmelerini sağlayacak kapı açıcı sorular yöneltilmiştir.

Soru alışmaları, etkinliklerin temelini oluşturmaktadır. Soruların geçerlik ve güvenirlik özelliklerine dikkat edilmeli, mümkünse açık uçlu sorulara yer verilmelidir. Çalışmada deney grubunun zarar görmemesi, grubun standart eğitiminin sekteye uğramaması için dinleme sırası etkinlikler çerçevesinde kitapta bulunan doğru-yanlış, var-yok, boşluk doldurma vb. soru tipleri uygulanmıştır. Gerekli durumlarda destekleyici açık uçlu ve öğrencilerin çıkarım yapma becerilerini geliştirici sorular sorulmuş, metnin içeriğine yönelik özgün sorular oluşturmaları sağlanmıştır.

Not alma, dinlenenlerin/izlenenlerin kalıcı hale gelebilmesi, daha kolay çözümlenebilmesi, anahtar kelimelerin belirlenmesi ve metnin yeniden ifade edebilmesi bakımından oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu sayede öğrenciler gerek ders esnasında gerekse ders sonrasında bu notlardan faydalanabilirler. Not tutma, öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirme açısından da önemli yer teşkil etmektedir (Akyol, 2021). Çeşitli not alma tekniklerinin olduğu bilinse de, Cornell not alma tekniği önemli bir yere sahiptir. Bu tekniğin, anadil ve yabancı dil ğretiminde öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirme noktasına olumlu yönde anlamlı sonuçlar verdiği bilinmektedir (Hayati ve Jalilifar, 2009; Kurudayıoğlu ve Soysal, 2017; şahin, Aydın ve Sevim, 2011). Çalışmada Cornell not alma tekniği öğrencilere tanıtılıp uygulanarak öğrencilerin not alma becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

İlişkilendirme, Kurudayıoğlu ve Kiraz (2020) tarafından “Yeni bilgiyi hâlihazırda bilinen bilgiyle eşleştirme...” şeklinde tanımlanmıştır (s. 394). Diğer bir deyişle ilişkilendirme; öğrencilerin kendi yakın çevrelerinden hareketle metinle bağ kurabilmeleri, kendi deneyimlerini aktarabilmeleri açısından önemlidir. Çalışmada özellikle ön hazırlık stratejisi ile beraber uygulanmış bir strateji olma özelliğine sahiptir.

Tekrar etme, öğrenilen bir sözcük veya kavramın bağlamdan uzaklaşmaksızın cümle içerisinde kullanılması olarak tanımlamak mümkündür. B1 seviyesinin özelliği gereği soyut kavramlar ve deyimlerin sıkça yer aldığı etkililerde kalıcılığın artırılması amacıyla uygulanmıştır.

Başlık retme, metnin konusunu ve mesajını kavrayabilme, eleştirel düşünme çerçevesinde öğrencilerde sorgulayıcı bir bakış açısı geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Çalışmada ğrencilerin dinleme metinlerinin başlıkları ve içerikleri arasındaki tutarlılığı sorgulamaları sağlanmıştır.

Özetleme ve yeniden ifade etme, metne konu veya mesaj odaklı yaklaşımları bakımından birbirlerini tamamlama özelliğine sahip olmakla birlikte, aralarında küçük bir fark bulunmaktadır. Özetleme yaparken uzun bir anlatının gerek aynı gerekse benzer ifadelerle anlatılarak kısaltılması gerekir. Eğer öğrenciler tarafından yeniden ifade etme stratejisi kullanılırsa ifadeler tamamen farklı ve özgün olmalıdır. Bu doğrultuda, bu stratejiler öğrencilerin anlama ve zihinsel becerilerinin gelişmesine katkı sağlamak amacıyla kullanılmaktadır. Çalışmada da Cornell not alma tekniği çerçevesinde özetleme stratejisine sıkça başvurulmuştur.

Örgütleyici tablolardan yararlanma, dinlenen/izlenen metinlerdeki bilgilerin zihinde organize edilebilmesi için zihin haritaları ve diyagramlar önemli bir role sahiptir. Çünkü öğrencilerin konuya veya olaylara farklı organize ediciler tarafından bakarak düşünme ve anlama becerilerine de katkı sağlamaktadır.

Problem çözme, “bilimsel yöntem, eleştirel düşünme, karar verme, sorgulama ve yansıtıcı düşünme gibi terimleri içermektedir.” (Demirel, 2017, s. 83). Bu ifadeden hareketle problem çözme, öğrencilerin akıl yürütme pratiklerini geliştiren; yaratıcı düşüncelerini sağlayan bir stratejidir. Öğrenciler, kendi birikimlerinden ve becerilerinden hareketle başta günlük yaşama dair sorunlar olmak üzere her problem durumu hakkında çözüm odaklı fikirler üretebilirler.

Neden-sonuç ilişkisi kurma, metnin ayrıntılarıyla çözümlenmesi bakımından önemlidir. Bu süreçte gerekli ipuçları, bağlaçlar, ulaçlar vb. yardımıyla sonuca neden olan etkenlerin belirlenmesi, dolayısıyla metnin daha iyi anlaşılabilmesi amaçlanmaktadır. Çalışmada, neden-sonuç ilişkilerinin net bir şekilde saptanıp ifade edilmesi için “Balıkkılçığı Diyagramı” kullanılmıştır.

Tartışma, anlatma becerilerinin kullanılarak anlama becerilerinin beslenmesini sağlayan bir stratejidir. Dinleme ve konuşma *simetrik beceriler* olduğundan (Onan, 2020, s. 83) tartışma stratejisinin dinleme becerisiyle özel bir bağı vardır. Öyle ki öğrencinin tartışmaya katılabilmek, tartışmayı sürdürebilmek ve sorular sorabilmek için aktif şekilde dinlemesi gerekir. Bu süreçte dinleyici konuşmacının söylediklerini kendine özgü kelimelerle kaydeder ve kendine özgü anlamlar çıkarır. Bu durum, konuşmacının ne söylediğinden daha önemli bir yere sahiptir (Güneş, 2021). Çünkü konuşmacının iletileri

her dinleyici için farklı anlamlar oluşturabilir. Bu strateji çatısı altında bulunan *görüş geliştirme*, çalışmada kullanılarak öğrenciler tarafından kendi düşüncelerini özgürce paylaşmaları; birbirlerini dinleyerek hem işbirliği yapabilmeleri hem de sosyal etkileşim içerisinde olmaları amaçlanmıştır.

Akıl yürütme, karşılaştırmalar ve analizler yapma, olayların örüntüleri ve nedenleri üzerine düşünme konusunda öğrencilerin zihinsel becerilerinin gelişmesinde önemli bir yere sahiptir. Çalışmada bu strateji soru çalışmalarıyla desteklenmiştir.

Canlandırma, rol oynamayı ve doğaçlamayı da içinde barındıran bir stratejidir (Demirel, 2017). Çalışmada öğrencilerin konuşma becerisinden hareketle öğrencilerin kendilerini ifade edebilmeleri, etkinliklerdeki motivasyonlarını yükseltmek ve keyif almalarını sağlamak amacıyla uygulanmıştır.

Ana fikir ve konuyu tespit etme, metnin çözümlenmesi esnasında birbirini destekleyen stratejilerdir. Çünkü metnin konusunun tespit edilmesi, ana fikri açıklığa kavuşturmada oldukça yardımcıdır. Öğrencilerin ana fikir ve konu kavramları arasındaki farkı ayırt etmelerinin sağlanması gerekmektedir. Akyol (2021) bu hususta öğrencilere “Bu metin ne hakkında?” veya “Bu metnin vermek istediği mesaj nedir?” şeklinde yöneltilen soruların, sorulabilecek en doğal sorular olduğunu; öğrencilerin metnin ana fikrine yönelik tahminlerde bulunmalarını, konu cümlesinden hareketle çeşitli çalışmalar yapılabileceğini, bu çalışmaların yeterli olmaması durumunda öğrencilere ana fikrin ve konunun esas işlevinin farkına varmalarını sağlayacak sorular sorulabileceğini belirtmiştir (s. 66-67). Akyol (2021), bu adımları okuma etkinliği için belirtmiş olsa da aynı adımlar öğrencilerin gerekli notları alması sağlanarak dinleme etkinliği için de kullanılabilir. Çalışmada bu adımlar kullanılarak öğrencilerin metni daha kolay çözümleyebilmesi amaçlanmıştır.

Çıkarımda bulunma, stratejisini açıklamadan önce *çıkartım* sözcüğünün anlamı, : “Bir konuda kanıtlara dayanarak sonuç çıkarma.” (TDK) şeklinde tanımlanmıştır.

Güneş (2021, s. 295) “çıkartımda bulunma” yerine *çıkartım yapma* tabirini kullanarak bunu, “bir metinde veya konuşmada açık olmayan, açıkça verilmeyen ya da söylenmeyen bilgileri bulmak için yürütülen düşünme biçimidir.” şeklinde açıklamıştır. Bu tanımlardan hareketle çıkarımda bulunma, mevcut bilgiler ve ipuçları yardımıyla zihnin dolaylı olarak

gerçekleştirdiği anlamlandırma, tanımlama veya bir sonuca ulaşma faaliyetidir. Ayrıca Güneş (2021), iki tür çıkarım olduğunu belirtmiştir. Birincisi, *mantıksal çıkarımlar (metindeki bilgilere dayalı olarak)*, ikincisi *yararlı çıkarımlar (ön bilgilere dayalı olarak)* şeklinde açıklanmıştır (s. 296). Çalışmada öğrencilerin metinden hareket ederek mantıksal çıkarımlar yapması hedeflenmiştir.

Çalışmada sınıf dışı etkinliğe de yer verilmiştir. Sınıf dışı etkinlikler kapsamındaki uygulamalar, planlı ve programlı bir şekilde hayata geçirildiği sürece belirli öğretim tekniklerinin uygulanması mümkündür (Demirel ve Yağcı, 1999; akt. Demirel, 2017).

Öğrencilerin sınıf dışı ortamlarda dinleme becerilerini geliştirebilmelerine yönelik fırsatlar sunulması ve onlara ilgi çekici öğrenme yaşantıları kazandırılması amacıyla düzenlenen geziler, sınıf dışı etkinliklerin en önemlilerinden birisidir. Uygulamanın son haftasında müze gezisi düzenlenmiştir. Gezi öncesi, sırası ve sonrası süreçleri için gerekli planlamalar yapılarak öğrencilerin sınıf dışı bir ortamda dinleme becerilerine yönelik deneyim kazanmaları hedeflenmiştir.

2.5. Araştırma İle İlgili Alanyazındaki Çalışmalar

Dinleme stratejilerinin Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen B1 seviyesindeki öğrencilerin dinleme anlama becerileri üzerindeki etkisini ve görüşlerini incelemeyi amaçlayan bu araştırma ile ilgili doğrudan aynı amacı taşıyan başka çalışmalara alanyazında rastlanmamış olmakla beraber, bu başlıkta Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dinleme becerisini konu almış olan diğer araştırmalar değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Geçim (2022) tarafından yapılan "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarındaki Dinleme Etkinliklerinin İncelenmesi" adlı yüksek lisans araştırmasında; İstanbul Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi'ne ait yabancı dil olarak Türkçe dil öğretim setlerindeki dinleme etkinlikleri incelenmiştir. Söz konusu ders kitaplarında, çoktan seçmeli soru tipine en az yer verilmiş olduğu; dinleme öncesi etkinlikler incelendiğinde de öğrencilerin dikkatini çekmeyi ve metne ön hazırlık yapmalarını sağlayan "genel sorular"ın bulunmadığı saptanmıştır. Dinleme sonrası etkinliklerin en fazla "doğru - yanlış" soru tipini içerdiği belirtilmiştir. Tüm kitaplar için

dinleme sonrası sürecinde üst bilişsel nitelikli etkinliklere daha fazla yer verilmesi gerektiği çalışmanın en temel önerileri arasında yer almaktadır.

Keser (2021) tarafından gerçekleştirilen “İngilizceyi Yabancı Dil Olarak Öğrenen İleri Seviye Türk Öğrenciler İçin Etkili Bir Bilişsel Ve Üst Bilişsel Strateji Eğitim Programının Geliştirilmesi” adlı doktora çalışmasında İngilizce öğretmenliği programında öğrenim gören 10 öğrenci ile altı hafta süresince bilişsel ve üstbilişsel stratejiler uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçları, strateji kullanımının katılımcıların dinleme performansı üzerinde anlamlı derecede olumlu bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir ve buradan hareketle katılımcıların strateji kullanımı noktasında farkındalık kazandığı saptanmıştır.

Sefer (2021) tarafından yapılmış olan “İkinci Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Uzaktan Eğitimle Dinleme Stratejilerinin Öğretimi” adlı doktora tezinde, B2 seviyesinde ikinci dil olarak Türkçe öğrenen beş öğrenciye yedi hafta süresince strateji öğretimi uygulanmıştır. Strateji öğretiminin devamı niteliğinde öğrencilere, dinleme ve ölçme görevleri verilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, araştırmaya katılan öğrenciler tarafından “not alma”, “tahmin etme”, “planlama” stratejileri yararlı bulunmuştur. Bunun yanı sıra Türkiye’de daha uzun süredir yaşamakta olan ve daha fazla dil bilen öğrenciler tarafından strateji öğrenimi önemli bulunurken, Türkiye’de kısa süredir yaşayan ve daha az sayıda dil bilen öğrenciler tarafından üstbilişsel stratejileri kullanmanın zorlayıcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Şenel (2021) tarafından kaleme alınan “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde İletişimsel Yaklaşım Temelli Dil Öğrenme Stratejilerine Uygun Etkinliklerin Dinleme Becerisine Yönelik Başarıya Etkisi” adlı yüksek lisans tezinde iletişimsel yaklaşım temelli dil öğrenme stratejilerine uygun etkinliklerin dinleme becerisine yönelik başarıya etkisi araştırılmıştır. Dinleme becerisine yönelik başarıyı artırmak amacıyla dil öğrenme stratejilerine uygun biçimde hazırlanan etkinliklerin önemli düzeyde etkili olduğu saptanmıştır. Yapılan öntest ve sontest uygulamalarından elde edilen puanlar arasındaki farktan hareketle, kullanılmakta olan ders kitabına uygun olarak oluşturulmuş ve farklı dil öğrenme stratejilerine göre hazırlanmış B2 düzeyi dinleme etkinliklerinin öğrencilerin dinleme becerisine önemli katkısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Nalbant (2019) tarafından gerçekleştirilmiş olan “Türkçenin Yabancılar Öğretiminde Otantik Öğrenmenin Dinleme Becerisine Etkisi” adlı yüksek lisans çalışmasında, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde otantik öğrenmenin dinleme becerisine etkisi araştırılmıştır. B2 seviyesinde Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen 22 öğrenciyle sekiz hafta süresince yapılan çalışmanın sonucunda, katılımcıların ön testteki başarı puanı ve son testteki başarı puanı arasında anlamlı bir fark bulunmuş ve bu sonuçtan hareketle otantik öğrenme stratejisinin dinleme becerisini geliştirmede faydalı olduğu görüşüne ulaşılmıştır.

Duman (2019) tarafından gerçekleştirilmiş olan “Yabancı Dil Dinleme Yetisinde Strateji Eğitimi ve Bireysel Farklılıklar: Sınıf Tabanlı Çalışmadan Kanıt” adlı yüksek lisans araştırmasında İngilizceyi yabancı dil olarak öğrenen 21 öğrenciyle dört hafta boyunca strateji tabanlı dinleme eğitimi yapılmıştır. Bireysel farklılıkların da dikkate alındığı araştırmada “ön - son test, metakognitif farkındalık dinleme anketi, işler bellek testi ve dil öğrenme yatkınlık testi” veri toplama araçları olarak kullanılmış; sürecin sonunda ise katılımcılarla odak grup görüşmeleri yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda strateji eğitiminin deney grubundaki öğrencilerin İngilizce dinleme becerilerine önemli katkı sağladığı saptanmıştır.

Yalçın (2018) tarafından gerçekleştirilen “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Yer Alan Dinleme Etkinliklerinin Dil Öğrenme Stratejileri Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında; Türkiye’de çeşitli enstitüler ve dil öğretim merkezleri tarafından kullanılan kitaplar arasından seçilmiş, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarından beşinin dinleme etkinlikleri doküman analizi yöntemiyle incelemiştir. Bu inceleme yapılırken Oxford’un (1990) dil öğrenme stratejileri sınıflandırması dikkate alınmıştır. Çalışmanın sonunda, araştırma kapsamındaki kitaplarda bulunan dinleme etkinliklerinde en fazla üstbilişsel stratejilere, en az sosyal stratejilere yer verildiği saptanmıştır. Ayrıca bu kitaplarda duyuşsal stratejilere hiç yer verilmediği de belirtilmiştir.

Korkmaz (2018) tarafından yapılan “Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Kullanılan Dinleme Metinlerinin İncelenmesi ve Değerlendirilmesi” adlı doktora tez çalışmasında, çeşitli üniversitelerin bünyesinde yazılmış olan A1, A2, B1, B2 ve C1 ders kitaplarında yer alan ders kitaplarındaki dinleme metinleri; metin sayıları, metin

sınıflandırmaları, metinlerdeki, kelime sayıları, metin işleme süreleri şeklindeki ölçütler çerçevesinde detaylı bir biçimde incelenip değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda B1 seviyesine yönelik olarak, ders kitaplarında özgün, edebi ve iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik metinlere yer verilmesi, dinleme/izleme kayıtlarının içerik ve uygulanışı hususunda önerilerde bulunulmuştur.

Boylu (2015) tarafından yapılan “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlerin Dil Öğrenme Stratejilerini Kullanma Düzeyleri” adlı yüksek lisans tez çalışmasında, çalışmaya katılan 395 öğrencinin en fazla kullandığı strateji “üstbilişsel stratejiler” olarak saptanmıştır. Öğrencilerin öğrenim durumları ile strateji kullanma durumları ve bildikleri yabancı dil sayısı arasında anlamlı bir farklılık görülmezken Türkçeyi yurt dışında ve Türkiye’de öğrenme değişkenleri doğrultusunda bilişsel ve sosyal stratejilerin kullanımı konusunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Çakır (2015) tarafından yazılmış olan “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Video Kullanımının Dinleme Becerisine Etkisi” adlı yüksek lisans tezinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde video kullanımının dinleme becerisine etkisi araştırılmıştır. Araştırma sürecinde deney ve kontrol gruplarının ön test ve son test puanları arasındaki değişim incelenmiş olup deney grubundaki her öğrencide artış olduğu gözlemlenmiştir. Bu sonucun da dinleme derslerinde video kayıtlarından yararlanmanın dinleme becerisine fayda sağladığı belirtilmiştir.

Halat (2015) tarafından gerçekleştirilen “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlerin Dinleme Becerisine Yönelik Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde Yabancı Dil Dinleme Kaygısı Ölçeği”, kişisel bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu yardımıyla Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen B1 ve B2 düzeyinde 187 öğrenciden veri elde edilmiştir. Katılımcıların dinleme becerisine yönelik kaygılarının kaynağı olarak “telaffuz, vurgu ve tonlama, konuşma hızı ve beden dili”, “dinleme sırasında bir bölümün kaçırılması durumunda bütünü anlayamama korkusu” ve “özgüven” başlıkları ön plana çıkmıştır.

Yıldız (2015) tarafından gerçekleştirilen “Dinleme Stratejileri Öğretiminin Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Dinlediğini Anlama Becerilerine Etkisi” adlı doktora tez araştırmasında, tek gruplu yarı deneysel yöntem kullanılmış ve ilkokul 5. sınıfta öğrenim

görmekte olan 162 öğrenciye sekiz hafta süresince dinleme stratejilerine göre düzenlenmiş etkinlikler uygulanmıştır. Çalışmanın sonunda katılımcıların ön test ve son test puanları arasında son test lehine anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiş, dinleme stratejileri kullanma farkındalığı ölçeğinde de anlamlı fark ortaya çıkmıştır.

Elemen (2014) tarafından yapılan “Türkçeyi İkinci Dil Olarak Öğrenen Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Lisans Düzeyinde Kullandıkları Dinleme Stratejileri” adlı yüksek lisans tez araştırmasında, Türkçeyi ikinci dil olarak öğrenen A1 seviyesinden C1 seviyesine kadar 50 yabancı uyruklu öğrencinin kullandığı dinleme stratejileri ile ilgili görüşler analiz edilmiştir. Çalışmanın sonunda katılımcıların dinleme eğitimi stratejilerinin hemen hepsini genel olarak kullandıkları, bununla birlikte dinleme sırası ile dinleme sonrası stratejileri daha fazla kullandıkları, dinleme öncesi stratejilerini ise diğer iki stratejiye göre az kullandıkları saptanmıştır.

Melanlıoğlu (2011) tarafından yazılan “Üstbiliş Stratejileri Eğitiminin İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Dinleme Becerilerine Etkisi” adlı doktora tezinde ilköğretim 7. sınıfta bulunan 25 öğrenciye on iki hafta süresince üstbilişsel stratejiler uygulanmıştır. Araştırma sonucunda üstbiliş strateji eğitiminin verildiği deney grubundaki sınıfta yer alan öğrencilerin dinleme puanlarının kontrol grubuna göre daha yüksek çıktığı ve istatistiksel açıdan arada anlamlı bir farkın bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Altunkaya ve Uyan (2020) tarafından yapılan “Dinleme Üstbiliş Stratejisi Öğretiminin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlerin Dinlediğini Anlama Becerisine Etkisi” adlı çalışmada Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen B2 düzeyindeki 29 öğrenciye altı hafta süresince üst bilişsel süreçlerin aşamalarına göre dinleme eğitimi uygulanmıştır. Uygulamanın sonucunda, deney grubunun test puanları ile kontrol grubunun test puanları arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin dinlediğini anlama becerilerini geliştirebilmeleri için üstbilişsel dinleme stratejilerini öğrenmeleri ve bunları bir alışkanlık haline getirerek tüm dinleme yaşantılarında kullanmaları gerektiği önerisinde bulunulmuştur.

Karatay ve Uzun (2019) tarafından yapılmış olan “Seçici Dinleme Stratejisi Öğretimi İle 5. Sınıf Öğrencilerinin Dinlediğini Not Alma Ve Özetleme Becerilerinin Geliştirilmesi” adlı çalışmada öğrencilerin not alma ve özetleme becerilerini geliştirmek

üzere temel eğitim 5. sınıfta olan iki dilli 23 öğrenciye seçici dinleme stratejisi öğretimi gerçekleştirilmiştir. Sekiz haftalık süreci kapsayan uygulamada dinleme metinleri kullanılarak öğrencilerin önemli bilgileri not alma ve özetleme becerileri geliştirilmiştir. Uygulama sonunda öğrencilerin dinlediğini anlama becerilerinin geliştiği, dinleme sürecinde önemli bilgileri daha kolay belirleyebildikleri ve dinleme metinlerini daha iyi anladıkları ortaya çıkmıştır.

Çekici (2017) "B1 Düzeyinde Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Seçici Dinleme İle Dinlediğini Anlama" adlı çalışmada B1 düzeyinde eğitim gören 20 öğrenciye altı hafta boyunca seçici dinleme etkinlikleri uygulanmıştır. Öğrencilerin, ilgili soruları okurken seçici dinleme yöntem ve tekniklerini kullanmaları sağlanmıştır. Sürecin başında ve sonunda öğrencilere ön test ve son test uygulanmıştır. Çalışmada dinleme eğitiminde seçici dinleme türünü kullanmanın dinlediğini anlama başarısı üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu belirtilmiştir.

İlgili araştırmaların sonuçları ışığında, bu çalışmaların Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dinleme becerisini geliştirmek amacıyla strateji öğretiminin önemini güçlendirdiği anlaşılmaktadır. Özellikle anadil veya İngilizce dinleme becerisi için yapılan strateji öğretimi uygulamalarında, gerek niteliksel gerekse istatistiksel olarak olumlu yönde anlamlı bir farkın ortaya çıktığı saptanmıştır. Bu doğrultuda belirli bir strateji ve yöntem çerçevesinde öğrencilere kazandırılacak planlı dinleme yaşantıları, yukarıdaki çalışmalarda olduğu gibi öğrencilerin dinleme anlama becerilerine katkı sağlayacaktır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Yapılan araştırmada Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen B1 düzeyindeki öğrenciler ile gerçekleştirilen dinleme stratejisi öğretiminin etkili olup olmadığını test etmek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda yapılan araştırma yarı deneysel desen türlerinden ön test-son test eşleştirilmiş kontrol gruplu deneysel desen modeli kullanılmıştır ve söz konusu model taslak Tablo 2’de belirtilmiştir.

Tablo 2

Ön Test-Son Test Kontrol Gruplu Deneysel Desen Modeli

Grup	Seçme Tipi	Ön Test	Uygulama	Son Test
DG	E	O1	X	O3
KG	E	O2	-	O4

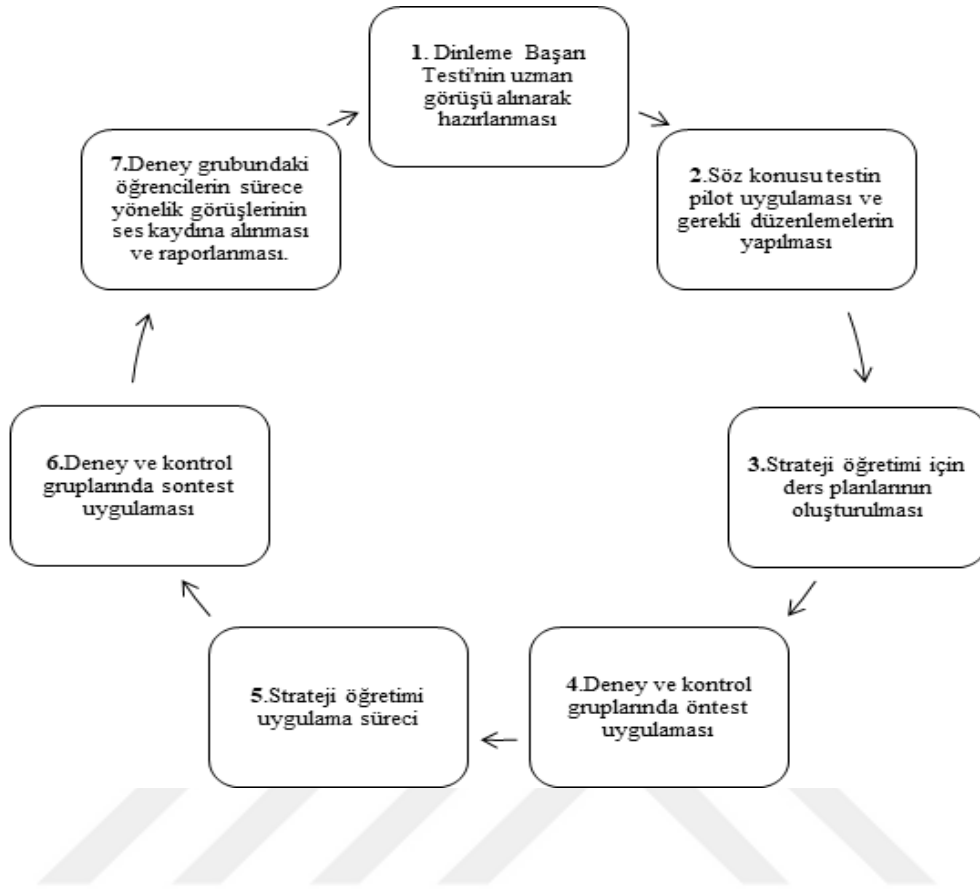
Yukarıdaki tabloda; DG deney grubunu, KG kontrol grubunu; E, deneklerin gruplara eşleştirilerek atandığını; O1 ve O3, deney grubunun ön ve son test ölçümlerini; O2 ve O4, kontrol grubunun ön ve son test ölçümlerini; X ise deney grubundaki deneklere uygulanan bağımsız değişkeni (deneysel değişkeni) göstermektedir (Büyüköztürk, 2007, s. 202).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırma için Ankara’da bir üniversitede Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrenciler arasından bir çalışma grubu seçilmiştir. Çalışma grubunun seçiminde ölçüt ve kolay ulaşılabilir örneklem yöntemleri tercih edilmiştir. “Zaman, para ve işgücü kaybını önlemeyi temel amaç edinen” (Büyüköztürk vd., 2010, s. 91) kolay ulaşılabilir örneklem yoluyla araştırmacının eğitici olarak görev aldığı kurumda uygulamasını tarafsız ve baskı

altında kalmadan gerçekleştirebilmesi amaçlanmıştır. Ölçüt örnekleme yöntemine göre “bir araştırmada gözlem birimleri belli niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesneler ya da durumlardan oluşturulabilir. Bu durumda örneklem için belirlenen ölçütü karşılayan birimler (nesneler, olaylar vb.) örnekleme alınırlar” (Büyüköztürk, 2010, s. 90). Bu doğrultuda bu araştırmada katılımcı grubunun seçimindeki ölçüt, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin B1 seviyesinde bulunmasıdır. Araştırmanın amacı doğrultusunda bu seviyelerin dinleme becerisinin gelişiminde önemli olduğundan hareketle bu çalışma grubu seçilmiştir. 5 aydır Türkçe öğrenmekte olan, 18-31 yaş aralığında bulunan ve çoğunluğu lisans öğrencisinden oluşan (Lisans 14, Yüksek lisans 10, Doktora 2 katılımcı) toplam 26 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışma grubunda bulunan öğrencilerin anadilleri Arapça (6 katılımcı), Kazakça (2 katılımcı), Kırgızca (1 katılımcı), Başkurtça (1 katılımcı), İspanyolca (1 katılımcı), Hararca (1 katılımcı), İngilizce (1 katılımcı), Özbekçe (1 katılımcı), Amharca (2 katılımcı), Swahili dili (2 katılımcı), Urduca (2 katılımcı), Malayalam (1 katılımcı), Somalice (1 katılımcı), Lingala (1 katılımcı), Kotokoli (1 katılımcı), Portekizce (1 katılımcı), Arnavutça (1 katılımcı) şeklinde değişkenlik göstermektedir.

3.3. Verilerin Toplanması

Şekil 2.1.

Veri Toplama Süreci

Araştırmanın başlangıcında öğrencilerin uygulama öncesi ve sonrasındaki başarılarını ölçmek adına A1, A2 ve B1 düzeylerini içeren çoktan seçmeli Dinleme Başarı Testi; uzman görüşü alınarak ve çalışmanın gerçekleştirildiği kurumun hâlihazırda uygulamakta olduğu sınavlar esas alınarak hazırlanmıştır. Testin geçerlik ve güvenilirliğini test etmek ve artırmak amacıyla 45 öğrenci ile pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulamadan elde edilen veriler doğrultusunda testteki işlemeyen maddeler gözden geçirilerek gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Yapılan düzenlemelerin ardından Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen 26'sı deney ve 26'sı kontrol grubuna ait toplam 52 öğrenciye Dinleme Başarı Testi öntest olarak uygulanmıştır.

Yapılan öntestin ardından strateji öğretimi uygulaması için D-AOBM kriterlerine uygun ders planları hazırlanmıştır. Ders planları belirlendikten sonra Türkçeyi yabancı dil

olarak öğrenen iki ayrı sınıfta bulunan B1.2 seviyesindeki toplam 26 öğrenci rastgele seçilmiş ve öğrencilere sekiz hafta boyunca eş zamanlı olarak bilişsel, üst bilişsel ve duyuşsal dinleme stratejileri; dinleme öncesi, sırası ve sonrası süreçleri çerçevesinde uygulanmıştır. Sekizinci haftada müze gezisi düzenlenmiş ve gezi sonrasında geziyle ilgili dinleme etkinliği yapılmıştır.

Strateji öğretim sürecinin sonunda B1.4 seviyesini tamamlamış olan deney ve kontrol gruplarına Dinleme Başarı Testi sontest olarak uygulanmıştır. Elde edilen veriler kayıt altına alınmıştır. Son olarak, ön-son test verilerinin desteklenmesi amacıyla strateji öğretimi sürecine yönelik öğrenci görüşleri yarı yapılandırılmış bireysel görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Görüşmeler, öğrencilerin bilgisi dâhilinde kayıt altına alınmıştır.

3.4. Veri Toplama Aracı

Dinleme Başarı Testi'nin pilot uygulamasından sonra elde edilen verilerin analizinde öncelikli olarak Türkçe dinleme anlama becerisini ölçen ve A1 düzeyine uygun 7 maddelik bir başarı testi pilot uygulama kapsamında 45 öğrenciye uygulanmıştır. Uygulama kapsamında toplanan veriler ile maddelerin ayırt edicilik indeksi, güçlük indeksi ve nokta çift serili korelasyona dayalı ayırt edicilik indeksi hesaplanarak maddelerin çalışma durumları incelenmiştir. Madde ayırt edicilik indeksi düşük olan 3. madde testten çıkarılarak 6 maddelik şekli ile analiz tekrarlanarak raporlanmıştır. Testin madde analizlerine ilişkin istatistiksel dağılımlar Tablo 3'te belirtilmiştir.

Tablo 3.

Türkçe Dinleme Becerisi A1 Başarı Testi 6 Maddelik Nihai Uygulama Verilerine Dayalı Madde İstatistikleri

Maddeler	Madde güçlük indeksi (pij)	Üst-Alt Grup Madde ayırtıcılık indeksi (rij)	Nokta çift serili korelasyonla ayırt edicilik indeksi
M1	0,62	0,87	0,75
M2	0,42	0,89	0,77
M4	0,80	0,49	0,53
M5	0,53	0,45	0,40
M6	0,60	0,53	0,55
M7	0,62	0,72	0,64

Tablo 3'e bakıldığında maddelerin madde güçlük indeksleri, madde ayırt edicilik indeksleri ve maddelere ait nokta çift serili korelasyon katsayılarına dayalı ayırt edicilik indeksleri incelenmiştir. Maddelerin ayırt edicilik indeksleri incelendiğinde 0,45 ile 0,89 aralığında değiştiği göze çarpmaktadır. Madde güçlük indeks kriterleri incelendiğinde 0,42 ile 0,80 aralığında değişmektedir. Madde ayırt edicilik indeksi 0,40 ve daha büyük ise çok iyi bir madde şeklinde kabul edilmektedir (Tekin, 2008, s. 249; Turgut, 1992). Bu kriterlere göre maddeler, testte kalabilecek ayırt ediciliğe sahiptir. Maddelerin nokta çift serili korelasyonuna baktığında maddelerin testte kalabilecek korelasyon değerine sahip olduğu belirlenmiştir. Teste ait 6 maddelik madde güçlük indeksi, madde ayırt edicilik indeksi, nokta çift serili korelasyon katsayı ve maddelerin tek bir boyuttaki faktör yük değerleri Tablo 3'te belirtilmiştir. Türkçe dinleme anlama becerisi A1 düzeyindeki testin Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilere uygulanan 6 maddelik başarı testine ait puanlar ile hesaplanan test istatistikleri Tablo 4'te belirtilmiştir.

Tablo 4.

Türkçe Dinleme Becerisi A1 Düzeyi Başarı Testine İlişkin Test İstatistikleri (6 Madde)

Test İstatistikleri	Öğrenci Değerler
Dinleme Testinden alınabilecek en yüksek puan (madde sayısı)	6
Değerlendirilen öğrenci sayısı	45
Dinleme Testinden alınan en düşük puan	0,00
Dinleme Testinden alınan en yüksek puan	6,00
$\bar{X}$ (Ortalama)	3,60
Ss (Standart sapma)	1,73
KR-20 (Güvenirlilik)	0,65
Çarpıklık	-0,43
Basıklık	-0,96

Tablo 4 incelendiğinde öğrencilerin uygulanan A1 düzeyi başarı testine ait 6 madde bulunmaktadır. Öğrencilerin en düşük aldığı puan 0,00 ve en yüksek puan 6,00 olduğu saptanmıştır. Ön uygulamaya katılan öğrencilerin testte ait ortalama puanlarının 3,60 olduğu ortalamaya ait standart sapma değerinin 1,73 olduğu puanların homojen dağılmış bulunmaktadır. Teste ait öğrencilerin çarpıklık (-0,43) ve basıklık (-0,96) değerleri incelendiğinde -1 ile +1 arasında dağılım gösterdiği yani öğrencilerin dinleme testi puanlarının normal dağılıma yakın bir dağılıma sahip olduğu belirlenmiştir. Normallik

varsayımının bir ölçüsü olarak çarpıklık ve basıklık katsayılarının -1 ile +1 aralığında olmasının kabul edilebileceği belirtilmiştir (Morgan, Leech, Gloeckner ve Barrett, 2004, s. 50).

Tablo 4’te Türkçe dinleme anlama becerisi A1 düzeyi başarı testine ait güvenilirlik iki kategorili verilerde hesaplanan ve testte bulunan maddelerin iç tutarlılığın ölçüsünü veren KR-20 ile hesaplanmıştır. KR-20 güvenilirlik katsayısının 1,00’e yakın olması testin güvenilirliğinin yüksek olduğu, 0,00’a yakın olması da güvenilirliğin düşük olduğu anlamına gelmektedir (Özçelik, 2010). Öğrencilere uygulanan A1 düzeyinde başarı testine ait hesaplanan güvenilirlik değeri (KR-20) 0,65’dir. Bu değerler öğrencilerin teste ait puanlarına dayalı hesaplanan 6 maddeden oluşan testin kabul edilebilir düzeyde güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Bu aşamadan sonra 6 maddelik Türkçe dinleme anlama becerisini ölçen ve A2 düzeyinde olan başarı testi pilot uygulama kapsamında 45 öğrenciye uygulanmıştır. Uygulama kapsamında toplanan veriler ile maddelerin ayırt edicilik indeksi, güçlük indeksi ve nokta çift serili korelasyona dayalı ayırt edicilik indeksi hesaplanarak maddelerin çalışma durumları incelenmiştir. Madde ayırt edicilik indeksi düşük olan 10. madde testten çıkarılarak 5 maddelik şekli ile analiz tekrarlanarak raporlanmıştır. Testin madde analizlerine ilişkin istatistiksel dağılımlar Tablo 5’te belirtilmiştir.

Tablo 5.

Türkçe Dinleme Becerisi A2 Düzeyi Başarı Testi 5 Maddelik Nihai Uygulama Verilerine Dayalı Madde İstatistikleri

Maddeler	Madde güçlük indeksi (pij)	Üst-Alt Grup Madde ayırtıcılık indeksi (rij)	Nokta çift serili korelasyonla ayırt edicilik indeksi
M8	0,38	0,68	0,64
M9	0,40	0,87	0,73
M11	0,64	0,58	0,55
M12	0,73	0,59	0,65
M13	0,76	0,53	0,60

Tablo 5’te maddelerin madde güçlük indeksleri, madde ayırt edicilik indeksleri ve maddelere ait nokta çift serili korelasyon katsayılarına dayalı ayırt edicilik indeksleri incelenmiştir. Maddelerin ayırt edicilik indeksleri incelendiğinde 0,53 ile 0,87 aralığında

değiştii gör÷lmektedir. Madde güçlük indeks kriterleri incelendiğinde 0,38 ile 0,76 aralığında değişmektedir. Madde ayırt edicilik indeksi 0,40 ve daha büyük ise çok iyi bir madde şeklindedir (Tekin, 2008, s. 249; Turgut, 1992). Bu kriterlere göre maddelerin testte kalabilecek ayırt ediciliğe sahip olduğunu söylemek mümkündür. Maddelerin nokta çift seri korelasyonuna baktığında maddelerin testte kalabilecek korelasyon değerine sahip olduğu saptanmıştır. Teste ait 5 maddelik madde güçlük indeksi, madde ayırt edicilik indeksi, nokta çift serili korelasyon katsayı ve maddelerin tek bir boyuttaki faktör yük değerleri Tablo 6’da belirtilmiştir.

Türkçe dinleme anlama becerisi A2 seviyesi başarı testinin Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilere uygulanan 5 maddelik testine ait puanlar ile hesaplanan test istatistikleri Tablo 6’da belirtilmiştir.

Tablo 6.

Türkçe Dinleme Becerisi A2 Düzeyi Başarı Testine İlişkin Test İstatistikleri (5 Madde)

Test İstatistikleri	Öğrenci Değerler
Dinleme Testinden alınabilecek en yüksek puan (madde sayısı)	5
Değerlendirilen öğrenci sayısı	45
Dinleme Testinden alınan en düşük puan	0,00
Dinleme Testinden alınan en yüksek puan	5,00
$\bar{X}$ (Ortalama)	2,91
Ss (Standart sapma)	1,47
KR-20 (Güvenirlik)	0,63
Çarpıklık	-0,18
Basıklık	-0,79

Tablo 6 incelendiğinde öğrencilerin uygulanan orta başarı testine ait 5 madde yer almaktadır. Öğrencilerin en düşük aldığı puan 0,00 ve en yüksek puan 5,00 olduğu saptanmıştır. Ön uygulamaya katılan öğrencilerin testte ait ortalama puanlarının 2,91 olduğu ortalamaya ait standart sapma değerinin 1,47 olduğu puanların homojen dağıldığı saptanmıştır. Teste ait öğrencilerin çarpıklık (-0,18) ve basıklık (-0,79) değerleri incelendiğinde -1 ile +1 arasında dağılım gösterdiği yani öğrencilerin dinleme testi puanlarının normal dağılıma yakın bir dağılıma sahip olduğu belirlenmiştir. Normallik varsayımının bir ölçüsü olarak çarpıklık ve basıklık katsayılarının -1 ile +1 aralığında

olmasının kabul edilebileceği ifade edilmektedir (Morgan, Leech, Gloeckner ve Barrett, 2004, s.50).

Tablo 6’da Türkçe dinleme anlama becerisi A2 düzeyi başarı testine ait güvenilirlik iki kategorili verilerde hesaplanan ve testte bulunan maddelerin iç tutarlılığın ölçüsünü veren KR-20 ile hesaplanmıştır. KR-20 güvenilirlik katsayısının 1,00’e yakın olması testin güvenilirliğinin yüksek olduğu, 0,00’a yakın olması da güvenilirliğin düşük olduğu anlamına gelmektedir (Özçelik, 2010). Yabancı öğrencilere uygulanan orta düzeyde başarı testine ait hesaplanan güvenilirlik değeri (KR-20) 0,63’dür. Bu değerler öğrencilerin teste ait puanlarına dayalı hesaplanan 5 maddeden oluşan testin kabul edilebilir düzeyde güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Son olarak, 11 maddelik Türkçe dinleme anlama becerisini ölçen ve B1 düzeyinde olan başarı testi pilot uygulama kapsamında 45 öğrenciye uygulanmıştır. Uygulama kapsamında toplanan veriler ile maddelerin ayırt edicilik indeksi, güçlük indeksi ve nokta çift serili korelasyona dayalı ayırt edicilik indeksi hesaplanarak maddelerin çalışma durumları incelenmiştir. Madde ayırt edicilik indeksi düşük olan 17. ve 23. maddeler testten çıkarılarak 9 maddelik şekli ile analiz tekrarlanarak raporlanmıştır. Testin madde analizlerine ilişkin istatistiksel dağılımlar Tablo 7’de belirtilmiştir.

Tablo 7.

Türkçe Dinleme Becerisi B1 Düzeyi Başarı Testi 9 Maddelik Nihai Uygulama Verilerine Dayalı Madde İstatistikleri

Maddeler	Madde güçlük indeksi (pij)	Üst-Alt Grup Madde ayırtıcılık indeksi (rij)	Nokta çift serili korelasyonla ayırt edicilik indeksi
M14	0,38	0,62	0,53
M15	0,38	0,41	0,49
M16	0,40	0,62	0,54
M18	0,44	0,74	0,58
M19	0,60	0,45	0,51
M20	0,64	0,79	0,68
M21	0,82	0,37	0,45
M22	0,87	0,36	0,42
M24	0,87	0,36	0,42

Tablo 7'ye bakıldığında maddelerin madde güçlük indeksleri, madde ayırt edicilik indeksleri ve maddelere ait nokta çift serili korelasyon katsayılarına dayalı ayırt edicilik indeksleri incelenmiştir. Maddelerin ayırt edicilik indeksleri incelendiğinde 0,38 ile 0,87 aralığında değiştiği sonucuna ulaşılmıştır. Madde güçlük indeks kriterleri incelendiğinde 0,36 ile 0,79 aralığında değişmektedir. Madde ayırt edicilik indeksi 0,40 ve daha büyük ise çok iyi bir madde şeklindedir (Tekin, 2008, s. 249, Turgut, 1992). Bu kriterlere göre maddelerin testte kalabilecek ayırt ediciliğe sahip olduğu saptanmıştır. Maddelerin nokta çift seri korelasyonuna baktığında maddelerin testte kalabilecek korelasyon değerine sahiptir. Teste ait 9 maddelik madde güçlük indeksi, madde ayırt edicilik indeksi, nokta çift serili korelasyon katsayı ve maddelerin tek bir boyuttaki faktör yük değerleri Tablo 8'de belirtilmiştir.

Türkçe dinleme anlama becerisi B1 düzeyi başarı testinin Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilere uygulanan 9 maddelik başarı testine ait puanlar ile hesaplanan test istatistikleri Tablo 8'de belirtilmiştir.

Tablo 8.

Türkçe Dinleme Becerisi B1 Düzeyi Başarı Testine İlişkin Test İstatistikleri (9 Madde)

Test İstatistikleri	Öğrenci Değerler
Dinleme Testinden alınabilecek en yüksek puan (madde sayısı)	9
Değerlendirilen öğrenci sayısı	45
Dinleme Testinden alınan en düşük puan	1,00
Dinleme Testinden alınan en yüksek puan	9,00
$\bar{X}$ (Ortalama)	5,40
Ss (Standart sapma)	2,08
KR-20 (Güvenirlilik)	0,66
Çarpıklık	-0,24
Basıklık	-0,61

Tablo 8 incelendiğinde öğrencilerin uygulanan zor başarı testine ait 9 madde yer almaktadır. Öğrencilerin en düşük aldığı puan 1,00 ve en yüksek puan 9,00 olduğu sonucuna varılmaktadır. Ön uygulamaya katılan öğrencilerin testte ait ortalama puanlarının 5,40 olduğu ortalamaya ait standart sapma değerinin 2,08 olduğu, puanların homojen dağıldığı saptanmıştır. Teste ait öğrencilerin çarpıklık (-0,24) ve basıklık (-0,61) değerleri incelendiğinde -1 ile +1 arasında dağılım gösterdiği yani öğrencilerin dinleme testi

puanlarının normal dağılıma yakın bir dağılıma sahip olduğu belirlenmiştir. Normallik varsayımının bir ölçüsü olarak çarpıklık ve basıklık katsayılarının -1 ile +1 aralığında olmasının kabul edilebileceği ifade edilmektedir (Morgan, Leech, Gloeckner ve Barrett, 2004, s.50).

Tablo 8’de Türkçe dinleme anlama becerisi B1 düzeyi başarı testine ait güvenilirlik iki kategorili verilerde hesaplanan ve testte bulunan maddelerin iç tutarlılığın ölçüsünü veren KR-20 ile hesaplanmıştır. KR-20 güvenilirlik katsayısının 1,00’e yakın olması testin güvenilirliğinin yüksek olduğu, 0,00’a yakın olması da güvenilirliğin düşük olduğu anlamına gelmektedir (Özçelik, 2010). Öğrencilere uygulanan zor düzeyde başarı testine ait hesaplanan güvenilirlik değeri (KR-20) 0,66’dır. Bu değerler öğrencilerin teste ait puanlarına dayalı hesaplanan 9 maddeden oluşan testin kabul edilebilir düzeyde güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Deney grubu için ayrıca nicel verileri desteklemek amacıyla bireysel yarı yapılandırılmış görüşme soruları aracılığıyla uygulama hakkında öğrencilerin görüşleri alınmıştır. İslamoğlu ve Alniaçık (2016); Yıldırım ve Şimşek’in (2016) belirttiği gibi görüşmelerde genel sorulardan ziyade, görüşülen kişinin bilgi ve deneyimlerini konu alan, araştırma sorusuna hizmet eden sorular yöneltilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Elde edilen nicel verinin analizi için SPSS-25 paket programı kullanılmıştır. Nitel verinin analizinde ise içerik analizi işe koşulmuştur. B1 seviyesindeki öğrencilerin Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi çerçevesinde dinleme anlama becerisini ölçmeye yönelik geliştirilmiş olan A1, A2 ve B1 seviyelerinde hazırlanmış 3 testin deney ve kontrol gruplarından toplanan veriler SPSS-25 paket programına işlenmiştir. Deney ve kontrol gruplarına uygulama yapılmadan önce pilot uygulama kapsamında deney ve kontrol gruplarından bağımsız 45 öğrenci ile geliştirilen; A1 (7 madde), A2 (6 madde) ve B1 (11 madde) seviyelerini içeren; Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi çerçevesinde D-AOBM’de yer alan kazanımlar temel alınarak hazırlanmış Dinleme Başarı Testi uygulanmıştır. Uygulanan testlerin madde ayırt edicilik indeksi, madde güçlük indeksi ve testlere ait KR-20 güvenilirlik istatistikleri Brooks ve Johanson (2003) tarafından geliştirilen TAP (Test Analysis Programı Version 14.7.4) paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Söz konusu nicel verilerin çapraz geçerliliğinin sağlanması amacıyla süreç

sonunda alınmış olan dinleme stratejileri öğretiminin sürecine yönelik öğrenci görüşleri yazıya dökülerek açık kodlama yöntemi ile çözümlenmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin görüşleri analiz edildiğinde neden-sonuç cümlelerini içeren ifadelere çok rastlanmadığı için tekrarlanan sözcük ve kavramlar üzerinde yoğunlaşarak çözümlmeler yapılmıştır.

3.6. Araştırmanın Sınırlılığı

Araştırma Ankara’da bir yüksek öğretim kurumunda Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen 52 öğrenci ile sınırlı tutulmuştur. Deney ve kontrol gruplarının katılımcı sayısı 26’sar öğrenci ile sınırlı tutulmuştur. Öğrencilerin içinde bulunduğu eğitim öğretim sistemindeki hedefleri aksatmamak adına uygulama, kurumun kullanmakta olduğu ders kitaplarındaki etkinlikler ve akademik takvime göre düzenlenmiş ders saatleri göz önünde bulundurularak gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Dinleme Başarı Testi’nin pilot uygulaması için B1 düzeyinde bulunan 45 kişiye ulaşılabilmektedir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1. Dinleme Anlama Başarı Testine İlişkin Bulgular

Pilot uygulamanın ardından yapılan analizler sonucunda A1 seviyesinde hazırlanan testte yer alan 3. madde testten çıkarılarak 6 maddeye, A2 seviyesinde hazırlanan testte 10. madde çıkarılarak 5 maddeye ve B1 seviyesinde hazırlanan testte 17 ve 23. maddelerin ayırt edicilik indeksleri düşük olan maddeler çıkarılarak 9 maddeye düşürülmüştür. Deney ve kontrol gruplarından toplanan verilere ait her bir seviyede uygulanan öntest ve sontest puanlarına ait normallik varsayımını test edilmesinde kullanılan Shapiro-Wilk testi sonuçları Tablo 9’da belirtilmiştir.

Tablo 9.

Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Farklı Seviyedeki Testlere Ait Öntest ve Sontest İlişkin Normallik Testi Sonuçları

Test Seviyesi	Grup		Shapiro-Wilk		
			İstatistik	N	p
A1	Kontrol	Ön test	,898	26	,014*
		Son test	,869	26	,003*
	Deney	Ön test	,867	26	,003*
		Son test	,464	26	,000*
A2	Kontrol	Ön test	,905	26	,020*
		Son test	,895	26	,012*
	Deney	Ön test	,891	26	,010*
		Son test	,875	26	,004*
B1	Kontrol	Ön test	,868	26	,003*
		Son test	,897	26	,014*
	Deney	Ön test	,906	26	,020*
		Son test	,895	26	,012*

*p<,05

Tablo 9 incelendiğinde yukarıda yer alan değerler doğrultusunda deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin puanlarına ilişkin dağılımlarının normallik varsayımını sağlayıp sağlamadığına öğrenci sayısının 50’nin altında olmasından dolayı Shapiro-Wilk

testi ile bakılmıştır. Normallik testi sonuçlarına göre deney ve kontrol grubunda bulunan öğrencilerin Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi dinleme anlama becerisini ölçen testlere ait sonuçların Shapiro-Wilk istatistiklerinin $p < ,05$ 'e göre normallik varsayımını karşılamadığı yani normal dağılım göstermediği saptanmıştır.

Katılımcı sayıları kimi zaman 30, kimi zaman 15'in altına düştüğünde puanların normal dağıldığını varsaymak güçtür. Bununla birlikte küçük gruplu deneysel çalışmalar yapan araştırmacıların, topladıkları verilerin dağılımlarının uygun olması durumunda parametrik istatistikleri kullandıkları görülmektedir (Köklü, Büyüköztürk ve Bökeoğlu, 2007, s. 152-161). Bu bağlamda yapılan ölçümlerin sonuçları parametrik test varsayımlarından normallik varsayımını sağlamadığı için ölçümlerin karşılaştırılmasında nonparametrik istatistik teknikleri kullanılmıştır. Öntest puanları ve sontest puanları gruplar arası karşılaştırmalarında arasındaki farklılığa Mann-Whitney U Testi ile bakılmıştır. Deney ve kontrol gruplarının grup içi öntest ve sontest puanlarının karşılaştırılmasında Wilcoxon işaretli sıralar testi analizi ile bakılmıştır.

4.1.1. Birinci alt probleme ilişkin bulgular

“Deney ve kontrol grubunda bulunan Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilere süreç başında uygulanan A1, A2 ve B1 düzeylerindeki sorulardan oluşan ön test puanları arasında farklılık var mıdır?” sorusuna ilişkin analizler aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 10.

Deney ve Kontrol Grubunda Bulunan Öğrencilerin Farklı Test Seviyelerine Göre Öntest Puanları Arasında Farklılığa İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Test Seviyesi	Grup	N	$\bar{X}$	Sıra S Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
A1	Kontrol	26	4,27	1,31	27,33	316,50	,687
	Deney	26	3,92	1,85	25,67		
A2	Kontrol	26	2,31	1,12	28,65	282,00	,292
	Deney	26	2,04	1,51	24,35		
B1	Kontrol	26	3,81	1,94	24,23	279,00	,273
	Deney	26	4,42	2,06	28,77		

* $p < ,05$

Tablo 10’da Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi dinleme anlama başarı testi çatısı altında A1 seviyesinde uygulanan test sonuçları analiz edildiğinde, deney grubunda bulunan öğrencilerin ön test puanlarına ait sıra ortalamaları ile kontrol grubundaki öğrencilerin ön test puanlarına ait sıra ortalamaları arasında $U=316,50$, $p=,687>,05$ ’e göre anlamlı farklılık olmadığı yani deney ve kontrol grubunda bulunan öğrencilerin A1 testine ilişkin Türkçe dinleme anlama becerilerinin denk olduğu saptanmıştır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi dinleme anlama başarı testi çatısı altında A2 seviyesinde uygulanan test sonuçları analiz edildiğinde, deney grubunda bulunan öğrencilerin ön test puanlarına ait sıra ortalamaları ile kontrol grubundaki öğrencilerin ön test puanlarına ait sıra ortalamaları arasında $U=282,00$, $p=,292>,05$ ’e göre anlamlı farklılık olmadığı yani deney ve kontrol grubunda bulunan öğrencilerin A2 testine ilişkin Türkçe dinleme anlama becerilerinin denk olduğu saptanmıştır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi dinleme anlama başarı testi çatısı altında B1 seviyesinde uygulanan test sonuçları analiz edildiğinde deney grubunda bulunan öğrencilerin ön test puanlarına ait sıra ortalamaları ile kontrol grubundaki öğrencilerin ön test puanlarına ait sıra ortalamaları arasında $U=279,00$, $p=,273>,05$ ’e göre anlamlı farklılık olmadığı yani deney ve kontrol grubunda bulunan öğrencilerin B1 testine ilişkin Türkçe dinleme anlama becerilerinin denk olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

4.1.2. İkinci alt probleme ilişkin bulgular

”Deney ve kontrol grubunda bulunan Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilere süreç sonunda uygulanan A1, A2 ve B1 düzeylerindeki sorulardan oluşan son test puanları arasında farklılık var mıdır?” sorusuna ilişkin analizler aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 11.

Deney ve Kontrol Grubunda Bulunan Öğrencilerin Farklı Test Seviyelerine Göre sontest Puanları Arasında Farklılığa İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Test Seviyesi	Grup	N	$\bar{X}$	S	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
A1	Kontrol	26	4,04	1,54	17,02	442,50	91,50	,000*
	Deney	26	5,73	0,67	35,98	935,50		

A2	Kontrol	26	2,27	1,25	18,40	478,50	127,50	,000*
	Deney	26	3,73	1,00	34,60	899,50		
B1	Kontrol	26	4,92	1,96	17,79	462,50	111,50	,000*
	Deney	26	7,31	1,44	35,21	915,50		

*p<,05

Tablo 11’de Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi dinleme anlama başarı testi çatısı altında A1 seviyesinde uygulanan test sonuçları analiz edildiğinde deney grubunda bulunan öğrencilerin son test puanlarına ait sıra ortalamaları ile kontrol grubundaki öğrencilerin son test puanlarına ait sıra ortalamaları arasında $U=91,50$, $p=,000<,05$ ’e göre anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Dinleme stratejileri uygulanan deney grubunda yer alan öğrencilerin kolay teste ilişkin süreç sonundaki uygulamada hesaplanan Türkçe dinleme anlama becerilerinin kontrol grubunda yer alan öğrencilerin becerilerine göre daha yüksek olmasından dolayı anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi dinleme anlama başarı testi çatısı altında A2 seviyesinde uygulanan test sonuçları analiz edildiğinde, deney grubunda bulunan öğrencilerin son test puanlarına ait sıra ortalamaları ile kontrol grubundaki öğrencilerin son test puanlarına ait sıra ortalamaları arasında $U=127,50$, $p=,000<,05$ ’e göre anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Dinleme stratejileri uygulanan deney grubunda yer alan öğrencilerin A2 testine ilişkin süreç sonundaki uygulamada hesaplanan Türkçe dinleme anlama becerilerinin kontrol grubunda yer alan öğrencilerin becerilerine göre daha yüksek olmasından dolayı anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi dinleme anlama başarı testi çatısı altında B1 seviyesinde uygulanan test sonuçları analiz edildiğinde, deney grubunda bulunan öğrencilerin son test puanlarına ait sıra ortalamaları ile kontrol grubundaki öğrencilerin son test puanlarına ait sıra ortalamaları arasında $U=111,50$, $p=,000<,05$ ’e göre anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Dinleme stratejileri uygulanan deney grubunda yer alan öğrencilerin B1 testine ilişkin süreç sonundaki uygulamada hesaplanan Türkçe dinleme anlama becerilerinin kontrol grubunda yer alan öğrencilerin becerilerine göre daha yüksek olmasından dolayı anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

4.1.3. Üçüncü alt probleme ilişkin bulgular

“Deney grubunda bulunan Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin A1, A2 ve B1 düzeyindeki sorulardan oluşan son test ve ön test puanları arasında farklılık var mıdır?” sorusuna ilişkin analizler aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 12.

Deney Grubunda Bulunan Öğrencilerin Farklı Test Seviyelerine Göre Öntest Puanları İle Sontest Puanları Arasında Farklılığa İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Test Seviyesi	Test	N	$\bar{X}$	S	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	p
A1	Öntest	26	3,92	1,85	,00	,00	-
	Sontest	26	5,73	0,67	10,00	190,00	3,85
A2	Öntest	26	2,04	1,51	3,50	3,50	-
	Sontest	26	3,73	1,00	12,39	272,50	4,16
B1	Öntest	26	4,42	2,06	,00	,00	-
	Sontest	26	7,31	1,44	13,00	325,00	4,40

*p<,05

Tablo 12’de Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi dinleme anlama başarı testi çatısı altında A1 seviyesinde olan testin deney grubunda bulunan öğrencilerin ön test puanlarına ait sıra ortalamaları ile son test puanlarına ait sıra ortalamaları arasında $Z=-3,85$, $p=,000<,05$ ’e göre anlamlı farklılık olduğu yani deney grubunda bulunan öğrencilerin kolay teste ilişkin Türkçe dinleme anlama becerilerinin yapılan uygulama öncesi ve sonrası karşılaştırıldığında anlamlı farklılık olacak düzeyde arttığı saptanmıştır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi dinleme anlama başarı testi çatısı altında A2 seviyesinde olan testin deney grubunda bulunan öğrencilerin ön test puanlarına ait sıra ortalamaları ile son test puanlarına ait sıra ortalamaları arasında $Z=-4,16$, $p=,000<,05$ ’e göre anlamlı farklılık olduğu yani deney grubunda bulunan öğrencilerin A2 seviyesindeki teste ilişkin Türkçe dinleme anlama becerilerinin yapılan uygulama öncesi ve sonrası karşılaştırıldığında anlamlı farklılık olacak düzeyde arttığı görülmektedir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi dinleme anlama başarı testi çatısı altında B1 seviyesinde olan testin deney grubunda bulunan öğrencilerin ön test puanlarına ait sıra ortalamaları ile son test puanlarına ait sıra ortalamaları arasında $Z=-4,40$, $p=,000<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu yani deney grubunda bulunan öğrencilerin B1 seviyesindeki teste ilişkin Türkçe dinleme anlama becerilerinin yapılan uygulama öncesi ve sonrası karşılaştırıldığında anlamlı farklılık olmadığı saptanmıştır.

4.1.4. Dördüncü alt probleme ilişkin bulgular

“Kontrol grubunda bulunan Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin A1, A2 ve B1 düzeyindeki sorulardan oluşan ön test ve son test puanları arasında farklılık var mıdır?” sorusuna ilişkin analizler aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 13.

Kontrol Grubunda Bulunan Yabancı Öğrencilerin Farklı Test Seviyelerine Göre Öntest Puanları İle Sontest Puanları Arasında Farklılığa İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Test Seviyesi	Test	N	$\bar{X}$	S	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	p
A1	Öntest	26	4,27	1,31	13,15	131,50	-
	Sontest	26	4,04	1,54	9,05	99,50	0,57
A2	Öntest	26	2,31	1,12	10,95	109,50	-
	Sontest	26	2,27	1,25	10,05	100,50	0,17
B1	Öntest	26	3,81	1,94	13,13	52,50	-
	Sontest	26	4,92	1,96	11,76	223,50	2,65

* $p<,05$

Tablo 13'te Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi dinleme anlama başarı testi çatısı altında A1 seviyesinde olan testin kontrol grubunda bulunan öğrencilerin ön test puanlarına ait sıra ortalamaları ile son test puanlarına ait sıra ortalamaları arasında $Z=-0,57$, $p=,572>,05$ 'e göre anlamlı farklılık olmadığı gözle çarpmaktadır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi dinleme anlama başarı testi çatısı altında A2 seviyesinde olan testin kontrol grubunda bulunan öğrencilerin ön test puanlarına ait sıra ortalamaları ile son test puanlarına ait sıra ortalamaları arasında $Z=-0,17$, $p=,863>,05$ 'e göre anlamlı farklılık olmadığı saptanmıştır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi dinleme anlama başarı testi çatısı altında B1 seviyesinde olan testin kontrol grubunda bulunan öğrencilerin ön test puanlarına ait sıra ortalamaları ile son test puanlarına ait sıra ortalamaları arasında $Z=-2,65$, $p=,008<,05$ 'e göre anlamlı farklılık olduğu yani kontrol grubunda bulunan öğrencilerin zor seviyede teste ilişkin Türkçe dinleme anlama becerilerinin öntest ve son test karşılaştırıldığında anlamlı farklılık olmadığı saptanmıştır.

4.2. Strateji Öğretim Süreci Hakkındaki Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular

Deney grubundaki 26 öğrenciyle yarı yapılandırılmış görüşme formunun yardımıyla gerçekleştirilen görüşmelerde, öğrencilere strateji kullanımı ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Bu konuda görüş bildiren öğrencilerin büyük çoğunluğu ($n=24$) strateji öğretimine dayalı dinleme etkinliklerinin kendileri için yararlı olduğunu dile getirmiştir. Az sayıdaki öğrenci ise ($n=2$) strateji öğretimini yararlı bulmamıştır. Olumlu ve olumsuz görüş bildiren öğrencilerin niceliksel dağılımı Tablo 14'te belirtilmiştir.

Tablo 14.

Strateji Öğretimine İlişkin Olumlu ve Olumsuz Görüş Bildiren Deney Grubundaki Öğrencilerin Niceliksel Dağılımı

Öğrenci Görüşleri	N
Olumlu görüş	24
Olumsuz görüş	2

Tablo 14'teki veriler dikkate alındığında olumlu görüş bildiren öğrencilerin yanıtlarından örnekler aşağıda belirtilmiştir:

“Şu anda yani olumlu şeyler aklıma geldi. İlk testi yaparken biraz zordu ama dinlemeler yaptıktan sonra kolay oldu. Sesi yakaladık. Daha kolay geldi, fark ettim. Güzel oldu.” (K1)

“Bence çok iyi ve benim dinleme gelişti ve değişti. Çok eğlendik, vakit hızlı geçti. Daha önce dinleme biraz kötü ama şimdi basit ve net. Daha önce hiçbir yere konsantre olamıyordum, şimdi konsantre olup her şeyi not alabiliyorum. Daha önce sadece cevap

veriyorduk. Şimdi düşünerek dinliyoruz, şimdi bütünüyle anlıyorum. Bütün dinlemeler böyle olsa, bence çok faydalı.”(K6)

Olumsuz görüş bildiren öğrencilerin görüşme esnasında vermiş oldukları yanıtlardan örnekler aşağıda belirtilmiştir:

“Sınıftaki stratejiler benim için faydalı değildi, dinlemeyi geliştirmek için uzun zaman lazım ve sürekli olması gerekir.” (K8)

“Bazı dinlemeler faydalıydı ama hepsi değil. Bazı aktiviteler kağıtlar vb. gibi çok eğlenceliydi ama hepsi değil.” (K11)

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde, öğrencilerin dinleme sürecinin başında sırasında ve sonunda kullanılan bazı stratejilerin daha fazla ön plana çıktığı görülmüştür. Not alma stratejisi öğrencilerin en çok dile getirdiği strateji olmuştur (n=9). Araştırmada uygulanan stratejilerin öğrenci görüşleri doğrultusundaki niceliksel dağılımı Tablo 15’te belirtilmiştir.

Tablo 15.

Öğrenci Görüşleri Doğrultusunda Strateji Öğretimi Sonucunda Ön Plana Çıkan Stratejilerin Niceliksel Dağılımı

Strateji Kullanımı	N
Not alma	9
Tartışma	4
Anahtar kelimelerle çalışma	4
Başlık bulma	1
Oyunlaştırma	1
Teknoloji kullanımı	1

Tablo 15’teki verilerden hareketle “strateji kullanımı” konusunda görüş bildiren öğrencilerin yanıtlarından örnekler aşağıda belirtilmiştir.

“Dinlemede kitapta her dinlemede en önemli kelime ne yazdım, not tuttum. Kelimeyi nasıl kullanabiliriz bunu öğrendim.” (K4)

“Aslında çok iyiydi benim için. Daha önce sadece sorulara bakıyordum. Şimdi nasıl not alabiliriz, hangi yerlerde düşünüyorum, hangilerini yazmalıyım bunu öğrendim. Nasıl iyi dinleyebilirim bunu öğrendim.” (K16)

"Bize getirdiğin kağıtlar ile dinlerken iyi oldu, anlamlı oldu. Not alırken iyiydi. Konuşma için rol play çok iyiydi" (K2)

"Daha önce hiçbir yere konsantre olamıyordum, şimdi konsantre olup her şeyi not alabiliyorum. Daha önce sadece cevap veriyorduk. Şimdi düşünerek dinliyoruz, şimdi bütünüyle anlıyorum." (K6)

"Dinlemeden önce kelimelerin anlamlarını biliyoruz dinleme kolay oluyor. Not almak çok iyi. Dinlemeyi analiz yapmak , “mesaj ne?” diye sormak incelemek güzeldi." (K12)

"Katılıyorum katılmıyorum kararsızım çok iyiydi, konuşmam gelişti. Arkadaşlarımla düşüncelerini öğrendim. Not alırken hatırlamak kolay oldu, akılda daha iyi kalıyormuş. Fermuar dinlemesine uygun başlık bulduk. Grupla çalışmayı, dikkatli olmak, dinlemeyi stressiz dinlemeyi öğrendim." (K13)

"Grup olarak kelimeler anlattık, resim çizdik bunlar eğlenceliydi." (K15)

"Dinlerken not almak zordu ama şimdi iyi. Tartışma etkinliğini sevdim." (K26)

Strateji kullanımı dışında öğrencilerin, dinleme süreci stratejilerinin daha sonra kullanımına, stratejiler aracılığıyla söz varlıklarını geliştirmeye, sınıf dışı etkinliğe, diğer dil becerilerindeki gelişime ve bundan sonraki dinleme derslerindeki uygulamalara ilişkin görüş geliştirdikleri tespit edilmiştir. Tablo 16’da farklı başlıklar altında toplanan öğrenci görüşleri detaylı olarak belirtilmiştir.

Tablo 16.

Öğrencilerin “Diğer Başlıklar” adı altında Geliştirdikleri Görüşlerin Niceliksel Dağılımı

Diğer Başlıklar	N
Sonraki kullanım	3
Deyim öğrenme	2
Diğer becerilerle ilişki	2
Sınıf dışı etkinlik	5
Öneriler	4

Tablo 16'daki verilerden hareketle “sonraki kullanım”, “deyim öğrenme”, “diğer becerilerle ilişki”, “sınıf dışı etkinlik” ve “öneriler” başlıkları altında görüş bildiren öğrencilerin yanıtlarından örnekler aşağıda belirtilmiştir.

"Dinlemede kitapta her dinlemede en önemli kelime ne yazdım, not tuttum. Kelimeyi nasıl kullanabiliriz bunu öğrendim." (K4)

"Not alma tekniğini sevdim, bundan sonra da kullanacağım." (K5)

"Sadece soruları düşünmemeliyim ses kaydını nasıl analiz yapabilirim, nasıl iyi not alabilirim bunu öğrendim, çok faydalıydı." (K16)

"Web 2.0 kullanmak gerekir, yeni araçlar kullanmak sıkıcı değil." (K14)

"Sinek avlamak” deyimini oyunlar sayesinde öğrendim." (K14)

"Aslında çok pozitif çünkü senin dersin modern. Mesela çok konuşuyoruz." (K17)

"Müze gezisinde çeşit çeşit kültürler gördüm, yeni başka şeyler gördüm." (K24)

" Konuşma kısmı çok iyiydi. ders hızlı geçti, tartışma çok iyiydi. Çünkü bildiğinizi, hatırladığınızı konuşuyorsunuz. Bilmediğimiz kelimeler yaptık, bu iyiydi.” (K3)

"Bence çok iyi oldu çünkü ne kadar biz dinleme yaptık dışarıdaki insanlarla iletişim kurabiliriz." (K15)

"Etkinlikler güzeldi, yeni kelimeler öğrendik. Önceden dinlemeden korkuyorduk şimdi korkmuyoruz.” (K19)

"Bu dinleme stratejilerini sürekli yapmamız lazım A1 den itibaren." (K8)

"Akademik alanda dinlemeler de olsa güzel olur. Çünkü üniversite bir derste öğretmenin söylediğini anlamadım." (K10)

"Biz yabancıyız ders dışında aktivite güzel. Daha fazla yapmalıyız." (K20)

"Günlük hayatımız hakkındaki dinlemeler veya hikayeler dinlemek faydalı olur." (K22)

Yukarıdaki verilerden hareketle, öğrencilerin büyük çoğunluğunun strateji öğretimi konusunda olumlu görüş geliştirdiği; uygulamada kullanılmış olan stratejiler noktasında “not alma”, “tartışma” ve “kelimelerle çalışma” stratejilerinin olumlu iz bırakma noktasında ön plana çıktığı ve buna ek olarak sınıf dışı etkinlik, diğer becerilerle ilişki, deyim öğrenme vb. uygulamaları konusunda öğrencilerin büyük çoğunluğunun olumlu görüş bildirdiği saptanmıştır.

4.3. Tartışma

Türkiye’de ve Türkiye dışında Türkçe öğrenenlerin yaşadıkları sorunlar pek çok çalışmada değerlendirilmiştir. Çalışmaların büyük çoğunluğu yaşanan genel sorunların derlenmesi ve sınıflanması üzerine olmakla birlikte, dinleme becerisine ilişkin zorluklara yine öğrenci görüşlerinden hareketle değinilen çalışma ise yok denecek kadar azdır (Büyükkız, 2014; Kaldırım ve Degeç, 2017; Sefer ve Benzer, 2020). Strateji öğretimini de dinleme becerisi açısından ayrıca ele alan çalışmalar da çok fazla değildir. Bu nedenle, hem bu alandaki sorunların tespit edilmesi hem de bu beceriyi geliştirme yollarının denenerek öğrencilerden görüş alınması ihtiyacı doğmuştur.

Elde edilen sonuçlar alanyazında gerçekleştirilmiş olan çalışmalarla ve çalışmaların sonuçlarıyla uyumluluk göstermektedir. Yalçın (2018), çalışmasında belirlemiş olduğu Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ders kitaplarında bulunan dinleme etkinlikleri çerçevesinde, dinleme derslerinde sosyal ve duyuşsal stratejilerin ihmal edildiğini belirtmiştir. Bu sebeple, bu çalışmada dinleme etkinliklerinin verimli şekilde uygulanabilmesi için bilişsel ve üst bilişsel stratejilerin yanı sıra duyuşsal ve sosyal stratejilere de yer verilmiştir. Ayrıca uygulama sonrası son test puanlarının deney grubunun lehine anlamlı derecede farklı çıkmıştır. Bu sonuçlar Altunkaya ve Uyan (2020), Şenel

(2021), Yıldız (2015) tarafından yapılan dinleme stratejileri öğretimi sürecinin sonunda yapılmış ön test son test uygulamalı çalışmalar ile örtüşmektedir. Söz konusu çalışmalarda da dinleme stratejileri öğretimi öğrencilerin test puanlarını olumlu yönde artırmıştır.

Strateji öğretimi uygulamasının sonunda yarı yapılandırılmış görüşme formunun rehberliğinde deney grubundaki öğrencilerle gerçekleştirilen görüşmelerin sonucunda, deney grubundaki öğrencilerin büyük çoğunluğunun (n=24) strateji kullanma konusunda olumlu görüş geliştirdiği saptanmıştır. Öğrencilerin “Not alma” strateji hakkında geliştirdikleri olumlu görüş dikkat çekmektedir. Bu sonuç, Sefer’in (2021) çalışması ile örtüşmektedir.

Deney grubundaki öğrencilerin hem öntes-sontest başarı puanları hem de uygulama süreci sonunda bildirdikleri görüşler doğrultusunda strateji öğretiminin çalışma grubunda amacına ulaştığını; dinleme becerilerinin yanı sıra yazma ve konuşma becerilerinin de desteklendiğini söylemek mümkündür. Ayrıca dinleme kaygısına yönelik görüş bildirmeleri de göze çarpmaktadır. Strateji öğretimi, kelime çalışmaları, sınıf dışı etkinlik vb. başlıklar altında olumlu ve olumsuz görüş bildiren öğrencilerin Dinleme Başarı Testi puanlarında da anlamlı derecede artış olduğu gözlemlenmiştir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Dinleme stratejileri öğretiminin öğrencilerin dinleme becerilerinde bir değişim sağlayıp sağlamadığı hususunda bir değerlendirme yapabilmek amacıyla, otuz altı öğrenciyle birlikte dinleme anlama başarı testinin pilot uygulaması gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulamaların sonunda elde edilen istatistiksel veriler doğrultusunda soru maddeleri ile ilgili gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Strateji öğretimi uygulamasının öncesinde ve sonrasında toplam elli iki öğrenciden oluşan deney ve kontrol gruplarına dinleme anlama başarı testi uygulanmıştır. İstatistiksel olarak hızlı bir ü değerlendirme yapılabilmesi açısından dinleme anlama başarı testi için beş seçenekli çoktan seçmeli sorular hazırlanmıştır. Testteki metinlerin temaları ve soru türleri, Yeni HİTİT II Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nda bulunan tema ve soru türlerine benzer nitelikte olması noktasında hassasiyet gösterilmiştir. Her çalışma kendi koşulları altında değerlendirilmelidir, buna bağlı olarak bu çalışmada uygulanmış olan strateji öğretimi, deney grubunun akademik takvim ve müfredatın gerektirdiği uygulamalardan geri kalmaması açısından Yeni HİTİT II Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nda bulunan dinleme metinleri merkeze alınarak yirmi altı öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma, sekiz hafta ile sınırlı tutulmuştur. Sekiz hafta sınıf içi, bir hafta sınıf dışı olmak üzere öğrencilere planlı öğrenme yaşantıları kazandırılmaya çalışılmıştır. Öğrencilerle yapılan görüşmeler ve başarı testi sonuçlarından hareketle uygulamanın sekiz haftalık kısa bir süre içerisinde öğrencilerde olumlu izler bıraktığı saptanmıştır.

Dinleme stratejileri öğretiminin ardından öğrencilere uygulanan ön-son test sonuçları arasında deney ve kontrol grubu arasında anlamlı farklar saptanmıştır. Kontrol grubunda bulunan Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilere süreç sonunda uygulanan A1, A2 ve B1 düzeyindeki sorulardan oluşan son test puanları arasında farklılık saptanmazken deney grubunda bulunan Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilere süreç sonunda uygulanan A1, A2 ve B1 düzeyindeki sorulardan oluşan son test puanları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Yine bu doğrultuda deney grubu kendi içerisinde

değerlendirildiğinde, kontrol grubunun aksine son test ve ön test puanları arasında farklılık belirlenmiştir. Bu sonuçlardan yola çıkarak deney grubundaki öğrencilerin uygulama sonunda Dinleme Başarı Testi'nde daha başarılı olduğunu söylemek mümkündür

Birbirini tamamlayıcı özelliğine sahip olan yazma ve konuşma beceri alanlarına ilişkin öğrencilerin olumlu görüş geliştirdikleri de dikkat çekmektedir. Bu durum, dinleme becerisi çerçevesinde uygulanan stratejilerin diğer beceri alanlarıyla kurduğu etkileşimi gözler önüne sermektedir. Bu etkileşimin sonunda, dinleme etkinliklerinde uygulanan stratejilerin yazma ve konuşma beceri alanlarını da beslediği anlaşılmaktadır. Ayrıca araştırma öncesinde belirlenmiş araştırma sorularından bağımsız olarak öğrencilerden “dinleme kaygısının azalması”, “dinlemeden korkulmaması” şeklinde bir dönüt alınması strateji ve öğrenme motivasyonu arasındaki etkileşimi de ortaya çıkarmıştır.

Bu çalışmada öğrenci görüşlerinden dikkat çeken bir nokta da uygulama sürecinde öğrenmiş oldukları stratejileri daha sonra da kullanacaklarını dile getirmiş olmalarıdır. Bu sonuç, öğrencilerin deneyimlemiş olduğu öğrenme yaşantılarını daha sonra hatırlama ve tekrarlama eğilimlerinde olduğunu göstermektedir. Bu görüşün beraberinde, deney grubunda bulunan öğrenciler tarafından sınıf dışı etkinlikler, tartışma, oyunlaştırma vb. faydalı ve ilgi çekici bulunmuştur. Öğrencilerin etkinlikler süresince birbirleri ve içinde bulundukları sosyal çevre ile etkileşimde olması, bu görüşün oluşmasında etkili olmuştur.

Bu sonuçlardan yola çıkılarak, yapılan çalışmanın alanyazında var olan strateji öğretimi çalışmalarının sonuçlarıyla örtüştüğünü ve strateji öğretimi sürecinin deney grubu açısından verimli geçtiğini söylemek mümkündür. Ayrıca, kurumun uyguladığı dinleme sınavlarında da deney grubundaki öğrencilerin dinleme anlama sınavı puanlarında yükselme gözlemlenmiştir.

Oxford (1989), bireylerin dil öğrenme stratejilerini başarılı olmak, kendi kendini yönetebilmek ve süreçten keyif alabilmek için kullandığını belirtmiştir. Bu çalışmanın sonuçları bu görüşü destekler niteliktedir. Öyle ki, strateji öğretimi uygulaması ile öğrencilerin süreçten keyif aldıkları; dinleme etkinliği esnasında kendileri için yararlı olduğunu düşündükleri bir veya birden fazla stratejiyi benimsedikleri sonucuna ulaşılmaktadır.

Deney grubundaki öğrencilerin Türkçeyi Türkiye’de öğreniyor olmalarının yanı sıra, farklı öğrenme stilleri ve farklı hazırbulunuşluğa sahip olabileceklerini de göz ardı etmeden dinleme stratejisi öğretiminin amacına ulaştığını söylemek mümkündür.

Dinleme etkinliklerini öncesinde ve sonrasında diğer becerilerle desteklenmiş etkinliklerin uygulanması öğrencilerinin anlama ve anlatma becerilerine katkı sağlamaktadır. D-AOBM’de bulunan kazanımlar doğrultusunda öğrencilerin kendilerini üretici dil becerisi alanlarında tam olarak ifade edebilmeleri hedeflenmektedir, strateji öğretimi bu amaca hizmet eden en önemli uygulamadır.

5.2. Öneriler

1. Dinleme aşamalarının dikkate alınması ve stratejilerin uygulanması, dinleme öğretiminin temel yapı taşlarıdır. Dinleme anlama etkinliklerinin uygulandığı derslerin verimli şekilde geçirilebilmesi için metnin seviyesi, türü ve kazanımları doğrultusunda uygun stratejilerle bezeli planlanmış dinleme etkinliklerinin uygulanması gerekir. Bu, öğrencilerin dinleme etkinliklerindeki başarılarını artıracaktır. Onlara iyi birer dinleyici olma yolunda ışık tutacaktır.

1.1. Stratejiler öğrencinin öğrenme yaşantılarını kolaylaştırmakta; sorunlarla mücadele edebilmek için onları dilsel açıdan güçlendirmektedir. Dolayısıyla, öğretmenler tarafından sınıf içinde uygulanacak etkinliklerin dinleme öncesi-sırası-sonrası süreçlerinin dikkate alınarak uygulanması; en uygun stratejinin/stratejilerin seçilerek titizlikle planlanması; strateji öğretiminin ayrı bir ders olarak düşünülmemesi, tam tersine dinleme etkinliklerinin doğal akışı çerçevesinde öğrenme yaşantılarının öğrenciler tarafından deneyimlenmesi gerekmektedir.

1.2. Dinleme becerisinin diğer becerilerle olan etkileşimi göz ardı edilmemeli, etkinler bu doğrultuda bütüncül bir anlayış çerçevesinde planlanmalıdır.

1.3. Öğretmenler, ikinci dil öğrenenlerde dinleme becerilerinin tipik olarak nasıl inşa edildiğini anlamalı ve öğrencileri bu çerçevede değerlendirerek her öğrenciyi dinleme sürecine dahil edebilmelidir (Peterson, 2001). Öğretmenler tarafından ikinci dil öğrenme sürecinde aktif olan çok sayıda bilişsel değişkenin tanınması ve öğrencilerin farklı öğrenme stillerine sahip olabileceği anlayışıyla onlara öğrenme için mümkün olan en iyi fırsatların sağlanması gerekmektedir. Buna bağlı olarak tek tip etkinlik hazırlamaktan

kaçınılması gerekir, öyle ki etkinliklerin çeşitliliği, hem öğrenciler hem de öğretmenler için dinleme dersini ilginç kılacaktır (Nunan, 2015).

1.4. Dinleme esnasında öğrenci, motor bir hareket sergilememektedir; diğer bir deyişle fiziksel açıdan pasif duruş sergiler. Bu duruşun dinlemeyi olumsuz etkilememesi için öğrencilerin dikkatini toplamak, onları zihinsel olarak hazırlamak ve zihinlerini canlı tutacak teknikler kullanmak gerekir.

1.5. Dinleme becerisi kazanma noktasında en az diğer beceriler kadar çok çalışma gerektirdiğin farkına varmaları için öğrenciler yönlendirilebilir (Morley,2001). Özellikle de tahmin etme ve akıl yürütme gibi söylem özelliklerine odaklanan etkinlikler uygulanabilir (Peterson, 2001). Öğrencilerin dinleme stratejilerini doğru ve yerinde kullanabilmeleri ve strateji kullanımı konusunda farkındalıklarının artırılabilmesi için etkinliklerin iyi planlanması, Field'in (2019) savunduğu gibi strateji öğretiminin *sezgisel* olmaktan çıkıp bilimsel temellere dayandırılarak uygulanması gerekmektedir.

1.6. Öğretmenler, dinleme etkinliklerini görsel-işitsel materyallerle desteklemeli; dijital çağın getirdiği avantajlardan yararlanarak teknolojik gelişmeleri takip ederek ve Web 2.0 araçlarından destek alarak planlamalıdır.

2. Strateji öğretimi daha uzun bir süreci kapsamalıdır. Örneğin, O'Malley ve Chamot, (1990), strateji öğretimini sekiz yıl boyunca uygulamıştır (akt. Cook, 2008).

3. Öğrencilerin sözlü olarak yaptığı beyanların sonrasında genelleyici yargılara ulaşabilmek ve elde edilen veriyi daha ayrıntılı analiz edebilmek adına öğrencilere yöneltilen soruların detaylandırılması ve farklı kodlama sistemlerinin geliştirilmesi, yapılacak çalışmalara fayda sağlayacaktır.

4. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi çerçevesinde ders kitaplarında bulunan dinleme etkinliklerinde metin ve soru türü bakımından daha fazla çeşitlilik göstermesi, öğrencilerin zihinsel becerilerini destekleyici açık uçlu soruların daha fazla yer alması gerekmektedir.

4.1. Ders kitaplarındaki dinleme etkinlikleri, aşamalı şekilde (dinleme öncesi-sırası-sonrası) uygulanmaya elverişli olmalı, öğretmen ve öğrenciler için yönergeler bulunmalıdır.

5. Dinleme sınavlarındaki metin türleri, temalar ve soru tipleri ders kitaplarıyla uyumluluk göstermelidir. Her öğrencinin kendine özgü çıkarımlar yapabileceği gerçeği göz önünde bulundurularak sınavda öğrencilere açık uçlu soruların yöneltilmesi ölçme değerlendirme süreci açısından sınav kalitesini yükseltecektir.

6. Elbette ki her öğrencinin Türkçeyi öğrenme amacı farklıdır. Çoğunlukla akademik amaçlı Türkçe öğrenimi gören öğrencilere şartların gerektirdiği doğrultuda belirli bir zaman dilimi içerisinde sınav ve dil bilgisi odaklı programlar sunulmaktadır. Öğrenciler Türkçeyi farklı amaçlarla öğreniyor olsalar da dil bilgisinin bir araç olarak kabul edilip dinleme etkinliklerinin dil bilgisi yapılarıyla genel anlamda örtüştürülerek pekiştirilmesinin sağlanması, öğrencilerin dinleme becerilerinin gelişimine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Açık, F. (2008). *Türkiye’de yabancılara Türkçe öğretilirken karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri*. Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu, 27–28 Mart, Gazimağusa: KKTC.
- Aksan, D. (2005). *Anlambilim konuları ve Türkçenin anlambilimi*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Akyol, H. (2021). *Programa uygun Türkçe öğretim yöntemleri* (Cilt 11. Baskı).Ankara: Pegem Akademi.
- Altunkaya, H., & Uyan, Ö. (2020, Mart). Dinleme üstbilgi stratejisi öğretiminin yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin dinlediğini anlama becerisine etkisi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 9(1), 68-87. Erişim adresi: <http://cije.cumhuriyet.edu.tr/pub/issue/53201/536924>
- Ankara Üniversitesi TÖMER (2023). Erişim adresi: <http://tomer.ankara.edu.tr/>
- Arslan, M., & Özdemir, C. (2018). Öğretmen görüşüne göre yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Kazak öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar. *İdil Dergisi*. 7(41).
- Balcı D., & Dünder, S. A. (2017). Okuma stratejileri öğretiminin Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerde okuduğunu anlama becerisine etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(2), 258-270.
- Barın, E. (2004). Yabancılara Türkçe öğretiminde ilkeler. Hacettepe Üniversitesi *Türkiyat Araştırmaları*, 1, 19-30. Erişim adresi: <https://turkiyat.hacettepe.edu.tr>
- Boylu, E. (2015). *Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin dil öğrenme stratejilerini kullanma düzeyleri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Brooks, G. P., & Johanson, G. A. (2003). TAP: Test analysis program. *Applied Psychological Measurement*, 27(4), 303-304.
- Brown, H. D. (2000). *Principles of language learning and teaching*. New York: Longman.
- Bulut, S. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretildiği sınıflarda öğretmenlerin yönelttiği sorular. G. L. Uzun vd. (Dü.), *Türkçenin eğitimi-öğretiminde kuramsal ve uygulamalı çalışmalar-11* (s. 457-468) içinde. Ankara, Türkiye: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Büyükikiz, K. K. (2014). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen C1 düzeyindeki öğrencilerin dinleme becerisine ilişkin görüşleri. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 13(3), 793-805.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz Ş., & Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi.

- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Deneyisel desenler öntest-sontest kontrol gruplu desen ve veri analizi* (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- CEFRVCV. (2020). *Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment. Companion volume*. Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- Chamot, A. (2005). Language learning strategy instruction: Current issues and research. *Annual Review of Applied Linguistics*, 25, 112-130.
- Chamot, A. U. (2004). Issues in language learning strategy research and teaching. *Electronic Journal of Foreign Language Teaching*, 1(1), 14-26.
- Chow, B. W. Y., Chiu, H. T., & Wong, S. W. (2018). Anxiety in reading and listening English as a foreign language in Chinese undergraduate students. *Language Teaching Research*, 22(6), 719-738.
- Cook, V. (2008). *Second language learning and language teaching*. New York: Routledge.
- Çakır, A. (2015). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde video kullanımının dinleme becerisine etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Çekici, Y. E. (2017). B1 düzeyinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde seçici dinleme ile dinlediğini anlama. M. E. Gökmen ve diğerleri (Dü.), *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ve yabancı dil öğretimi araştırmaları* (s.95-100) içinde. Ankara, Türkiye: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Demirel, Ö. (2004). *Öğretimde planlama ve değerlendirme öğretme sanatı* (Cilt 7. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Demirel, Ö. (2017). *Öğretim ilke ve yöntemleri, öğretme sanatı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Demirel, Ö. (2021). *Yabancı dil öğretimi dil pasaportu dil biyografisi dil dosyası*. Ankara: Pegem Akademi.
- Doğan, Y. (2022). *Dinleme eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Duman, B. (2008). *Öğrenme-öğretme kuramları ve süreç temelli öğretim* (Cilt 2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık
- Duman, S. K. (2019). *Yabancı dil dinleme yetisinde strateji eğitimi ve bireysel farklılıklar: Sınıf tabanlı çalışmadan kanıt*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- Durmuş, M. (2013). Türkçenin yabancılara öğretimi: sorunlar, çözüm önerileri ve yabancılara Türkçe öğretiminin geleceğiyle ilgili görüşler. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 207-228.
- Elemen, B. (2014). *Türkçeyi ikinci dil olarak öğrenen yabancı uyruklu öğrencilerin lisans düzeyinde kullandıkları dinleme stratejileri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.

- Ellis, R. (1999). *The study of second language acquisition*. Guangdong: China Commercial United Printing.
- Erdem, İ. (2009). Yabancılar Türkçe öğretimi ile ilgili bir kaynakça denemesi. *Turkish Studies*, 4(3), 888-937. Erişim adresi: <https://turkishstudies.net>
- Ethnologue (2023). Erişim adresi: <https://www.ethnologue.com>
- Field, J. (2019). Second language listening: current ideas, current issues. J. W. Schwieter, & A. Benati (Ed.), *The Cambridge Handbook of Language Learning*. New York: Cambridge University Press.
- Geçim, H. (2022). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki dinleme etkinliklerinin incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir.
- Graham, S., & Santos, D. (2015). *Strategies for second language listening: Current scenarios and improved pedagogy*. Palgrave Macmillan: New York.
- Güneş, F. (2021). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller*. Ankara: Pegem Akademi.
- Güzel, A., & Barın, E. (2016). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Halat, S. (2015). *Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin dinleme becerisine yönelik kaygı düzeylerinin incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Halitoğlu, V. (2018). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde akademik dinleme becerisinin geliştirilmesine yönelik bir eylem araştırması. *Aydın TÖMER Dil Dergisi*. 1(3), 21-45.
- Hayati, A. M., & Jalilifar, A. (2009). The impact of note-taking strategies on listening comprehension of EFL learners. *English Language Teaching*, 2(1), 101-111.
- Hengirmen, M. (1995). *Yabancı dil öğretim yöntemleri ve TÖMER yöntemi*. Ankara: Engin Yayınevi.
- İkiz, B. (2019). *Ana Dili Söz Dizimi Tipolojisinin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimine Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- İslamoğlu, H. & Alnıaçık, Ü. *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. (2016). Ankara: Beta
- Karababa-Candaş, C. (2009). *Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi ve karşılaşılan sorunlar*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 20(3), 265 – 277.
- Karatay, H. & Uzun, O. (2019). Seçici dinleme stratejisi öğretimi ile 5. Sınıf öğrencilerinin dinlediğini not alma ve özetleme becerilerinin geliştirilmesi. *Milli Eğitim*, 48(1), 9-30. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/924700>

- Kaldırım, A., & Degeç, H. (2017). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin dinleme esnasında karşılaştıkları sorunlar. *Eğitim bilimleri araştırmaları dergisi*, 7(1), 19-36.
- Keser, K. (2021). *İngilizceyi yabancı dil olarak öğrenen ileri seviye Türk öğrenciler için etkili bir bilişsel ve üst bilişsel strateji eğitim programının geliştirilmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Kılınç, N. (2018). *Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin dinleme kaygılarının incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir.
- Korkmaz, C. B. (2018). *Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan dinleme metinlerin incelenmesi ve değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Köklü, N., Büyüköztürk, Ş. & Bökeoğlu, Ç. Ö. (2007). *Sosyal bilimler için istatistik*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kurudayıoğlu, M. & Kiraz, B. (2020). Dinleme stratejileri. *Ana Dili Eğitim Dergisi*, 8(2), 386-409.
- Kurudayıoğlu, M., & Soysal, T. (2017). Cornell not alma tekniğinin 6. sınıf öğrencilerinin dinlediklerini anlama düzeylerine etkisi. H. Ülper (Dü), 9. *Uluslararası Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayı Bildirileri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Melanlıoğlu, D. (2011). *Üstbiliş strateji eğitiminin ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin dinleme becerilerine etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Melanlıoğlu, D. (2012). Dinleme becerisine yönelik ölçme değerlendirme çalışmalarında üstbiliş stratejilerinin kullanımı. *Turkish Studies*, 7(1). 1583-1595.
- Melanlıoğlu, D., & Atalay, T. D. (2016). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin yazma öz yeterliklerinde yaratıcı yazma uygulamalarının etkisi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 3(20), 697 – 721.
- Memiş, M. R. & Erdem, M. D. (2013). Yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntemler, kullanım özellikleri ve eleştiriler. *Turkish Studies*. 8(9), 297-318.
- Morgan, G. A., Leech, N. L., Gloeckner, G. W., & Barrett, K. C. (2004). *SPSS for introductory statistics: Use and interpretation*. Psychology Press.
- Morley, J. (2001). Aural comprehension instruction: principles and practices. M. C. Murcia (Ed.), *Teaching English as a second or foreign language*. Boston: Heinle & Heinle.
- Nalbant, S. (2019). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde otantik öğrenmenin dinleme becerisine etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Nunan, D. (2015). *Teaching English to speakers of other languages: An introduction*. New York: Routledge.

- O'Malley, J. M., Chamot, A. U., & Kupper, L. (1989). Listening comprehension strategies in second language acquisition. *Applied Linguistics*, 10(4), 418-437.
- Onan, B. (2020). *Dil eğitiminin temel kavramları* (Cilt 6. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Oxford, R. L. (1989). Use of language learning strategies: A synthesis of studies with implications for strategy training. *System*, 17(2), 235-247.
- Oxford, R. L. (1990). *Language learning strategies: What every teacher should know*. New York: Newbury House/ Harper & Row.
- Özbal, B., & Genç, A. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında dinleme becerisi alanında kullanılan alıştırmaların değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*. 48(19), 197-212.
- Özbay, M. (2006). *Türkçe özel öğretim yöntemleri II*. Ankara: Öncü Kitap.
- Özçelik, D.A. (2010). *Test hazırlama kılavuzu*. Ankara: Pegem Akademi
- Peterson, P. W. (2001). Skills and strategies for proficient listening. M. C. Murcia (Ed.), *Teaching English as a second or foreign language*. Boston: Heinle & Heinle.
- Rost, M. (2011). *Teaching and researching listening*. Londra: Pearson.
- Sefer, A. (2021). *İkinci dil olarak Türkçe öğretiminde uzaktan eğitimle dinleme stratejilerinin öğretimi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Sefer, A., & Benzer, A. (2020). Bütüncül bir yaklaşımla yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dinleme becerisi. *International Journal of Language Academy*, 8(3), 123-142.
- Seferoğlu, S. S. (2006). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Şahin, A., Aydın, G., & Sevim, O. (2011, Nisan). Cornell not alma tekniğinin dinlenen metni anlamaya ve kalıcılığa etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (29), 29-36.
- Şenel, A. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde iletişimsel yaklaşım temelli dil öğrenme stratejilerine uygun etkinliklerin dinleme becerisine yönelik başarıya etkisi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Belı Üniversitesi, Nevşehir.
- Tekin, H. (2008). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* (19. Baskı). Ankara: Yargı
- TELC. (2013). *Diller için Avrupa ortak öneriler çerçevesi: Öğrenim, öğretim ve değerlendirme* (2. bs.). Almanya: Telc GmbH.

- Temur, T. (2010). Dinleme metinlerinden önce ve sonra sorulan soruların üniversite öğrencilerinin dinlediğini anlama beceri düzeyine etkisi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 303-319.
- Tok, M. (2012). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde akademik yazma becerilerinin geliştirilmesine yönelik uygulamalı bir çalışma*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Turgut, M.F. (1992). Eğitimde ölçme ve değerlendirme. Ankara: Saydam Matbaacılık.
- Tüfekçioğlu, B. (2013). Yabancı dil olarak Türkçe okuma becerisinin yöntem ve materyal açısından geliştirilmesine yönelik bir çalışma. *E-Dil Dergisi*, 1, 101-117.
- Türk Dil Kurumu (2023). Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/>
- Türkiye İstatistik Kurumu (2022). Erişim adresi: <https://www.tuik.gov.tr/>
- Underwood, M. (1989). *Teaching listening*. London: Longman.
- Uzun, N. E. (2017). *Yeni HİTİT II yabancılar için Türkçe ders kitabı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Vandergrift, L., & Goh, C. C. (2012). *Teaching and learning second language listening: Metacognition in action*. New York: Routledge.
- Yalçın, Ç. (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında yer alan dinleme etkinliklerinin dil öğrenme stratejileri açısından incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, H. Ç. (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde planlı yazma ve değerlendirme modelinin yazma becerisine etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Yıldırım, H. Ç. (2021). Türkçe öğretiminde öğrenme ve öğretim süreçleri. S. Aslan ve M. Müldür (Dü), *Uygulama örnekleriyle Türkçe öğretiminde çağdaş yaklaşımlar*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yıldız, N. (2015). *Dinleme stratejileri öğretiminin beşinci sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerilerine etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Yorulmaz, M. (2009). *Göreve dayalı öğretim yönteminin Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dinleme becerisinde kullanılmasının avantajları*. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Yunus Emre Enstitüsü (2022). Erişim adresi: <https://www.yee.org.tr/>
- Zhang, X., Dai, S., & Ardasheva, Y. (2020, Nisan). Contributions of (de) motivation, engagement, and anxiety to English listening and speaking. *Learning and Individual Differences*, 79, 1-13.

EKLER

EK 1. DERS PLANLARI

Dinleme Stratejileri Öğretimi Ders Planı - 1	
Sınıf Düzeyi	B1.2
Ders adı	Türkçe
Ders süresi	40 dakika+ 40 dakika
Ünite	Eğitim Şart
Kazanımlar (Dinleme Anlama)	1. Genelde iş yaşamı, eğitim ve boş zamanlar gibi alışlagelmiş ya da az alışlagelmiş konularla karşılaşıldığında ve iyice anlaşılır biçimde ölçünlü bir dil konuşulduğunda, ana hatlarıyla anlayabilir. 2. Genelde önceden tahmin edilebilecek durumlarda sık kullanılan basmakalıp sözleri ve deyimleri içeren bir dağarcığı, yeterli derecede doğru olarak kullanabilir. 3. İşlenen konuya aşınaysa bilmediği sözcüklerin ve cümlelerin anlamını bağlamdan çıkarabilir.
Strateji	Dinleme öncesi-sırası-sonrası stratejiler: Soru çalışmaları, ön hazırlık yapma, tahmin etme, ilişkilendirme, tekrar etme, yeniden ifade etme, not alma, özetleme, ana fikri bulma, görüş geliştirme, tartışma.
Kullanılan Araç ve Gereçler	Yeni Hitit 2 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı “Öğrenme Şevki” adlı dinleme metni, öğrencilerin dinlerken not almaları amacıyla hazırlanmış çalışma kağıdı.

Dinleme öncesinde kullanılacak stratejiler:

Öğrencilerden derse gelmeden önce yakın çevrelerinde veya ülkelerinde zor şartlar altında eğitim gören veya ileri yaşına rağmen eğitim hayatında başarılı olan bir kişi hakkında kısaca bilgi edinmeleri istenir (Ön hazırlık yapma).

Öğrenciler araştırmalarını kısaca sunarlar. Sonrasında öğrencilere“ Eğitimin önemi nedir?”, “Sizce herkes eğitim almalı mıdır?” vb. sorular yöneltilir (İlişkilendirme). Metnin başlığından hareketle metnin konusunu tahmin etmeleri istenir (Tahmin etme). Cornell not alma tekniği ile ilgili genel bilgilendirme yapılır. Cornell not alma tekniğine göre hazırlanmış çalışma kağıdına dinlediklerini not etmeleri istenir. Metne yönelik soruları okumaları için iki dakika süre tanınır.

Dinleme sırasında kullanılacak stratejiler:

Metin bir kez dinletilir. Öğrenciler, metni dinlerken Cornell not alma tekniğine göre hazırlanmış çalışma kâğıdındaki bölümleri doldururlar (Not alma, özetleme). Metin ikinci kez dinletildiğinde öğrencilerden ders kitabındaki metinle ilgili soruları yanıtlamaları istenir (Soru çalışmaları).

Dinleme sonrasında kullanılacak stratejiler:

Öğrencilerin aldıkları notlar analiz edilir. Alınan notlardan hareketle ”Sizce bu metinde anlatılmak istenen nedir?, Metin nasıl bir mesaj veriyor?” gibi sorular sorularak metnin ana düşüncesini bulmaları istenir (Ana fikri bulma). Öğretmen, yanıtları gözden geçirir ve sınıfça ortak bir ana fikir cümlesine karar verilir. Daha sonra kitapta yer alan sorular kontrol edilir (Soru çalışmaları).

Metinde geçen “haşır neşir olmak” deyiminin anlamını bağlamdan çıkarmaları istenir. (Tahmin etme) Öğrenciler bu deyim cümlede kullanırlar (Tekrar etme, yeniden ifade etme).

Daha sonra öğretmen öğrencileri beşerli gruplara ayırarak “Katılıyorum” “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Kesinlikle katılıyorum”, “Kesinlikle katılmıyorum” şeklinde görüş bildiren kartlar dağıtır. “Öğrenmenin yaşı yoktur.” ifadesini ilk önce

grupların kendi aralarında tartışmaları ve bir grup sözcüsü belirlemeleri istenir. Daha sonra her grubun sözcüsü, grupça alınan kararı en fazla bir dakikalık konuşma yaparak ifade eder ve diğer gruplardaki öğrencilerin kartlarını kullanarak bu karara olan görüşlerini bildirmeleri istenir (Görüş geliştirme, tartışma).

Dinleme Stratejileri Öğretimi Ders Planı - 2	
Sınıf Düzeyi	B1.2
Ders adı	Türkçe
Ders süresi	40 dakika+ 40 dakika
Ünite	Eğitim Şart
Kazanımlar (Dinleme Anlama)	1. Genelde iş yaşamı, eğitim ve boş zamanlar gibi alışlagelmiş ya da az alışlagelmiş konularla karşılaşıldığında ve iyice anlaşılır biçimde ölçünlü bir dil konuşulduğunda, ana hatlarıyla anlayabilir. 2.İşlenen konuya aşınaysa bilmediği sözcüklerin ve cümlelerin anlamını bağlamdan çıkarabilir.
Strateji	Dinleme öncesi-sırası-sonrası stratejiler: Soru çalışmaları, ön hazırlık yapma, tahmin etme, not alma, özetleme, konuyu tespit etme, görüş geliştirme.
Kullanılan Araç ve Gereçler	Yeni Hitit 2 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı “Atıf Yılmaz” adlı dinleme metni, öğrencilerin dinlerken not almaları amacıyla hazırlanmış çalışma kağıdı.

Dinleme öncesinde kullanılacak stratejiler:

“Tanıdığınız ve beğendiğiniz ünlü bir yönetmen var mı?” sorusu öğrencilere yöneltilir, yanıtlar kısaca değerlendirilir (İlişkilendirme).

Dinleme metninde geçen soyut anlamlı sözcükler ile ilgili öğrencilerin tahminleri değerlendirildikten sonra sözcüklerin (üstlenmek, teklif almak, imza atmak vb.) anlamları açıklanır (Tahmin etme, ön hazırlık yapma).

Dinleme sırasında kullanılacak stratejiler:

Öğrencilere ilk etapta metinle ilgili kitapta yer alan soruları yanıtlamamaları, duyup anladıkları sözcük veya cümleleri Cornell not alma tekniğine göre hazırlanmış çalışma kağıdına not almaları istenir (Not alma, özetleme). Metin ikinci kez dinletildiğinde öğrencilerden ders kitabındaki metinle ilgili soruları yanıtlamaları istenir (Soru çalışmaları).

Dinleme sonrasında kullanılacak stratejiler:

Öğrencilerin aldıkları notlar analiz edilir. Alınan notlardan hareketle ”Sizce bu metnin konusu nedir?” şeklinde bir soru yöneltilerek ana düşünceden ayrı olarak konuyu tespit etmeleri sağlanır. Öğretmen, yanıtları gözden geçirir ve sınıfça ortak bir konu cümlesine karar verilir (Konuyu tespit etme). Daha sonra kitapta bulunan sorular kontrol edilir (Soru çalışmaları).

“Meslek hayatında başarı en çok neye bağlıdır? Yeteneğe mi, şansa mı, tecrübeye mi?” sorusu öğretmen tarafından tahtaya yazılır. Bir önceki metin çalışmasından aşına oldukları görüş bildiren kartlar (Katılıyorum Katılmıyorum, Kararsızım, Kesinlikle katılıyorum, Kesinlikle katılmıyorum) öğretmen tarafından öğrencilere sunulur. Bu sefer her öğrencinin, tahtadaki soru hakkında görüş bildiren kartlardan birini seçerek kendi düşüncelerini ifade etmesi sağlanır (Görüş geliştirme).

Dinleme Stratejileri Öğretimi Ders Planı - 3	
Sınıf Düzeyi	B1.2
Ders adı	Türkçe
Ders süresi	40 dakika+ 40 dakika
Ünite / Dinleme Metni	Estetik ve Yaratıcılık
Kazanımlar (Dinleme Anlama)	1.Ölçünlü ve anlaşılır bir dil kullanıldığında genelde kendisinin de bulunduğu bir ortamda yapılan uzun konuşmaları ana hatlarıyla izleyebilir. 2.Genelde önceden tahmin edilebilecek durumlarda sık kullanılan basmakalıp sözleri ve deyimleri içeren bir dağarcığı, yeterli derecede doğru olarak kullanabilir. 3.İşlenen konuya aşınaysa bilmediği sözcüklerin ve cümlelerin anlamını bağlamdan çıkarabilir.
Strateji	Dinleme öncesi-sırası-sonrası stratejiler: Soru çalışmaları, ön hazırlık, ilişkilendirme, yeniden ifade etme, not alma, canlandırma.
Kullanılan Araç ve Gereçler	Yeni Hitit 2 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı “Tiyatro Festivali” adlı dinleme metni, öğrencilerin dinlerken not almaları amacıyla hazırlanmış çalışma kağıdı, bilgisayar, projeksiyon makinesi.

Dinleme öncesinde kullanılacak stratejiler:

Öğrencilere “Deli Komşu” adlı skeç izletilir (İlk beş dakikası). Videonun geri kalan kısmı için “Sizce olaylar nasıl devam edecek?” vb. sorular sorulur. Daha sonra “Tiyatro ilginizi çeker mi?”, “Hangi tür oyunları seversiniz?” vb. sorular yöneltir (Ön hazırlık, ilişkilendirme).

Dinleme sırasında kullanılacak stratejiler:

Dinleme metni dinletilmeden önce öğrencilerin soruları okuması için süre verilir. Metin bir kez dinletildikten iki dakika sonra ikinci kez dinletilir. Kitapta yer alan soruları yanıtlamaları istenir (Soru çalışmaları).

Dinleme sonrasında kullanılacak stratejiler:

Kitapta yer alan sorular kontrol edilir (Soru çalışmaları). Metinde geçen “biletler tuzlu” ifadesinin anlamı hakkında öğrencilerden tahminler alınır (Tahmin etme). Söz konusu ifade öğretmen tarafından açıklanır. Daha sonra öğrenciler ikiye bölünür ve her gruba ayrı ayrı “tuzlu” kavramının hem gerçek hem de mecaz anlamını içerecek şekilde kısa iki diyalog oluşturmaları (Yeniden ifade etme) ve bu diyalogları canlandırmaları istenir (Canlandırma).

Bu etkinliğin sonunda ev ödevi olarak “Deli Komşu” skecinin tamamının izlenip Cornell not alma tekniği kullanılarak dinlenenlerin/izlenilenlerin not alınması istenir (Not alma, özetleme). Alınan notlar öğretmen tarafından kontrol edilir.

Dinleme Stratejileri Öğretimi Ders Planı - 4	
Sınıf Düzeyi	B1.3
Ders adı	Türkçe
Ders süresi	40 dakika+ 40 dakika
Ünite	İcatlar ve Mucitler
Kazanımlar (Dinleme Anlama)	1.Günlük, iş veya meslekle ilgili alışlagelmiş ve karmaşık olmayan bir konuyla ilgili basit bilgileri anlayabilir; anlaşılır biçimde ve alışılmış bir aksan ile konuşulduğunda ana bildirimi ve ayrıntılı bilgileri de anlayabilir. 2.Genelde önceden tahmin edilebilecek durumlarda sık kullanılan basmakalıp sözleri ve deyimleri içeren bir dağarcığı, yeterli derecede doğru olarak kullanabilir. 3. İşlenen konuya aşınaysa bilmediği sözcüklerin ve cümlelerin anlamını bağlamdan çıkarabilir.
Strateji	Dinleme öncesi-sırası-sonrası stratejiler: Soru çalışmaları, ilişkilendirme, ön hazırlık yapma tahmin etme, başlık üretme, neden-sonuç ilişkisi kurma, çıkarımda bulunma.
Kullanılan Araç ve Gereçler	Yeni Hitit 2 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı “Fermuar Açar mı Kapar mı?” adlı dinleme metni, öğrencilerin dinlerken not almaları amacıyla hazırlanmış çalışma kağıdı, bilgisayar, projeksiyon makinesi.

Dinleme öncesinde kullanılacak stratejiler:

Öğrencilere ilginç icatlardan birkaçı örnek olarak sunulur (Ön hazırlık yapma).

“Sizce dünyadaki en ilginç icat nedir?” sorusu yöneltilir (İlişkilendirme). Daha sonra öğrencilerden metinde bulunan “patent”, “talep”, “kaderi değişmek” gibi sözcük ve

eylemlerin anlamlarını tahmin etmeleri istenir, yanıtlar kısaca değerlendirildikten sonra bu ifadeler öğretmen tarafından açıklanır (Tahmin etme, ön hazırlık yapma).

Dinleme sırasında kullanılacak stratejiler:

Dinleme metni iki kez dinletilerek öğrencilerden kitapta yer alan soruları yanıtlamaları istenir (soru çalışmaları). Kitaptaki sorularda bulunan ifadelere ek olarak dinlenen metinden hareketle öğrencilere doğru veya yanlış sayılabilecek yeni ifadeler sunulur (Günümüzde insanlar fermuarı gereksiz bir buluş olarak görmüyor, ilk zamanlar fermuarı kullanmak zordu vb.) öğrencilerden bu ifadelerin doğru veya yanlış olduğuna karar verilmesi istenir (Çıkarımda bulunma).

Dinleme sonrasında kullanılacak stratejiler:

Kitapta yer alan sorular kontrol edilir (Soru çalışmaları). Metnin başlığının tutarlılığını değerlendirilmesi neden-sonuç ilişkisi kurulması ve mecaz ifadelerin kavranmasını sağlayacak bir çalışma kağıdı öğrencilere dağıtılarak çalışma kağıdında geçen sorular yanıtlanır (Tahmin etme, yeniden ifade etme, başlık önerme, neden-sonuç ilişkisi kurma).

Dinleme Stratejileri Öğretimi Ders Planı - 5	
Sınıf Düzeyi	B1.3
Ders adı	Türkçe
Ders süresi	40 dakika+ 40 dakika
Ünite	İcatlar ve Mucitler
Kazanımlar (Dinleme Anlama)	1.Günlük, iş veya meslekle ilgili alışlagelmiş ve karmaşık olmayan bir konuyla ilgili basit bilgileri anlayabilir; anlaşılır biçimde ve alışılmış bir aksan ile konuşulduğunda ana bildirimi ve ayrıntılı bilgileri de anlayabilir. 2.İşlenen konuya aşınaysa bilmediği sözcüklerin ve cümlelerin anlamını bağlamdan çıkarabilir.

Strateji	Dinleme öncesi-sırası-sonrası stratejiler: Soru oluşturma, ön hazırlık yapma, tahmin etme, konuyu tespit etme, çıkarımda bulunma.
Kullanılan Araç ve Gereçler	Yeni Hitit 2 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Çocuklar İçin Bilim” adlı dinleme metni, öğrencilerin dinlerken not almaları amacıyla hazırlanmış çalışma kağıdı.

Dinleme öncesinde kullanılacak stratejiler:

Öğrencilerden metinde yer alan “madalya”, “yaratıcı”, “sıra dışı”, “sihirbaz” gibi ifadelerin anlamlarını tahmin etmeleri istenir, yanıtlar kısaca değerlendirilerek görseller yardımıyla sözcük ve sözcük gruplarının anlamları açıklanır (Tahmin etme, ön hazırlık yapma).

Dinleme sırasında kullanılacak stratejiler:

Metin iki kez dinletilir ve kitaptaki soruların yanıtlanması istenir (Soru çalışmaları).

Dinleme sonrasında kullanılacak stratejiler:

Kitapta yer alan sorular kontrol edilir (Soru çalışmaları). Kitaptaki sorularda bulunan ifadelere ek olarak dinlenen metinden hareketle öğrencilere doğru veya yanlış sayılabilecek yeni ifadeler sunularak (Program sayesinde katılımcıların yaratıcı becerileri gelişiyor, Melih Yalçıneli bilimsel alanda başarılı çalışmalar yapıyor vb.) öğrencilerden bu ifadelerin doğru veya yanlış olduğuna karar verilmesi istenir (Çıkarımda bulunma).

Kitapta yer alan soruları destekleyici (soru oluşturma) ve metnin konusunu buldurmaya amaçlayan bir çalışma kağıdı dağıtılır ve öğrencilerden burada bulunan soruları yanıtlamaları istenir.

Dinleme Stratejileri Öğretimi Ders Planı - 6	
Sınıf Düzeyi	B1.3
Ders adı	Türkçe
Ders süresi	40 dakika+ 40 dakika
Ünite	Tabiat Ana
Kazanımlar (Dinleme Anlama)	1.Günlük, iş veya meslekle ilgili alışlagelmiş ve karmaşık olmayan bir konuyla ilgili basit bilgileri anlayabilir; anlaşılır biçimde ve alışılmış bir aksan ile konuşulduğunda ana bildirimi ve ayrıntılı bilgileri de anlayabilir. 2. İşlenen konuya aşınaysa bilmediği sözcüklerin ve cümlelerin anlamını bağlamdan çıkarabilir.
Strateji	Dinleme öncesi-sırası-sonrası stratejiler: Soru çalışmaları, ön hazırlık yapma, tahmin etme, tekrar etme, ilişkilendirme, not alma, yeniden ifade etme, problem çözme.
Kullanılan Araç ve Gereçler	Yeni Hitit 2 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı “Van Kedisi” adlı dinleme metni. Öğrencilerin dinlerken not almaları amacıyla hazırlanmış çalışma kağıdı, bulmaca etkinliği için hazırlanmış çalışma kağıdı, bilgisayar, projeksiyon makinesi.

Dinleme Öncesinde kullanılacak stratejiler:

Öğrencilerden sevdikleri hayvanlardan bahsetmeleri ve metinde yer alan “duygusal”, “canayakın”, “iletişim kurmak”, “-a düşkün olmak” gibi ifadelerin anlamlarını tahmin etmeleri istenir. Yanıtlar değerlendirildikten sonra, öğretmen tarafından söz konusu ifadelerin anlamları açıklanır (Ön hazırlık yapma, ilişkilendirme).

Dinleme sırasında kullanılacak stratejiler:

Öğrencilere ilk etapta metinle ilgili kitapta bulunan soruları yanıtlamamaları, duyup anladıkları sözcük veya cümleleri Cornell not alma tekniğine göre hazırlanmış çalışma kağıdına not etmeleri istenir (Not alma, yeniden ifade etme). Metin ikinci kez dinletildiğinde öğrencilerden ders kitabındaki metinle ilgili soruları yanıtlamaları istenir (Soru çalışmaları).

Dinleme sonrasında kullanılacak stratejiler:

Kitapta yer alan sorular kontrol edilir (Soru çalışmaları). Öğrencilerin aldıkları notlar ve kitaptaki sorulara verdikleri yanıtlar analiz edilir. Daha sonra öğrencilere “Sizin ülkenizde nesli tükenmekte olan bir hayvan türü var mı?, nesli tükenmekte olan hayvanlar için çözüm önerileriniz nelerdir?” şeklinde sorular yöneltilir. (İlişkilendirme, problem çözme).

Dinleme etkinlikleri sürecinde öğrencilerin yeni öğrendikleri sözcükleri pekiştirmeyi amaçlayan bir bulmaca etkinliği yapılır (Tekrar etme, tahmin etme). Bulmaca kağıtları öğrencilere dağıtılarak çözmeleri için on dakika süre tanınır. Daha sonra yanıtlar kontrol edilir.

Dinleme Stratejileri Öğretimi Ders Planı - 7	
Sınıf Düzeyi	B1.3
Ders adı	Türkçe
Ders süresi	40 dakika+ 40 dakika
Ünite	Tabiat Ana
Kazanımlar (Dinleme Anlama)	1.Günlük, iş veya meslekle ilgili alışlagelmiş ve karmaşık olmayan bir konuyla ilgili basit bilgileri anlayabilir; anlaşılır biçimde ve alışılmış bir aksan ile konuşulduğunda ana bildirimi ve ayrıntılı bilgileri de anlayabilir. 2. İşlenen konuya aşınaysa bilmediği sözcüklerin ve cümlelerin anlamını bağlamdan çıkarabilir.
Strateji	Dinleme öncesi-sırası-sonrası stratejiler: Soru çalışmaları, ön hazırlık yapma, tahmin etme, ilişkilendirme, örgütleyici tablolardan yararlanma.
Kullanılan Araç ve Gereçler	Yeni Hitit 2 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı “Piknik Zamanı” adlı dinleme metni. Öğrencilerin dinlerken not almalarını ve bilgileri örgütlemelerini sağlamak amacıyla hazırlanmış zihin haritası.

Dinleme öncesinde kullanılacak stratejiler:

“Piknik yapmayı sever misiniz?” sorusu yöneltilerek gelen yanıtlar kısaca değerlendirilir (İlişkilendirme).

Öğrencilerden dinleme metninde bulunan “Seyyar satıcı”, “görgüsüzlük”, “semaver”, “macuncu”, “muhallebici” vb. gibi sözcük ve sözcük gruplarının anlamlarını tahmin etmeleri istenir. Yanıtlar değerlendirildikten sonra söz konusu sözcük ve sözcük grupları görseller yardımıyla açıklanır (Ön hazırlık yapma).

Dinleme sırasında kullanılacak stratejiler:

Öğrencilerin dinleme sürecini kalıcı hale getirebilmeleri, neden-sonuç ilişkisi içeren cümleleri ayırt edebilmeleri ve metni sistematik bir düzlemde organize edebilmeleri için hazırlanmış olan zihin haritasındaki aşamaları takip ederek dinlemeleri ve soruları yanıtlamaları istenir (Örgütleyici tablolardan yararlanma).

Dinleme sonrasında kullanılacak stratejiler

Öğrencilerin zihin haritasında bulunan boşluk doldurma sorularına verdiği yanıtlar analiz edilir. Öğrencilerden kitapta yer alan soruları da yanıtlamaları istenir ve yanıtlar kontrol edilir (Soru çalışmaları).

Zihin haritasında yer alan ve öğrencilerin kendi yaşantılarından örnekler vermesini amaçlayan “ Pikniklerde yaptığınız etkinlikler” sorusu yöneltilir (İlişkilendirme).

Bu etkinliğin bitiminde, ev ödevi olarak öğrencilerden uygulanan etkinliklerde öğrendikleri sözcük veya sözcük gruplarından beş tanesini seçmeleri ve bunları cümle içerisinde kullanmaları istenir (Tekrar etme).

Dinleme Stratejileri Öğretimi Ders Planı - 8	
Sınıf Düzeyi	B1.3
Ders adı	Türkçe
Ders süresi	40 dakika+ 40 dakika
Ünite	Sinema Dünyası
Kazanımlar (Dinleme Anlama)	1.Günlük, iş veya meslekle ilgili alışlagelmiş ve karmaşık olmayan bir konuyla ilgili basit bilgileri anlayabilir; anlaşılır biçimde ve alışılmış bir aksan ile konuşulduğunda ana bildirimi ve ayrıntılı bilgileri de anlayabilir. 2. İşlenen konuya aşınaysa bilmediği sözcüklerin ve cümlelerin anlamını bağlamdan çıkarabilir.

Strateji	Dinleme öncesi-sırası-sonrası stratejiler: Soru çalışmaları, ön hazırlık yapma, tahmin etme, ilişkilendirme, örgütleyici tablolardan yararlanma, akıl yürütme.
Kullanılan Araç ve Gereçler	Yeni Hitit 2 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı “Cannes Heyecanı Başlıyor” adlı dinleme metni. Öğrencilerin dinlerken not almalarını ve bilgileri organize amacıyla hazırlanmış zihin haritası.

Dinleme öncesinde kullanılacak stratejiler:

Öğrencilerden izledikleri ve çok beğendikleri bir film hakkında kısaca bahsetmeleri istenir (İlişkilendirme).

Öğrencilerden metinde yer alan “rakip”, “başrol”, ”kendini göstermek “iddialı”, ”beklenti yaratmak” vb. sözcük ve sözcük gruplarının anlamlarını tahmin etmeleri istenir (Tahmin etme). Yanıtlar değerlendirildikten sonra söz konusu sözcük ve sözcük gruplarının anlamları öğretmen tarafından açıklanır (Ön hazırlık yapma).

Dinleme sırasında kullanılacak stratejiler:

Dinleme sürecini kalıcı hale getirebilmeleri ve metindeki söz konusu dört filme ait özellikleri sistematik bir düzlemde organize edebilmeleri için hazırlanmış olan zihin haritasındaki aşamaları takip ederek dinlemeleri ve soruları yanıtlamaları istenir (Örgütleyici tablolardan yararlanma). Daha sonra kitapta yer alan sorular kontrol edilir (Soru çalışmaları).

Dinleme sonrasında kullanılacak stratejiler:

Kitaptaki soruların yanıtları ve zihin haritasındaki yanıtlar analiz edilir. Zihin haritasındaki son aşamada yer alan ve öğrencilerin kendi seçimlerinden bahsetmelerini amaçlayan etkinlik uygulanır (İlişkilendirme, akıl yürütme).

Dinleme Stratejileri Öğretimi Ders Planı - 9	
Sınıf Düzeyi	B1.3
Ders adı	Türkçe
Ders süresi	40 dakika+ 40 dakika
Ünite	Sinema Dünyası
Kazanımlar (Dinleme Anlama)	1.Ölçünlü ve anlaşılır bir dil kullanıldığında genelde kendisinin de bulunduğu bir ortamda yapılan uzun konuşmaları ana hatlarıyla izleyebilir. 2.Genelde önceden tahmin edilebilecek durumlarda sık kullanılan basmakalıp sözleri ve deyimleri içeren bir dağarcığı, yeterli derecede doğru olarak kullanabilir. 3. İşlenen konuya aşınaysa bilmediği sözcüklerin ve cümlelerin anlamını bağlamdan çıkarabilir.
Strateji	Dinleme öncesi-sırası-sonrası stratejiler: Soru çalışmaları, ilişkilendirme, tahmin etme, kelime çalışmaları, tekrar etme, canlandırma.
Kullanılan Araç ve Gereçler	Yeni Hitit 2 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı “Hangi Film?” adlı dinleme metni. Deyim öğretimi için hazırlanmış çalışma kağıdı, bilgisayar, projeksiyon makinesi, wordwll.net web sitesi, kahoot.com web sitesi.

Dinleme öncesinde kullanılacak stratejiler:

Öğrencilere “Arkadaşlarınızla en çok hangi tür filme gitmeyi tercih edersiniz?” sorusu yöneltilir (İlişkilendirme).

Dinleme sırasında kullanılacak stratejiler:

Metin iki kez dinletilerek öğrencilerden kitapta yer alan soruları yanıtlamaları istenir (Soru çalışmaları).

Dinleme sonrasında kullanılacak stratejiler:

Kitapta yer alan sorular kontrol edilir (Soru çalışmaları). Öğrencilerden kitaptaki sorularda bulunan “akla kararı seçmek”, “...üstüne başka...tanımamak” deyimlerinin anlamlarını tahmin etmeleri istenir (Tahmin etme). Bu deyimlerden yola çıkarak öğrencilerle deyim çalışması yapılır.B1 seviyesine uygun yirmi farklı deyim içeren bir etkinlik uygulanır (Kelime çalışmaları). Deyimler örneklerle açıklanır, daha sonra açıklanan deyimlerin öğrenciler tarafından jest mimik hareketleriyle veya kısa ifadelerle tekrar açıklanması istenir (Tekrar etme, canlandırma).

Etkinlik wordwll.net sitesinden yararlanılarak *rastgele açılan kartlar* aracılığı ile uygulanır.

Öğrenilen deyimler beş dakikalık Kahoot.com sitesinde hazırlanmış “*deyimler oyunu*” ile tekrar edilir (Tekrar etme).

Dinleme Stratejileri Öğretimi Ders Planı - 10	
Sınıf Düzeyi	B1.4
Ders adı	Türkçe
Ders süresi	40 dakika+ 40 dakika
Ünite	İster İnan İster İnanma
Kazanımlar (Dinleme Anlama)	1.Günlük, iş veya meslekle ilgili alışlagelmiş ve karmaşık olmayan bir konuyla ilgili basit bilgileri anlayabilir; anlaşılır biçimde ve alışılmış bir aksan ile konuşulduğunda ana bildirimi ve ayrıntılı bilgileri de anlayabilir. 2.İşlenen konuya aşınaysa bilmediği sözcüklerin ve cümlelerin anlamını bağlamdan çıkarabilir.
Strateji	Dinleme öncesi-sırası-sonrası stratejiler: Soru çalışmaları, ön hazırlık yapma, ilişkilendirme, örgütleyici tablolardan yararlanma, akıl yürütme, ana fikri bulma, çıkarımda bulunma.
Kullanılan Araç ve Gereçler	Yeni Hitit 2 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı “Dolunay” adlı dinleme metni. Öğrencilerin dinlerken not almalarını ve bilgileri örgütlemelerini sağlamak amacıyla hazırlanmış zihin haritası.

Dinleme öncesinde kullanılacak stratejiler:

Öğrencilere “Sizin ülkenizde ayın evreleri ile ilgili bir inanış var mı?” sorusu yöneltilerek metinde yer alan “bereket”, “etkilemek”, ”adalet”, ”temsil etmek”, ”tarla ekmek”,”arz”,”saptamak”,”-dEn...-E değişir”, ”evre” gibi ifadeler öğretmen tarafından açıklanır (İlişkilendirme, ön hazırlık yapma).

Dinleme sırasında kullanılacak stratejiler:

Dinleme sürecini kalıcı hale getirebilmeleri, neden-sonuç ilişkisi içeren cümleleri ve metnin ana fikri hakkında ipucu veren cümleleri fark edebilmeleri için hazırlanmış olan zihin haritasındaki aşamaları takip ederek metni dinlemeleri ve soruları yanıtlamaları istenir (Örgütleyici tablolardan yararlanma, ana fikri bulma). Bu uygulamadan sonra, öğrencilerden kitapta yer alan soruların yanıtlamaları istenir (Soru çalışmaları).

Dinleme sonrasında kullanılacak stratejiler:

Kitapta yer alan sorular kontrol edilir (Soru çalışmaları). Zihin haritasında bulunan “Batıl inançların insan hayatında yarattığı olumlu veya olumsuz etkileri nelerdir?” sorusunu yanıtlamaları istenir. Öğrencilerden yazdıkları yanıtların sözlü olarak ifade etmeleri istenir (Akıl yürütme). Dinlenen metinden hareketle öğrencilerden dolunayın yaratabileceği diğer olumlu-olumsuz etkilerden bahsetmeleri istenir (Çıkarımda bulunma).

Dinleme Stratejileri Öğretimi Ders Planı - 11	
Sınıf Düzeyi	B1.4
Ders adı	Türkçe
Ders süresi	40 dakika+ 40 dakika
Ünite	İster İnan İster İnanma
Kazanımlar (Dinleme Anlama)	1.Günlük, iş veya meslekle ilgili alışlagelmiş ve karmaşık olmayan bir konuyla ilgili basit bilgileri anlayabilir; anlaşılır biçimde ve alışılmış bir aksan ile konuşulduğunda ana bildirimi ve ayrıntılı bilgileri de anlayabilir. 2. İşlenen konuya aşınaysa bilmediği sözcüklerin ve cümlelerin anlamını bağlamdan çıkarabilir.
Strateji	Dinleme öncesi-sırası-sonrası stratejiler: Soru çalışmaları, tahmin etme, neden-sonuç ilişkisi kurma, örgütleyici tablolardan yararlanma (Balıkkılçığı diyagramı), ana fikri bulma, ilişkilendirme, akıl yürütme.

Kullanılan Araç ve Gereçler	Yeni Hitit 2 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı “Tanımlanamayan Uçan Nesneler” adlı dinleme metni. Bilgisayar, “seç-eşleş-cevapla” oyunu için hazırlanmış kağıtlar.

Dinleme öncesinde kullanılacak stratejiler:

Öğrencilere “Siz UFO’lara inanıyor musunuz?” sorusu yöneltilir (İlişkilendirme). Yanıtlar kısaca değerlendirilerek öğrencilerden ”yaygınlaşmak”, ”yaratık” “iddia”, “olası”, ”rant oluşturmak”, ”aldatmaca” ifadelerinin anlamlarını tahmin etmeleri istenir (Tahmin etme).

Öğrencilerin tahminleri değerlendirilir ve öğretmen tarafından söz konusu sözcük ve sözcük gruplarının anlamları açıklanır (Ön hazırlık yapma).

Dinleme sırasında kullanılacak stratejiler:

Öğrencilerden kitapta yer alan soruların yanıtlamaları istenir (Soru çalışmaları).

Dinleme sonrasında kullanılacak stratejiler:

Kitapta yer alan sorular kontrol edilir (Soru çalışmaları). Öğrencilerin metnin ana fikrini bulmalarına yardımcı olmak amacıyla *”UFO’lar ile ilgili anlatılan hikayeler ile para kazanan insanlar sayesinde bu hikayeler daha uzun süre yaşayacak.”* cümlesi doğrultusunda öğrencilerin fikirleri değerlendirilerek ana fikir cümlesi belirlenir (Ana fikri bulma).

Dinledikleri metinden hareketle, öğrencilerin neden-sonuç ilişkisi kurarak “batıl inanç” konusuna ilişkin var olan sorunların sebeplerini saptayabilmeleri için hazırlanmış olan zihin haritasını öğretmen liderliğinde, ortak karara vararak doldurmaları sağlanır (Neden-sonuç ilişkisi kurma, akıl yürütme).

Daha sonra “seç-eşleş-cevapla” oyunu oynanır:

“Sen hiç UFO gördün mü?; Sen hiç uzaylı gördün mü?; Sence uzaylılar var mı?; Uzak ve uzaylılarla ilgili konular hayal ürünü mü?; Bir gün uzaya gitmek ister misin?; Batıl inancın var mı?; Sana uğurlu geldiğini düşündüğün bir eşyan var mı?; Sence ileride Mars’ta yaşamak mümkün olacak mı?; Sence batıl inançlar bilimsel mi?” sorularının yazılı olduğu kağıtlardan birini rastgele seçmeleri ve seçtikleri soruyu yanıtlamaları istenir (Akıl yürütme, ilişkilendirme).

Oyunun içeriği şu şekildedir: Fonda bir şarkı çalar. Öğrenciler sınıfta karışık halde gezinir. Öğretmen, şarkıyı öğrencilerin beklemediği bir anda durdurur. Yüz yüze denk gelen öğrenciler, torbadan rastgele seçtikleri soruları birbirlerine sorup yanıtlarlar.

Dinleme Stratejileri Öğretimi Ders Planı - 12	
Sınıf Düzeyi	B1.4
Ders adı	Türkçe
Ders süresi	40 dakika+ 40 dakika
Ünite	Bugün Bayram
Kazanımlar (Dinleme Anlama)	1.Günlük, iş veya meslekle ilgili alışlagelmiş ve karmaşık olmayan bir konuyla ilgili basit bilgileri anlayabilir; anlaşılır biçimde ve alışılmış bir aksan ile konuşulduğunda ana bildirimi ve ayrıntılı bilgileri de anlayabilir.
Strateji	Dinleme öncesi-sırası-sonrası stratejiler: Soru çalışmaları, ön hazırlık yapma, ilişkilendirme.
Kullanılan Araç ve Gereçler	Yeni Hitit 2 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı “Doğum Günü” adlı dinleme metni. Renkli karton ve kağıtlar, kalem, makas, yapıştırıcı vb.

Dinleme öncesinde kullanılacak stratejiler:

“Sizce en özel gün hangisi?”, “Siz özel günleri nasıl kutluyorsunuz?” gibi sorular yöneltilerek yanıtlar kısaca değerlendirilir. (İlişkilendirme, ön hazırlık yapma).

Dinleme sırasında kullanılacak stratejiler:

Öğrencilerden kitapta yer alan soruların yanıtlamaları istenir (Soru çalışmaları).

Dinleme sonrasında kullanılacak stratejiler:

Kitapta yer alan sorular kontrol edilir (Soru çalışmaları). Doğum günü ve diğer özel günler için kullanılan kalıp sözler öğretmen tarafından tahtaya yazılır ve açıklanır. Açıklama sonrasında her öğrenciye renkli karton, kağıt, kalem vb. malzemeler verilerek öğrencilerden arkadaşlarına veya aile üyelerinden birine göndermek üzere tebrik ve dilek içeren mesajlar yazmaları istenir (İlişkilendirme, yeniden ifade etme).

Dinleme Stratejileri Öğretimi Ders Planı - 13	
Sınıf Düzeyi	B1.4
Ders adı	Türkçe
Ders süresi	60 dakika+40 dakika
Derslik	Rahmi M. Koç Müzesi- Altındağ/ Ankara, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Hamamönü Ofisi Kat:2 Konferans Salonu Altındağ/Ankara
Ünite	Müze Gezisi
Kazanımlar (Dinleme Anlama)	1. Günlük, iş veya meslekle ilgili alışlagelmiş ve karmaşık olmayan bir konuyla ilgili basit bilgileri anlayabilir; anlaşılır biçimde ve alışılmış bir aksan ile konuşulduğunda ana bildirimi ve ayrıntılı bilgileri de anlayabilir.
Strateji	Dinleme öncesi-sırası-sonrası stratejiler: Soru çalışmaları, tahmin etme, ön hazırlık yapma, amaç belirleme, soru oluşturma.

Kullanılan Araç ve Gereçler	Rahmi M. Koç Müzesindeki materyaller, projeksiyon makinesi, bilgisayar, maket gemi yapımı ile ilgili dinleme metni, Kahoot web sitesi

Müze etkinliği öncesinde kullanılacak stratejiler:

Müzeye gitmeden önce müzede sergilenen eserlerden/ nesnelerden birkaçının fotoğrafı öğrencilere gösterilerek öğrenciler tarafından ilginç bulunan nesnelerin/eserlerin gezi sırasında bulunması ve bulunan nesne/eser ile ilgili soruların yanıtlanması istenir (Ön hazırlık, amaç belirleme).

Müze etkinliği sırasında kullanılacak stratejiler:

Bulunması istenen nesneler öğretmen tarafından ipuçları verilerek yönlendirilir. Nesneleri bulan öğrencilerin bu nesneler hakkında birbirlerine soru sormaları sağlanır ve nesnelerin işlevlerine yönelik tahminlerde bulunmaları sağlanır (Soru oluşturma, tahmin etme).

Müze etkinliği sonrasında kullanılacak stratejiler:

Gezi sonrasında öğrencilere “Sizce müzedeki en ilginç nesne hangisi?” sorusu yöneltilerek yanıtlar kısaca değerlendirilir (İlişkilendirme). Öğrencilere müzede sergilenen cam şişe içindeki gemi maketi hatırlatılarak yapımı ile ilgili yalnızca görüntüden oluşan yaklaşık üç dakikalık bir video izletilir.

(Kaynak: <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=fRuj4wChPtA>)

Video esnasında maket gemi yapımı aşamalarını, amacını ve nasıl kullanıldığını konu alan kısa bir ses kaydı dinletilir.

Bu uygulamadan sonra öğretmen, öğrencilere ses kaydının içeriği hakkında 5N1K (Nerede?, Nasıl?, Kim? vb.) soruları yöneltir ve yanıtlar değerlendirilir (Soru çalışmaları).

Daha sonra öğrencilere, “Eğer içinde gemi olan cam bir şişeyi denize bırakarak birine gönderme şansınız olsaydı kime gönderirdiniz?” Şişenin içine bir not yazıp koyma şansınız olsaydı ne yazardınız?” vb. sorular yöneltilerek öğrencilerin bu soruları not almaları sonra da sözlü olarak ifade etmeleri sağlanır (İlişkilendirme, akıl yürütme).

Müzedede incelenen objeleri konu alan, doğru yanlış sorularından oluşan, görsellerle desteklenmiş Kahoot web sitesinde yer alan oyun oynanarak etkinlik sona erdirilir.

EK 2. ÇALIŞMA KAĞITLARI

ATIF YILMAZ

**KELİMELER/ ANAHTAR
SÖZCÜKLER**

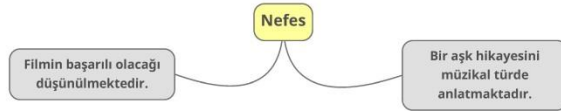
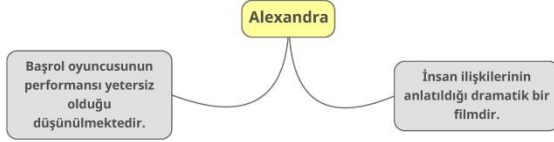
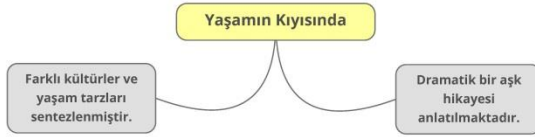
DİKKAT ÇEKEN YERLER/ DETAYLI AÇIKLAMALAR

ÖZET

Cannes Film Festivali

1. Anahtar sözcükler:.....

2.Aşağıda dinlediğiniz fimlerle ilgili bilgiler verilmiştir. Bu bilgilerden hangisi doğrudur? Lütfen işaretleyin.

3.Hangi filmlerin festivaldeki şansı yüksektir?

4.Ben bu filmlerden izlemeyi tercih ederim.
Çünkü.....

.....

.....

.....

ÇOCUKLAR İÇİN BİLİM

Başka hangi soruların yanıtı vardır?

☛ Programın adı ne?

☛

☛

Metnin konusu nedir?

ÖĞRENME ŞEVKİ

KELİMELER/ ANAHTAR SÖZCÜKLER

DİKKAT ÇEKEN YERLER/ DETAYLI AÇIKLAMALAR

ÖZET

FERMUAR AÇAR MI KAPAR MI?

☛ Başka bir başlık koyalım:

☛ Fermuar ilk zamanlar neden satılmıyordu?

☛ Daha sonra fermuarın üretimi nasıl 17 milyona ulaştı?

“Ağına fermuar çekmek “

Örnek: Arkadaşıma ne zaman akıl vermek istesem beni yanlış anlayıp kırılıyor. Artık ağıma fermuar çektim,, ona hiçbir şey söylemeyeceğim.

☛ Benim örneğim

DOLUNAY

1. Dolunay ile ilgili olumlu görüşler nelerdir?

2. Dolunay zamanında İzlanda'da çocuklar neden battaniyenin altına saklanır?

3. Dolunaydan kaynaklanan olumsuz olaylar

4. Ayın evleri ile arasındaki ilişki henüz net bir şekilde belirlenmemiştir.

5. "Trafik kazalarına dolunayın etkisi tartışılır." tümcesinde ne anlatılmak isteniyor?

6. Sizce trafik kazaları hangi sebepler nedeniyle olur?

Batıl inançlar insanların hayatına anlam katıyor.

7. Batıl inançların insan hayatında yarattığı olumlu/olumsuz etkileri nelerdir?

Batıl inançlar insanların hayatını kontrol ediyor

Bu insanlar hayatlarını ona göre yaşıyor

VAN KEDİSİ

KELİMELER/ ANAHTAR SÖZCÜKLER

DİKKAT ÇEKEN YERLER/ DETAYLI AÇIKLAMALAR

ÖZET

Piknik Zamanı

Anahtar sözcükler

Geçmişteki piknik
mekanları

Geçmişteki piknik
yiyecekleri

Günümüzdeki
piknik yiyecekleri

Hangi seyyar
satıcılar vardı?

görgüzlük

Geçmişteki
pikniklerde neden
sıcak yemek
yenmezdi?

mangal

teknoloji

Geleneksel piknik
yiyecekleri neden
unutuldu?

Pikniklerde
yaptığınız
etkinlikler

EK 3. ONAM FORMU, DİNLEME ANLAMA BAŞARI TESTİ VE GÖRÜŞME FORMU

ARAŞTIRMAYA GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Değerli katılımcı,

Bu araştırma Başkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Merve Uzun Gülkaya tarafından Dr. Öğr. Üyesi H. Çiğdem Yıldırım danışmanlığında yürütülen tez çalışmasına veri toplamak amacıyla yapılmaktadır.

Araştırmada Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen B1 seviyesindeki öğrencilere dinleme stratejileri öğretiminin dinlemeyi anlama becerilerindeki etkisini incelemek amaçlanmaktadır.

Araştırmaya katılmayı kabul etmeniz durumunda sizlerden B1 seviyesine uygun olarak uzman görüşüyle de desteklenmiş bir dinleme-anlama sınavı uygulanacaktır. Bu sınavın yaklaşık bir ders süresi (40 dakika) sürmesi planlanmaktadır.

Sınav sonuçlarınız yalnızca belirtilen araştırma için kullanılacak olup üçüncü kişi ve kurumlarla paylaşılmayacak, kimliğiniz ve diğer bilgileriniz araştırmacı tarafından saklı tutulacaktır.

Araştırmayla ilgili daha fazla bilgi almak için Merve Uzun Gülkaya ile iletişime geçebilirsiniz.

Katılımınız ve katkılarınız için teşekkür ederiz.

Yukarıdaki bilgileri okudum ve gönüllü olarak katılmayı kabul ediyorum.

Ad-Soyad

Tarih

İmza

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Adınız Soyadınız:

.....
.....

2. Yaşınız:

.....
.....

3. Ana diliniz:

.....
.....

4. Ana diliniz dışında bildiğiniz diğer diller:

.....
.....

5. Eğitim Durumunuz:

lisans () yüksek lisans () doktora () diğer ()
)

6. Ne kadar zamandır Türkçe kursuna katılmaktasınız? (Ör: Üç hafta, bir ay, üç ay, bir yıl,..vb)

.....
...

7. Şu an hangi seviyede Türkçe kursu almaktasınız?

B1.2 () B1.3 () B1.4 () B2.1 ()

**TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİ DİNLEME ANLAMA
BAŞARI TESTİ**

Metnin adı	Kazanımlar	Seviye- Soru Sayısı
ANONSLAR	Anlaşılır ve ölçünlü bir dille konuşulduğunda kısa ve sade bildirileri genellikle anlayabilir.	A1 2
NURŞEN HANIM ALIŞVERİŞTE	Ölçünlü ve anlaşılır bir dil kullanıldığında genelde kendisinin de bulunduğu bir ortamda yapılan uzun konuşmaları ana hatlarıyla izleyebilir.	A1 5
BAŞLIKSIZ	Günlük, iş veya meslekle ilgili alışlagelmiş ve karmaşık olmayan bir konuyla ilgili basit bilgileri anlayabilir; anlaşılır biçimde ve alışılmış bir aksan ile konuşulduğunda ana bildirimi ve ayrıntılı bilgileri de anlayabilir.	A2 3
ENGELLERİ AŞMAK	Günlük, iş veya meslekle ilgili alışlagelmiş ve karmaşık olmayan bir konuyla ilgili basit bilgileri anlayabilir; anlaşılır biçimde ve alışılmış bir aksan ile konuşulduğunda ana bildirimi ve ayrıntılı bilgileri de anlayabilir	A2 3
NEDİM SABAN İLE SÖYLEŞİ	Anlaşılır ve ölçünlü bir dil kullanıldığında kendi ilgi alanına ilişkin konuları içeren ses kayıtları ya da radyo yayınlarında verilen bilgilerin çoğunun içeriğini anlayabilir.	B1 4
DOSTLUK	Genelde iş yaşamı, eğitim ve boş zamanlar gibi alışlagelmiş ya da az alışlagelmiş konularla karşılaşıldığında ve iyice anlaşılır biçimde ölçünlü bir dil konuşulduğunda, ana hatlarıyla anlayabilir.	B1 3
ÇİÇEKLERİN DİLİ	Genelde iş yaşamı, eğitim ve boş zamanlar gibi alışlagelmiş ya da az alışlagelmiş konularla karşılaşıldığında ve iyice anlaşılır biçimde ölçünlü bir dil konuşulduğunda, ana hatlarıyla anlayabilir.	B1 4

DİNLEME-1

Biraz sonra farklı ortamlarda yapılan anonsları içeren bir ses kaydı dinleyeceksiniz. Soruları okumak için 3 dakika süreniz bulunmaktadır. Metni iki kez dinleyeceksiniz. Metni dinledikten 1 dakika sonra aynı metni tekrar dinleyeceksiniz. Lütfen aşağıdaki soruları dinlediğiniz metne göre yanıtlayın.

ANONSLAR

1. Anonsların geçtiği mekanlar aşağıdakilerin hangisinde (yukarıdan aşağıya) doğru sıralanmıştır ?

a)		b)		c)		d)		e)	
1.	havaalanı	1.	mağaza	1.	otogar	1.	avaalanı	1.	tiyatro
2.	tiyatro	2.	tiyatro	2.	okul	2.	otogar	2.	okul
3.	okul	3.	havaalanı	3.	havaalanı	3.	mağaza	3.	otogar
4.	otogar	4.	okul	4.	mağaza	4.	tiyatro	4.	mağaza
5.	mağaza	5.	otogar	5.	tiyatro	5.	okul	5.	havaalanı

Dinlediğiniz metne göre aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- a) İkinci kattaki kasada ürün değiştirmek mümkün değildir.
- b) Oyun süresince cep telefonu ile konuşulmamalıdır.
- c) TK1745 numaralı uçağın kalkış saati değişmiştir.
- d) Törenin başlamasına az bir zaman kalmıştır.
- e) Anadolu Seyahat yolcuları 12.00’de otobüste olmalıdır.

DİNLEME-2

Biraz sonra “Nurşen Hanım Aışverişte” adlı bir ses kaydı dinleyeceksiniz. Soruları okumak için 3 dakika süreniz bulunmaktadır. Metni iki kez dinleyeceksiniz Metni dinledikten 1 dakika sonra aynı metni tekrar dinleyeceksiniz. Lütfen aşağıdaki soruları dinlediğiniz metne göre yanıtlayın.

NURŞEN HANIM ALIŞVERİŞTE

1. Diyalog nerede geçmektedir?

- a) market
- b) mağaza
- c) ofis
- d) terzi
- e) kırtasiye

2. Aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- a) Nurşen Hanım, sezondaki ceketleri beğendi.
- b) Satıcı, Nurşen Hanım’a birçok model gösterdi.
- c) Otuz sekiz beden ceket Nurşen Hanım’a tam oldu.
- d) Nurşen Hanım, indirimdeki ceketini tercih etti.
- e) Nurşen Hanım, sezon fiyatlarını uygun buldu.

3. Dinlediğiniz diyalogda Nurşen Hanım’ın denediğı ceketlerin hangi özelliklerine değinilmemiştir?

- a) Ceketin fiyatına
- b) Ceketin rengine
- c) Ceketin bedenine
- d) Ceket modeline
- e) Ceketin kumaşına

4. Aşağıdaki sorulardan hangisi doğrudur?

- a) Nurşen Hanım, ceketin boyunu kendisi kısaltacak.
- b) Satıcıya göre Nurşen Hanım'ın giydiği ceketin boyu gayet iyi.
- c) İndirime girmeden önce ceketlerin çoğu satılmış.
- d) Nurşen Hanım ceketini pantolonla beraber giyecek.
- e) Nurşen Hanım, sezondaki diğer kıyafetlere de bakmak istedi.

5. “Atı alan Üsküdar’ı geçti” deyiminde ne anlatılmaktadır?

- a) Artık çok geç
- b) Hala bir şans var
- c) Hiçbir şey belli değil
- d) Her şey mümkün
- e) Henüz erken

DİNLEME-3

Biraz sonra olumlu düşünme ile ilgili bir ses kaydı dinleyeceksiniz. Soruları okumak için 3 dakika süreniz bulunmaktadır. Metni iki kez dinleyeceksiniz Metni dinledikten 1 dakika sonra aynı metni tekrar dinleyeceksiniz. Lütfen aşağıdaki soruları dinlediğiniz metne göre yanıtlayın.

1. Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- a) Hedeflerimizi yüksek tutarsak motivasyonumuz artar.
- b) Sosyal çevremiz oldukça önemli bir rol oynar.
- c) Hatalarımızı kabul edip gözden geçirmemiz gerekiyor.
- d) Başkalarına yardım etmek, hayata bakış açımızı değiştirir.
- e) Vücut sağlığı ve iyi bir psikoloji birbirleriyle ilişkilidir.

2. Metinde aşağıdakilerin hangisine değinilmemiştir?

- a) Belirlenen hedeflerin nasıl olması gerektiğine
- b) Projelerde gönüllü çalışmanın sağladığı faydalara
- c) İnsanların düşünce tarzımızı nasıl etkilediğine
- d) Hangi hataların bizi nasıl geliştireceğine
- e) Dinlenme ve egzersizin olumlu düşünceye etkisine

3. Metnin başlığı hangisi olabilir?

- a) Neden Olumlu Düşünemiyoruz?
- b) Beş Adımda Olumlu Düşünmeyi Öğrenin
- c) Olumlu Düşünmek Neden Önemli?
- d) Olumlu Düşünen İnsanların Hayat Tarzı
- e) Olumlu Düşünmenin Önündeki Engeller

DİNLEME-4

Biraz sonra “Engelleri Aşmak” adlı bir ses kaydı dinleyeceksiniz. Soruları okumak için 3 dakika süreniz bulunmaktadır. Metni iki kez dinleyeceksiniz. Metni dinledikten 1 dakika sonra aynı metni tekrar dinleyeceksiniz. Lütfen aşağıdaki soruları dinlediğiniz metne göre yanıtlayın.

ENGELLERİ AŞMAK

1. Aşağıdaki sorulardan hangisinin yanıtı vardır?

- a) Öğrencilerin aileleri neden izin vermedi?
- b) Öğrencilerin aileleri yarışları kaç kez izledi?
- c) Öğrencilerin aileleri destek oldu mu?
- d) Öğrenciler olimpiyatlarda başarılı oldu mu?
- e) Öğrenciler kaç yarışa katıldı?

2. Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- a) Öğrenciler atletizm ile Mustafa Esen sayesinde tanıştılar.
- b) Öğrencilerin çoğu milli sporcu olmayı başardı.
- c) Bazı öğrenciler spor lisesinde eğitim hakkı kazandı.
- d) Öğrencilerin başarısı ailelerin atletizme bakış açısını değiştirdi.
- e) Belediye ve kaymakamlığın desteği ile ailelerden izin alındı.

3. Metnin konusu nedir?

- a) Atletizm sporunun tarihi ve önemi
- b) Atletizm sporunun sağladığı imkanlar
- c) Atletizm sporuyla tanışan öğrencilerin başarısı
- d) Atletizm sporunun Türkiye’deki gelişimi
- e) Atletizm sporunun zorlukları

DİNLEME-5

Biraz sonra “Çiçeklerin Dili” adlı bir ses kaydı dinleyeceksiniz. Soruları okumak için 3 dakika süreniz bulunmaktadır. Metni iki kez dinleyeceksiniz. Metni dinledikten 1 dakika sonra aynı metni tekrar dinleyeceksiniz. Lütfen aşağıdaki soruları dinlediğiniz metne göre yanıtlayın.

ÇİÇEKLERİN DİLİ

1. Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- a) Çiçeklerin sayısına göre anlam çıkarmak mümkündür.
- b) Bayramlarda çiçeklerin demet olarak gönderilmesi uygun değildir.
- c) Nişanlısından çiçek almayan kız bir daha nişanlısıyla görüşmez.
- d) Çiçeklerin renkleri ve türleri farklı mesajlar vermektedir.
- e) Bayramlarda çiçek almayan erkekler nişanlısına kırılır.

2. Metindeki “Çiçek almayan kız gönül koyar.” cümlesini başka nasıl ifade etmek mümkündür?

- a) Çiçek almayan kız umutlanır.
- b) Çiçek almayan kız sinirlenir.
- c) Çiçek almayan kız heyecanlanır.
- d) Çiçek almayan kız kırılır.
- e) Çiçek almayan kız sevinir.

3. Hangi çiçek olumlu duyguları anlatır?

- a) fesleğen
- b) sarı gül
- c) lale
- d) kırmızı yasemin
- e) mine çiçeği

4. Aşağıdakilerin hangisiyle evlenme teklifi etmek mümkündür?

- a) üç adet karanfil
- b) beş adet karanfil
- c) yedi adet karanfil
- d) bir adet karanfil
- e) on adet karanfil

DİNLEME-6

Biraz sonra Tiyatrocu Nedim Saban'ın gençlere tavsiyeleri ile ilgili bir ses kaydı dinleyeceksiniz. Soruları okumak için 3 dakika süreniz bulunmaktadır. Metni iki kez dinleyeceksiniz. Metni dinledikten 1 dakika sonra aynı metni tekrar dinleyeceksiniz. Lütfen aşağıdaki soruları dinlediğiniz metne göre yanıtlayın.

NEDİM SABAN İLE SÖYLEŞİ

1. Aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- a) Meslek seçiminde o mesleğin moda olması önemlidir.
- b) Başarısız olunursa o mesleği değiştirmek zor olabilir.
- c) Herkese kolayca ulaşabilmek başarıyı olumlu etkiler.
- d) Her meslek dalı çalışmayı ve sürekli gelişmeyi gerektirir.
- e) Mesleki başarı için bir kere popüler olmak yeterlidir.

2. Nedim Saban'ın düşüncesine göre aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- a) Başarısız olmaktan korkmamamız gerektiğini düşünüyor.
- b) Oyunculuk yapan insanların şu an işlerinden memnun olduğunu düşünüyor.
- c) İhtiyaç olmamasına rağmen çok sayıda oyuncu yetiştirildiğini düşünüyor.
- d) Sosyal medyada fenomen olarak “sanatçı” olunamayacağını düşünüyor.
- e) Mesleğin hayatımız için önemli bir sermaye olduğunu düşünüyor.

3. “Afallamayı göze alabilirsiniz.” cümlesini başka türlü nasıl ifade edebiliriz?4

- a) Sürprizlerle veya zorluklarla karşılaşmaya kendinizi hazırlayabilirsiniz.
- b) Sürprizlerle veya zorluklarla karşılaşmaktan vazgeçebilirsiniz.
- c) Sürprizlerle veya zorluklarla karşılaşmaya çekinebilirsiniz.
- d) Sürprizlerle veya zorluklarla karşılaşmakta fayda görebilirsiniz.
- e) Sürprizlerle veya zorluklarla karşılaşmaktan kaçabilirsiniz.

4. Nedim Saban hangi sorunun yanıtını vermiştir?

- a) Gençler nasıl çok para kazanabilirler?
- b) Gençler neden hayata umutsuz bakmaktadır?
- c) Gençler meslek seçerken neden dikkatli olmalıdır?
- d) Gençler üniversite okumadan hayata atılabilir mi?
- e) Gençler hangi tür meslekleri seçmelidir?

DİNLEME-7

Biraz sonra “Dostluk” adlı bir ses kaydı dinleyeceksiniz. Soruları okumak için 3 dakika süreniz bulunmaktadır. Metni iki kez dinleyeceksiniz. Metni dinledikten 1 dakika sonra aynı metni tekrar dinleyeceksiniz. Lütfen aşağıdaki soruları dinlediğiniz metne göre yanıtlayın.

DOSTLUK

1. Aşağıdakilerin hangisi doğrudur?

- a) Dostların varlığı insanı güçlendirir.
- b) Dostlar iyi günler içindir.
- c) Dostluk birlikte eğlenmektir.
- d) Dostların sayısı önemlidir.
- e) Dostluk ölene kadar sürmelidir.

2. Aşağıdakilerin hangisine değinilmiştir?

- a) Yanlış dostluktan gelebilecek zararlara
- b) İnsanın gerçek dostunu hangi yollarla bulacağına
- c) Gerçek dostluğa inanılmamasının sebeplerine
- d) Yalnızlığın dostluğa olumlu ve olumsuz etkilerine
- e) Zor zamanlarda gerçek dostların neler yaptığına

3. Aşağıdakilerden hangisi “Almak için vermiyorsanız, size de gönülden verecekler çıkacaktır. “ tümcesine en yakın anlamı taşımaktadır?

- a) Sonucunu düşünerek fedakarlık yapıyorsanız bu bir gün mutlaka fark edilir.
- b) Bir amaç için fedakarlık yapıyorsanız bir gün mutlaka karşılığını alacaksınız.
- c) Karşılık beklemeden fedakarlık yapıyorsanız bunun değerini bilenler olacaktır.
- d) Ne yarar sağlayacağını düşünmeden fedakarlık yapıyorsanız takdir edilirsiniz.
- e) Bilinçli olarak fedakarlık yapıyorsanız etrafınızda

Bireysel Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları

1. Dinleme stratejileri öğretimi sürecinin sizin için olumlu yanları nelerdi?
2. Dinleme stratejileri öğretimi sürecinin sizin için geliştirilebilir yanları nelerdi?
3. Bu öğretim sürecinin tekrar kullanılması için önerileriniz neler olur?
4. Eklemek istediğiniz başka bir görüş varsa lütfen belirtiniz.

Ek 4. UYGULAMA FOTOĞRAFLARI

et rile -
bract -
tensil et -
adact -

ACRT x 222/mak EVR -
SAPto - be/irle.
not - 1000

Pöze hastasına 14 gel gör
ptiridistene da bolun açda

4. Ayni eksenli iki evreni

negatif 115 kwh/sin - 100 gnl → cag
tba'nik kazon mullat
net bir şekilde beirlenmemisir. *officer* arasmdaki iliski henz

Depot ohne Fenster in
Chapman

5. "Trafik kazalarına dolunayın etkili tartışılır." cümlelerinde ne anlatılmak isteniyor?

elkisi
dekuwadu tət ištisi
damekadiš

1. Wur hastest
 2. der die Spinner
 3. cooperativen
 4. der die Bauernarbeiter
 5. der die
 6. der die
 7. der die
 8. der die
 9. der die
 10. der die
 11. der die
 12. der die
 13. der die
 14. der die
 15. der die
 16. der die
 17. der die
 18. der die
 19. der die
 20. der die
 21. der die
 22. der die
 23. der die
 24. der die
 25. der die
 26. der die
 27. der die
 28. der die
 29. der die
 30. der die
 31. der die
 32. der die
 33. der die
 34. der die
 35. der die
 36. der die
 37. der die
 38. der die
 39. der die
 40. der die
 41. der die
 42. der die
 43. der die
 44. der die
 45. der die
 46. der die
 47. der die
 48. der die
 49. der die
 50. der die
 51. der die
 52. der die
 53. der die
 54. der die
 55. der die
 56. der die
 57. der die
 58. der die
 59. der die
 60. der die
 61. der die
 62. der die
 63. der die
 64. der die
 65. der die
 66. der die
 67. der die
 68. der die
 69. der die
 70. der die
 71. der die
 72. der die
 73. der die
 74. der die
 75. der die
 76. der die
 77. der die
 78. der die
 79. der die
 80. der die
 81. der die
 82. der die
 83. der die
 84. der die
 85. der die
 86. der die
 87. der die
 88. der die
 89. der die
 90. der die
 91. der die
 92. der die
 93. der die
 94. der die
 95. der die
 96. der die
 97. der die
 98. der die
 99. der die
 100. der die

6. Size trafik kazaları
hangi sebepler
nedeniyle olur?

karta sora aek etrusi
 for thoric oldfurnen
 aek etrusi
 sikhstrik / dreadsilik

Batı namıdır insanların
hayatına anlam katıyor.

7. Batıl inançların insan hayatında yarattığı olumlu/olumsuz etkileri nelerdir?

Batıl inançlar insanların hayatını kontrol ediyor

Bu insanlar hayatlarını ona göre yaşıyor

201/0571740

EV re - refinery.

188cm/181in height
201cm/79in

ATIF YILMAZ

KELİMELEK/ ANAHTAR SÖZCÜKLER

üstlen — sammeln üstlenmek?
Dinle üstlenmek.

Proje iist lemmek.

sinza at

isim tak -

teklif al-

DİKKAT ÇEKEN YERLER/ DETAYLI AÇIKLAMALAR

- Mesin de chingda.

- Hukuk fakultesine bağladı → İstanbul üniversitelerinde.

- ~~Kendeki~~ se schizofreni kadimlarda ~~nasıl~~ ^{nasıl} tedavi edilmiştir

~~Ve~~ ~~books~~

~~ve~~ ~~topka~~ - Kanyadaki ve şehirdaki kadınlar için bilgi verdi.

Schindler ~~Kat~~ gallopas ~~hermann~~ ~~van~~ / ~~1974~~

ÖZET

ATIF KILMAZ HAYATI Hakkında bilgi , nasıl bulunur yapı . Nereden ~~çalışır~~
 öğrenir ve nerede kazanır . Hangi ~~ist.~~ şekilde bulunur yönetti .

Tefessiraton

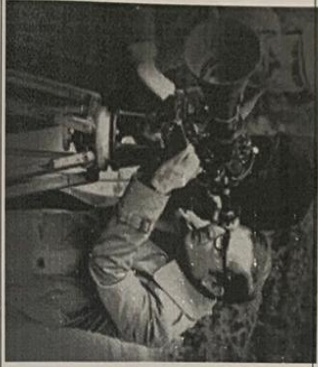
DELI KOMŞU

KELİMELER/ ANAHTAR SÖZCÜKLER	DİKKAT ÇEKEN YERLER/ DETAYLI AÇIKLAMALAR
Delikomşu küçük eve ve ucuz Sıkıncı komşu	Her dakika kapı zili çalıyor O çok rahatsız ediyor onu ilgilendirmeyen şeyleri çok fazla umursuyor çok kuzursuz O çok yaramaz bir insan. çok sıkıcı bir insan Nimenin kocaş "ödü".

ÖZET

küçük, güzel bir ev ve daha ucuz.
Ama komşuyla ilgili küçük bir problem var. Ki bu çok utanç verici ve çok sıkıcı.
küçük şey yapamazlar. Fırda güvendi yek.
tıpta malkınlar gibi. Her dakika boşuna kapıya çalıyor.
komşu onu ilgilendirmeyen şeylere çok fazla kırıyor.

4

ATIF YILMAZ

KELİMELELER/ ANAHTAR SÖZCÜKLER

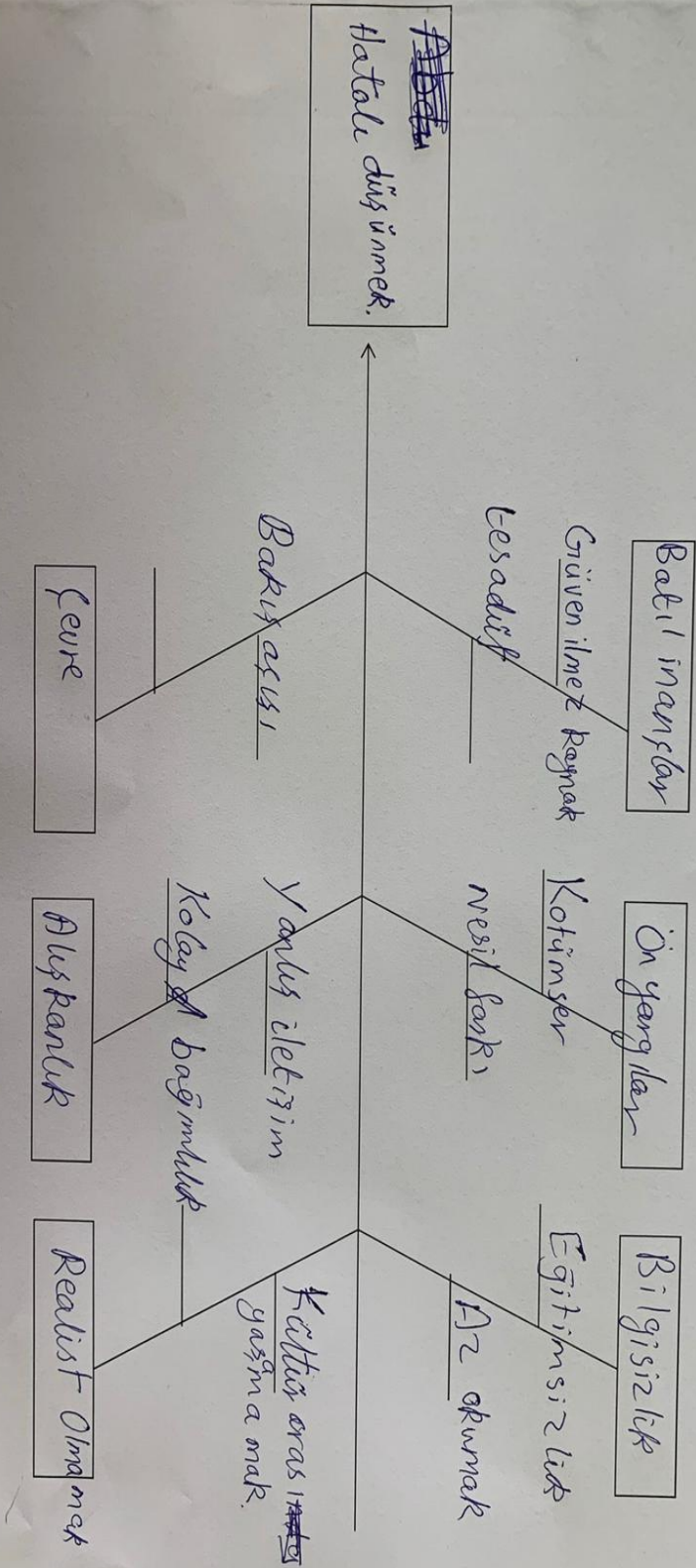
isteflen -> sorumluluk almak
sim tat
tellef de -> ıstetildi
yetenek -> beceri
imzat -> bir eser i yapmak
konser ~~atkar~~ ünivesitesi
Türk Cineması.

DIKKAT ÇEKEN YERLER/ DETAYLI AÇIKLAMALAR

cise olmat ein isenbafgitti.
 Minat olmat ishigord avu sinav katanmadi.
 Hubit ishivsit sinav katanadi.
Yektet sot onemdi. *74*
 Her severse veher calisuvsh solbigi bir ~~jaah~~ oguru olabirsin.
 Regisor yilvuz orbedadavin sogestir.

ÖZET

1926 Mesinde doğdu. Mesinde gine dendi, binnariden Hukuk Fakültesi mezun oldu. Bir rejisor oldu. ~~Her~~ Eger iyi bir rejisor olmalidir, işiyişin sosyalizmin Batım ama en onayda Seg yelenet. Eger yekmet yolsun iş bir oguncu ofeazsın, ~~yekmet~~ Minat olmalidir işiyişinde ama madeset katanı madi. ama şimdi cot iyi bir yekmeten dedü. Cot cot, ştan bir insan, ve ~~ot~~ cot sabırdı. Azimel bir insan ~~ve~~er ve asla vomezimiyen.

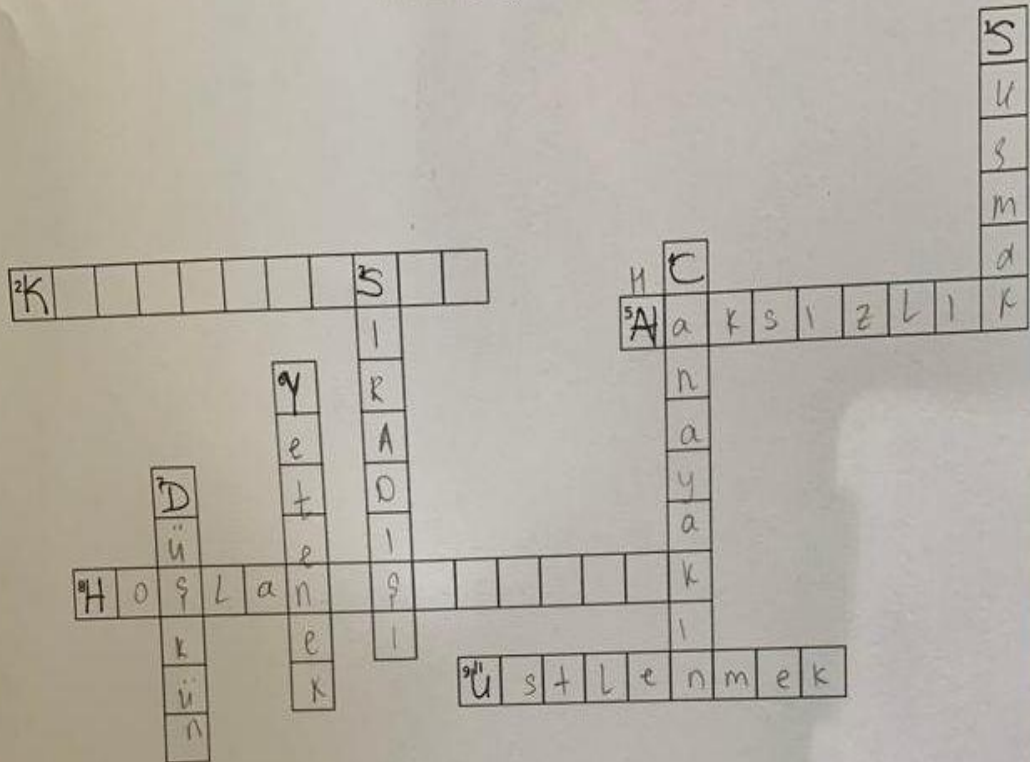

ÖĞRENME ŞEVKİ

KELİMELER/ ANAHTAR SÖZCÜKLER	DİKKAT ÇEKEN YERLER/ DETAYLI AÇIKLAMALAR
rehberlik macerası af24	51 yasında 40 y1 miner & turist rehberi iTÜ → hutuk iTÜ → Miner 8 → izmir ingilizce, almanca 1 — hutuk sentü yurt dışı zorunlu
ÖZET 2 üniversite okudu hutuk bırakıp döndü sağlık heyet gezerek seyyur → turist rehberliği matematik & resim seyyur → mimarlık okudu	

kelime oyunu 2

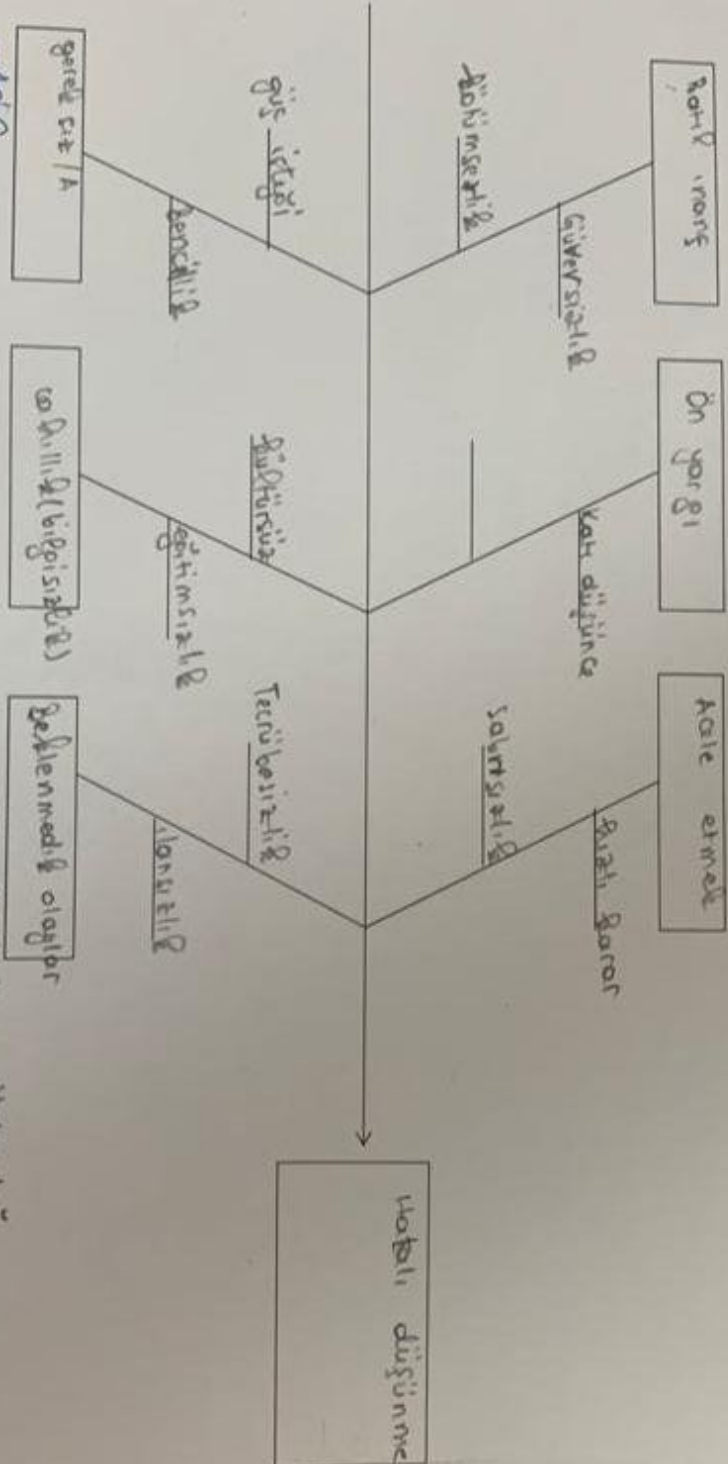

Soldan saga →
Across

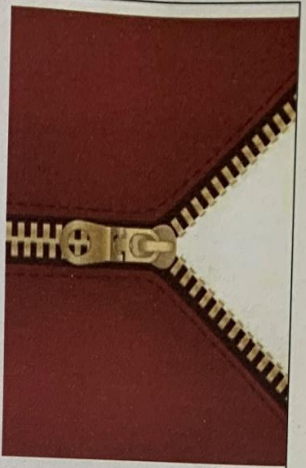
2. kullanılması güç
5. hak ve adalete aykırılık
8. bir işle ilgilenmek
9. üstüne almak/sorumluluk almak

yukarıdan
aşağıya
Down

1. ağzına fermuar çekmek
3. olağan dışı/ ekstrem
4. sempatik
6. beceri/kabiliyet
7. çok bağlı

ben bu menin onafikir UFO gercekten vordir ve kayde uin gosterdigi
 UFO ile ilgili olanlar aradigimlar, bu yolla cart saglayan

FERMUAR AÇAR MI KAPAR MI?

➤ Başka bir başlık koyalım: Fermuar nasıl icat edildi?

➤ Fermuar ilk zamanlar neden satılmıyordu?

Başarısızdı ve gereksiz göünüldü. ve gereksizdi.
Pahalı ve giyengizdi. olarak görülmüştü.

➤ Daha sonra fermuarın üretimi nasıl 17 milyona ulaştı?

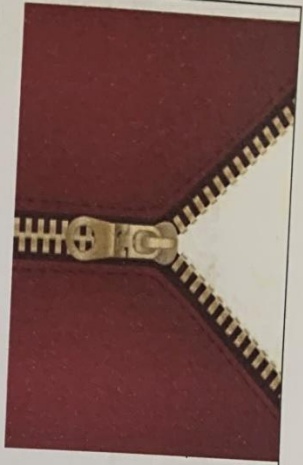
F. Martin adlı mühendis bağlayıcı (fermuar) yaptı.
botlara koydu.

"Ağızına fermuar çekmek "

Örnek: Arkadaşıma ne zaman akıl vermek istesem beni yanlış anlayıp kırılıyor. Artık ağızıma fermuar çektim; ona hiçbir şey söylemeyeceğim.

➤ Benim örneğim Kız arkadaşımı bana kırma söyledi. Artık ağızıma fermuar çektim.
Hiç bir kime şırıma söylemeyeceğim.

FERMUAR AÇAR MI KAPAR MI?

— Başka bir başlık koyalım: Fermuarın tarihi

— Fermuar ilk zamanlar neden satılmıyordu?

Çünkü onu beğenmediler. İnsanlar için başarsız ve gereksiz bir icat. Çok pahalıydı, kullanımı zordu ve insanlar bilmiyordu.

— Daha sonra fermuarın üretimi nasıl 17 milyona ulaştı?

İnsanlar bağlayıcı Chicago'daki Forda tartıma girer, boffa kullanıldıktan sonra.

“Ağızına fermuar çekmek”

Örnek: Arkadaşıma ne zaman akıl vermek istesem beni yanlış anlayıp kırılıyor. Artık ağızıma fermuar çektim,; ona hiçbir şey söylemeyeceğim.

— Benim örneğim .. Ne zaman annen ya da babam beni azarlıyor, ağızıma fermuar çekiyorum.

Sadık Zevce Yüz tutmak .

VAN KEDİSİ

KELİMELER/ ANAHTAR SÖZCÜKLER

- Sadıgan
- duygusal → hassas
- can yakan → sevinçli / sevinçli
- iletişim kur → konuşmak
- ^{kur} mükemmelen → kedisi sezi
- dış kur → fond of

DİKKAT ÇEKEN YERLER/ DETAYLI AÇIKLAMALAR

- Van kedisi deşir kedisi faklı . / ^{sevinçli}
- kütübe 1 köpeklerle fak iyi arkadaşlıklar

ÖZET

- Van kedileri başka kedilerden faklı . kolay eğitilir . fak zeki
- fak deşir hayvanlarla fak iyi arkadaşlık yapabiliyor
- hem insanlarla hem de hayvanlarla fak iyi ilişkileri yapabiliyor

VAN KEDİSİ

KELİMELER/ ANAHTAR SÖZCÜKLER

yabani
saldırğan
- düşkün

- maye > yüz tutmak -
maye olmak üzere
ilişki - relationship tutmak ilişki
iletişim - communication tutmak

DİKKAT ÇEKEN YERLER/ DETAYLI AÇIKLAMALAR

• Türkiye'de bulunur Van bölgesinde şehirde yaşar
• Bern-beyaz yün, mavimsi gözler
• Yaşamakta hoşlanır / • İlk sulu da yüzer
• duygusal / • iyi iletişim kurar insanlarla / • Genellikle
• Sahibine bağlıdır / • Kısırcık - başka hayvanlara, bebeklere, kısırcık
• Zeti / • sorun etmez evde / • eğitmek kolay
• kış, köpeklerle arkadaşlık yapar beraber
• Ağırbaşlılıkta mutluğun kapısını gösterir / • eğitilse
yürsek sekte seğirtilir **ÖZET** gösterir

Başka hayvanlardan farklı bir davranışlı özel karakterli kedi.
İzazka hayvanlara göre Van evlisini evde beslemek uygun,
Bu bina çok eski. Yitilmeye yüz tutmuş. (yitilmek üzere)
Ormanlar yok bolmaya yüz tuttu.

Piknik Zamamı

tabiat ile baş başa

Anahtar sözcükler

Geçmişteki piknik mekanları

gelenek

Deniz kıyısında ılık mevsim yerleri kınlar

Geçmişteki piknik yiyecekleri

Kafte (kuv) Zeytin domates Peynir, domates

Günümüzdeki piknik yiyecekleri

Mangal Sıcak yiyecekleri Hazır yiyecekleri

Hangi seyyar satıcılar vardı?

Alıcılar
Cama geyikçiler
Social
Kahveciler
Macuncular

görgüçlük

Geçmişteki pikniklerde neden sıcak yemek yenmezdi?

Kokuya neden olduğu için büyük bir görgüçlük ve sağırsak olarak gövürdü

mangal

teknoloji

Geleneksel piknik yiyecekleri neden unutuldu?

Teknoloji nedeniyle mangal yapıyor
Teknoloji geliştigi için sıcak yemekler vazirayabiliyor
özeğin mangal

Mangal yapıyoruz

Pikniklerde yaptığınız etkinlikler

Sabret ediyorsunuz
Yürümek yapıyoruz

ÖĞRENME ŞEKLİ

KELİMELER/ ANAHTAR SÖZCÜKLER

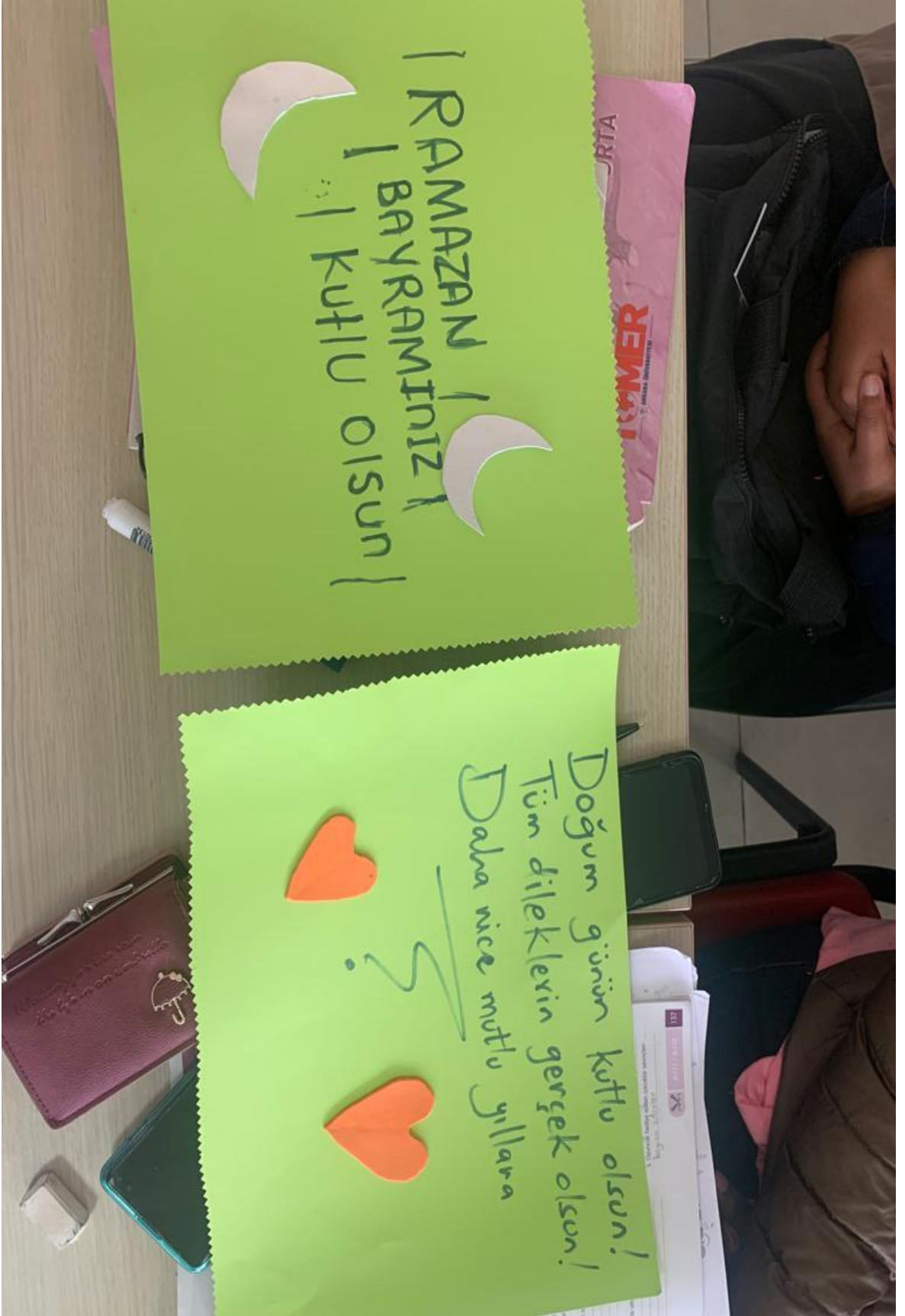
Au bu bu fabülesi
adaleet si
rak si ze u
mimarlık fabülesi
cenngizi
turist rehber

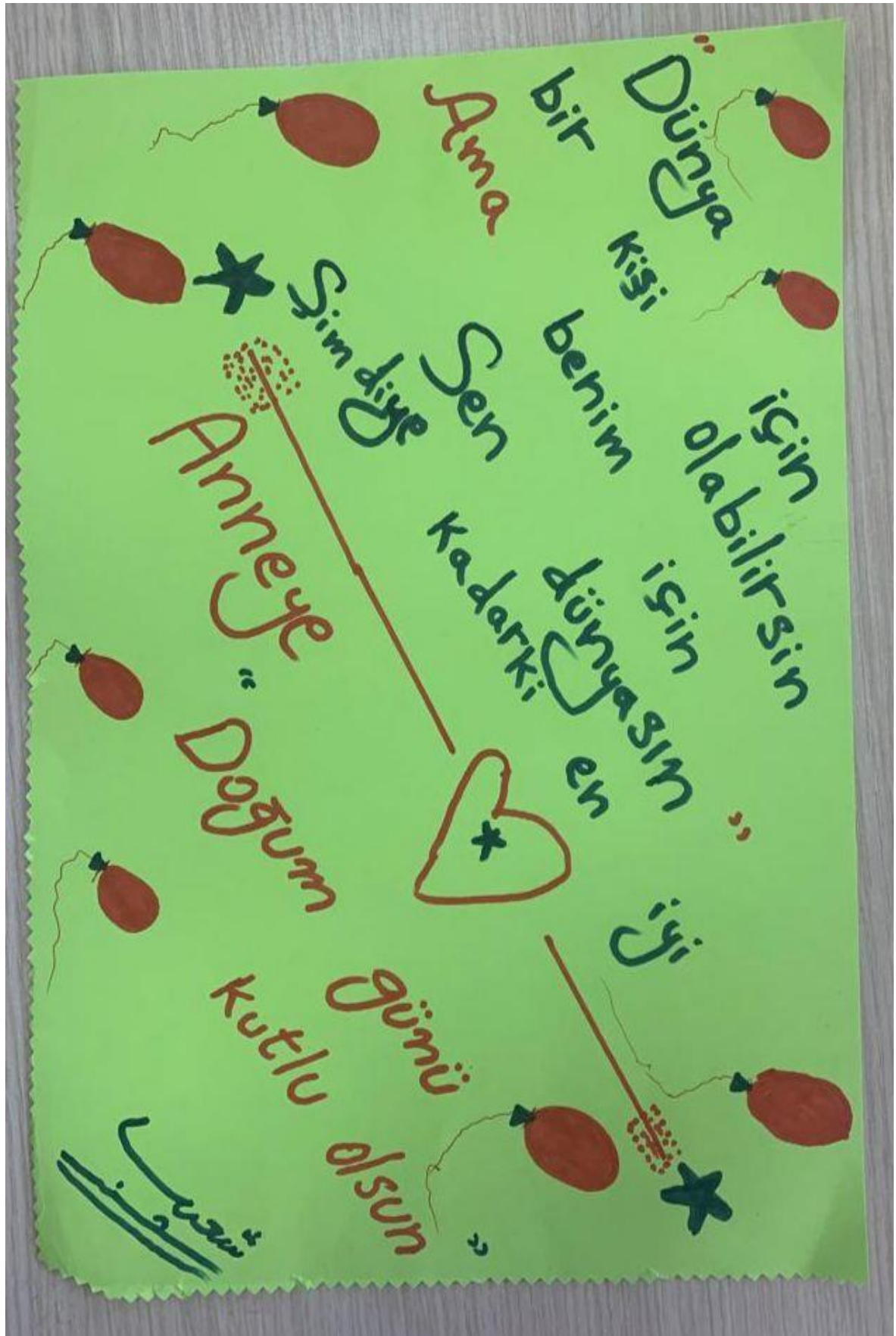
DİKKAT ÇEKEN YERLER/ DETAYLI AÇIKLAMALAR

fabülesini gerektirir,
Ave Avukat istiyor oldu
1994. Au bu fabülesi zorunlaymış
Ave Avukat istiyor oldu.
Öteki kısımla kullanılmıyor, Ave Avukat yürüyor.

ÖZET

Bu yaşlı adamı bence çok fazla düşünmüş, kendine güvener bir insan
pes etme olmamış, ona çok fazla ama bu sebebten cesaret
etmeyle mecburmuş, sonunda karandı.

1993

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
Akademik Değerlendirme Koordinatörlüğü

Sayı : E-62310886-302.14.01-96870
Konu : Tez Önerisi (Merve Uzun Gülkaya)

22.01.2022

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 06.01.2022 tarih ve 92203 sayılı yazınız.

Enstitünüz Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Merve Uzun Gülkaya'nın, Dr. Öğretim Üyesi Hatice Çiğdem Yıldırım danışmanlığında yürütmeyi planladığı "Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Dinleme Becerilerini Geliştirmede Strateji Öğretiminin Etkisi" adlı tez önerisi değerlendirilmiş ve bilgilerinize ekte sunulmuştur.

Prof. Dr. M. Abdülkadir VAROĞLU
Kurul Başkanı

Ek: Değerlendirme Formu

Sayı : 17162298.600-9
Konu : Tez Önerisi

12 OCAK 2022

İlgili Makama

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Merve Uzun Gülkaya'nın, Dr. Öğretim Üyesi Hatice Çiğdem Yıldırım danışmanlığında yürütmeyi planladığı "Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Dinleme Becerilerini Geliştirmede Strateji Öğretiminin Etkisi" adlı tez önerisi değerlendirilmiş ve yapılmasında bir sakınca olmadığı tespit edilmiştir. Bilgilerinize saygılarımızla sunarız.

Başkent Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler ve Sanat A

Ad, Soyad	Değerlendirme
Prof. Dr. M. Abdülkadir Varoğlu	Olumlu/ Olumsuz
Prof. Dr. Kudret Güven	Olumlu/Olumsuz
Prof. Ali Sevgi	Olumlu/Olumsuz
Prof. Dr. Işıl Bulut	Olumlu/Olumsuz
Prof. Dr. Sadegül Akbaba Altun	Olumlu/ Olumsuz
Prof. Dr. Can Mehmet Hersek	Olumlu/ Olumsuz
Prof. Dr. Özcan Yağcı	Olumlu/ Olumsuz

Prof. Dr. Sadegül Akbaba Altun, Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Merve Uzun Gülkaya'nın, Dr. Öğretim Üyesi Hatice Çiğdem Yıldırım danışmanlığında yürütmeyi planladığı "Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Dinleme Becerilerini Geliştirmede Strateji Öğretiminin Etkisi" adlı tezin yapılabilceğı; ancak, araştırmaya katılacaklardan onama formu ile izin alınması, kurumdan da izin alınması ve kurumun adının geçmemesi gerektiğı görüşündeler.

Prof Dr. Özcan Yağcı, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Merve Uzun Gülkaya'nın, Dr. Öğretim Üyesi Hatice Çiğdem Yıldırım danışmanlığında yürütmeyi planladığı "Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Dinleme Becerilerini Geliştirmede Strateji Öğretiminin Etkisi" adlı tez önerisinin uygun olduğı düşüncelerini iletmişlerdir.